

Mai számunk ára az Új Kelet Szombatjával együtt 8 Lei

Taxa postala
plattita in num.
No. 30623/1934

Szerkesztőség
és kiadóhiva-
tal: Cluj, Str
Baron L. Po

18. Telefon: 18-60. Előfizetési árak:
Havonta 110, negyedévre 320, fél-
évre 600, egészévre 1200 lej. Ké-
küldre: Havonta 2, negyedévre 6,
félévre 12, egészévre 20 dollár. —
Hirdetések árszabása szerint. — Az
„ÚJ KELET” a transilvaniai és
belső zsidóság egyetlen napilap-
ja. Cikkjeink utánnomását csak a
törvény megjelölésével engedjük meg.

ÚJ KELET

ZSIDÓ NAPILAP

Director-Főszer-
kesztő: Dr. Mar-
ton Ernő. Re-
dactor responsabil-Felelős szerkesztő:
Jámbor Ferenc. Adminis-
trator delegat si girant responsabil-felelős
igazgató: Schwartz Endre. Proprie-
tar-tulajdonos: Fraternitas S. A. S.
de Editură. Registrul publicatului-
periodice No. 43. Dos. 889. 1934.
Tribunalul Cluj, Secția II.

Péntek, április 12.
1940—3700. Niszán 4.
XXIII. évfolyam, 85. szám.

Reynaud miniszterelnök közölte a kamarában:

Tizennyolc német és négy angol hajó pusztult el az Északi tengeren dúló csatában

A norvég flotta is részt vesz a harcokban

PÁRIZS, április 11. (Rador), Reynaud miniszterelnök a francia képviselőház ma délutáni ülésén rövid beszámolót mondott a helyzetről.

— Németország — mondotta a francia miniszterelnök — Norvégiára és Dániára támadva azt hitte, hogy olyan csekély ellenállásra fog találni, mint 1938-ban Ausztriában, ezzel szemben olyan ellenállásra talált, mint 1914-ben Belgiumban.

A francia miniszterelnök ezután rámutatott arra, hogy a legutóbbi napok tengeri és légműveleteiről még mindig nem adhat végleges tájékoztatást. Annyi bizonyos, hogy a németek norvégiai akciója, ha kezdeti taktikai sikert is jelent, végeredményben súlyos stratégiai tévedés, mert teljes lehetetlenség, hogy a németek gyengébbek lévén a tengeren, ezt a helyzetet tarthassák.

A francia miniszterelnök ezután az északi tengeren dúló csata eddigi veszteségeiről a következőket közölte:

Az angol flotta mindössze négy torpedórombolót veszített, ezek közül kettőt a narviki harcoknál, a német tengerészet viszont négy cirkáló (amelyek a német flotta erejének 10 százalékát teszi ki), továbbá egy tengeralattjárót, egy torpedórombolót és 12 csapatszállító hajót. Összesen 22 hajó süllyedt el, ebből 4 szövetséges és 18 német.

Ugyanezkor tartotta meg Winston Churchill is nagy érdeklődéssel várt beszámolóját Németország norvégiai akciójáról és a három nap óta dúló tengeri csatáról.

Az előző jelentések az alábbiak:

Csütörtök reggel jelenti a Reuter Stockholmból:

40.000 tonna ürtartalmu német hajó süllyedt el az oslói öbölben

Stockholm, április 11. (Rador.) A Reuter iroda jelentése szerint az oslói öbölben összesen negyven ezer tonna ürtartalmu német hajót süllyeszttek el. Német repülőgépek bombázták szerdán az öbölben levő Brammen, Dröbeck és Oscarsborg erődket. Mindhárom erődítményben tűz ütött ki. Több polgári ember megsebesült.

A stockholmi „Aftonbladet” szerint az elverumi harcokban a norvégok több erős német egységet megsemmisítettek. A német veszteség többszáz embert tesz ki.

A Skagerrák áttörése

Stockholm, április 11. (Rador.) Még meg nem erősített hírek szerint, az angol

Csütörtök délelőtt jelenti Stockholmból a Havas:

Több csapatszállító hajó kigyulladt, három elsüllyedt

Stockholm, április 11. (Rador.) Havas: A svéd fővárosba további hírek érkeznek a Pater Noster szigetektől délre folyó tengerészeti hadműveletekre vonatkozólag. Marsstram helységekből jelentik, hogy a megtámadott tíz német csapatszállító hajó közül több kigyulladt, három elsüllyedt. A többi hajó a közeli szinterén maradt, hogy megmentése az elsüllyedt hajók életbenmaradt legénységét. Ojtú Kaerinehofen helység előtt erős ágyúdörgést hallottak. Egy hajó elsüllyedt. A Bohus Posten című lap jelentése szerint

tengerésznek át kellett törnie a németek által a Skagerrákban elhelyezett aknatorlaszokat. Négy német cirkáló hír szerint elsüllyedt, valamint két vagy három német csapatszállító hajó is. Két, német csapatokat szállító hajó Marstrand svéd kikötőbe érkezett. Egyikük állítólag súlyosan megsérült, a másik pedig svéd területi vizekre hatolt be. A két német hajót hír szerint egy svéd cirkáló kísérte. A hajókat a fedélzetükön levő német katonákkal együtt Svédországban internálni kell. Lysekiből jövő hírek szerint egy csapatszállító német hajó Svédország nyugati partja előtt segélykérő jeleket adott le. A hajót, a fedélzetén levő csapatokkal együtt elsüllyesztették.

rendes körülmények között folytatódik.

London, április 11. (Rador.) Az Osló melletti Horten kikötőben az Glaf Tayggvason nevű újszerű norvég aknakerakó hajó elsüllyesztett egy német torpedórombolót.

Stockholm, április 11. (Rador.) A norvég távirati ügynökség távirata szerint a Glaf Tayggvason norvég hadihajó által elsüllyesztett német cirkáló az Emden. Az Emden e jelentés szerint Horlen kikötő bombázásakor süllyedt el.

Bergen és Trondheim kikötők elfoglalását nem erősítik meg

London, április 11. (Rador.) A Reuter szerint szerda éjjel nem lehetett hivatalos megerősítést kapni arra a hírre, hogy Bergen és Trondheim norvég kikötőket elfoglalták volna az angol csapatok.

Berlin, április 11. (Rador.) DNB: A francia és angol sajtóügynökségek fellármázták az egész világot szenzációs hírekkel, melyek Trondheim és Bergen kikötők angol csapatok általi elfoglalását jelentették. Hasonlatlan dolog lenne mind ez alaptalan hírek cáfolása. A tények cáfolják meg ezeket. A fenti híreket egyébként maguk a kibocsátó ügynökségek megcáfolták szerdáról csütörtökre virradó éjszaka félkettő óraker adott jelentéseikben.

Későbbi stockholmi és londoni jelentés mégis megerősíti a két kikötő angol részről való elfoglalásának hírét.

Csütörtök délelőtt látszólagos agalom volt a svéd-norvég vizeken

Stockholm, április 11. (Rador.) Több halászhálóval szembe Svédország nyugati partjain legkevésbé négy német csapatszállító hajót süllyesztettek el. Egy csapatokat szállító tizezer tonnás német hajó Marstrand svéd kikötőbe menekült.

Stockholm, április 11. (Rador.) A norvég határ közelében fekvő Kirunából jelentik, hogy a németek szerda este folytatták Narvik kikötőjének elfoglalását. Csütörtök reggel semmi sem engedett arra következtetni, hogy a németek elhagyták volna a kikötőt. A határvidéken nem láttak német katonákat.

A svéd távirati iroda jelentése szerint norvég csatahajók erős bombázás alá fogtak több német cirkálót, amelyek közül több elsüllyedt. Szerdán az angol repülők több norvég repülőteret bombáztak, amelyeket a németek vettek birtokukba. A támadás rendkívül eredményes volt, az angol repülők három elengedő repülőgépet pusztítottak el. Egyedül egy német repülő több angol hajókaravánt támadtak meg, amelyek közül háromat elsüllyesztettek, kettő pedig súlyos sérülést szenvedett.

Stockholm, április 11. (Rador.) Csütörtök délelőtt Svédország partjain mindenütt látszólagos nyugalom uralkodott. Hadihajó nem tört fel. Csupán néhány idegen repülőgépet szállt el.

Párizs, április 11. (Rador.) Hivatalosan megcáfolták azt a német jelentést, amely szerint a Tarfu francia torpedónaszádót az Északi tengeren elsüllyesztették volna.

Tizenkilenc német repülőgépet lötek le az angolok

LONDON, április 11. (Rador.) A légügyi minisztérium közleményéből kiderül, hogy az angol légihaderő a legutóbbi harcok folyamán 19 német repülőgépet terített le, míg az angolok csak öt gépet veszítettek.

Nyílt angol városokat bombáztak a németek?

Berlin, április 11. A DNB távirati iroda jelenti, hogy az angol admirális és a tájékoztató minisztérium közös nyilatkozata szerint nem felel meg a valóságnak az a hír, hogy német részről repülőátmadást intéztek volna nyílt angol városok ellen.

VILÁG TUDÁS

Palesztina a háboru után

Írta: Dr. GÁBOR DEZSÓ (Newyork)

Nagy bizonytalanság a tekintetben, hogy Európa sorsa, hogy fog alakulni a háboru után. Nagyon bizonytalan az is ennélfogva, hogy milyen változások fognak beállni a zsidóság helyzetében a háboru után, mert az európai zsidóság helyzete sok tekintetben függ e háboru kimenetelétől. Az azonban bizonyos, hogy a háboru után elrendezésre váró világproblémák legelső sorában szerepel a zsidó probléma.

Sok okunk van feltételezni, hogy bármely hatalom fogja vezetni a béketárgyalásokat, a zsidó nemzeti otthon Palesztinában meg fog valósulni. Mert ma nemcsak a zsidók, de a világ összes államai kivétel nélkül érzik, hogy a zsidóknak otthon kell biztosítani, ez nemcsak zsidó probléma többé, de ugyyszólván minden államnak belső problémája. Érdekelve vannak a problémánál azok az államok is, melyekben esetleg a zsidókérdés nem belpolitikai probléma, mert ez államokat is a kérdés, mint immigrációs probléma közelről érdekli. Nem közömbös egy államra sem, ha állandóan bevándorlók ostromolják. Eltekintve tehát attól, hogy akárcsak fog diktálni a hadviselők közü a béketárgyaláson, nem fog tudni más megoldást találni a kérdésre, mint a palesztinai nemzeti otthon, de alighanem belefognak szólni e kérdés megoldásába a sem legesek, a közvetve érdekelték is.

A háboru alatt megállapítani a háboruskodó nemzetek álláspontját nehéz dolog. En azonban nem találok oly lehetetlenné, hogy a palesztinai zsidó otthon a német háborus célok között is szerepelni fog. Az arabokkal szembeni regárd minden esetre óvatosságra kényszerít ma minden háboruban álló hatalmat. Ezért még Anglia álláspontját sem szabad ma kizárólag azokból a nyilatkozatokból és tettekből meghatározni, amiket a háboru alatt tesz.

Az egész zsidó világot elkészerítette például a palesztinai részleges földvásárlási tilalom. De akik ebből következtetést akarnának vonni Palesztina jövő sorsára vonatkozóan, azok vegyék tekintetbe, hogy az angol parlamentben 129 képviselő a kormány ellen szavazott ez ügyben. A szavazás előtt MacDonaldot azt állította, hogy az ország háborus érdeke kívánta ez intézkedést. Oly érv ez, mellyel nehéz szembeeszálni. Ez érv hatása alatt állt fel D. L. Lipson zsidó képviselő és jelentette ki, hogy ha a miniszter szerint Anglia érdeke kívánja a korlátozást, akkor neki meggyőződése ellenére is a javaslat mellett kell szavazni. Őt más zsidó képviselő is a javaslat mellett szavazott. Ha ezt a helyzetet tekintetbe vesszük, nem kell matematikusknak lennünk, hogy kiszámítsuk, hogy ha nem lenne háboru, MacDonaldot csúnyán leszavazták volna, hiszen még így is nem kisebb ember nyilatkozott ellene, mint Winston Churchill.

Nyilatkozatoktól vagy tettektől, mit hadviselő államok tesznek, sajnos sok jót nem várhatunk. Mert az arab tömeg ma tényező, melyre tekintettel kell lenni, a zsidó pedig még szenvedni és meghalni is úgy tud, hogy azért az összes nemzetek nyugodtan tudnak ebédelni. Annál érdekesebb és értetesebb azonban, ha ma egy zsidó nyíltan a zsidó Palesztina-követelések mellé áll és ezt ki is meri mondani. Akadt ilyen is. És pedig egy Cham-

berlainei és MacDonalddal bizonyára nem kisebb kaliberű angol államférfi. Duff Cooper, Anglia volt tengerészeti minisztere Washingtonban megjelent az United Palestine Appael gyűlésén és ott olyan szenzációs beszédet tartott, melyet azt hiszem angol államférfitől még nem hallottunk. Hat hasábot foglal el a beszéd a „The New Palestine“ című lapban. Duff Cooper alaposan eltért attól a ködös óvatosságtól, ami az angol államférfiak beszédeit jellemezni szokta. Világosan megfogalmazta az elveket, melyeknek szerinte Anglia Palesztina-politikáját irányítani kell. Szórol-szóra fordítom le Duff Cooper e szavait:

„En azt álítottam, hogy már most meg kell mondanunk a zsidóknak és az araboknak is: a földnek ez a kis sarka — ez a kicsi terület egy ilyen nagy népek — honnan a zsidók jöttek, újra a zsidóké kell, hogy legyen. Ott nekik szuverénitást kell kapniok. Ott már ma nekik kell meghatározniok a bevándorlók számát és a bevándorlás feltételeit. Az araboknak viszont mi készek vagyunk biztosítani, garantálni minden jogukat a szuverén zsidó államban. Aki nem akarunk a zsidó Palesztinában maradni, azokat mi hozzá fogjuk segíteni a kivándorláshoz bármelyik arab államba. Jól tudom, hogy nem kellemes otthagyni országot, de mi e kellemetlenség összehasonlítva a zsidók szenvedéseivel. Pár ezer arabnak talán kellemetlen e változás. De ezek is segítséget, garanciát fognak kapni és szabad mozgási lehetőséget.“

„Elvégre az utolsó ezer évben egész 1919-ig az araboknak soha nem volt országuk. Ők mindig más országok alattvalói voltak. 1919-ben aztán három arab állam is alakult. Egyetlen nép sem kapott annyi „Lebensraumot“, mint az arab a világháború után. Ők nyerték a világháborúban a legtöbbet. És mégis sajnálják most a zsidókat, akik a legtöbbet szenvedték 1919 óta ezt a kis területet!“

„Szerintem minden ígéretet, amit mi 25 évvel ezelőtt a zsidóknak tettünk, meg kell ma erősíteni és meg kell duplázni. Megtételtük ezt, mert nem tesszük igazságtalanságot senkivel szemben. Anynyi szenvedés van a világon, hogy az a kis kenyérmelenség, családás, kiábrándulás azoknál, akiket ez az elhatározás érinteni fog, csak egy kávéskanálnyi lesz a világ szenvedéseinek nagy tengerében.“

Szórol-szóra adtam vissza itt egy angol államférfi szavait, ki egyszer Angliában „first lord of the admiralty“ volt és aki még lesz valaki Angliában.

Nagyon fontosnak tartom én e nyilatkozatot, melynél szebbet, világosabbat angol államférfiútól még nem hallottunk. E nyilatkozatot azonban kiegészíti egy amerikai nyilatkozat, mely ugyanezen washingtoni gyűlésen hangzott el.

Amerika lehet, sőt valószínű, hogy künn fog maradni a háborúból, de benn lesz a béketárgyalásokban és ott alighanem sokkal aktívabb szerepet fog játszani, mint bármikor eddig. Sajnos nem bizonyos, hogy Franklin D. Roosevelt elnöke lesz még az Egyesült Államoknak, mikor a háború véget ér. Az amerikai hagyományosan ugyanis ellenkezik, hogy az elnök harmadszor is jelöltesse magát és nem is volt erre még példa. Bizonyos azonban, hogy ha jelölteti magát, meg is fogják választani. Egy évig azonban még Roosevelt az elnök és nincs ok feltételezni, hogy bármely más elnök a zsidó Palesztina-törvények iránt kevesebb szimpátiát tanúsítson majd. A két-három jelölt között például, akit Roosevelt utódjaként emlegetnek, egyik legnépszerűbb Frank Murphy, az Egyesült Államok igazságügyi minisztere.

Ez a Frank Murphy, aki keresztény ember, akárcsak Duff Cooper, szintén megjelent a washingtoni zsidó gyűlésen. Murphy azonban hivatalos minőségben vett részt a gyűlésen és mégis háromnegyed-órás nagy beszédben kelt sikra a palesztinai zsidó otthon mellett. Beszédének csak egyetlen — legjobban megtapsolt — mondatát fordítom le, ugyancsak szórol-szóra:

„Middőn mi az Önök népét hozzá akarjuk segíteni ahhoz, hogy szabad életet élhessen szabad országban (to live a free life in a free Country) akkor mi nemcsak a zsidó népen akarunk segíteni, hanem meg akarjuk tenni, ami módunkban áll,

hogy megvédjük az igazság hatalmát a civilizált világban.“

Ezt a mondatot a világ leghatalmasabb államának aktív igazságügyi minisztere mondotta.

A Zsidó Távirati Iroda jelenti:

Palesztina

MOSE SHERTOK VISSZAÉRKEZETT PALESZTINÁBA. Mose Shertok, a Jewish Agency politikai osztályának vezetője, visszatért Londonból Jeruzsálembe és néhány napon belül politikai beszámolót tart a cionista vezérő bizottság szűkebbkörű ülésén.

ARAB FÖLDBIRTOKOSOK KÖZBENJÁRÁSA A FÖKORMÁNYZONAL A FÖLDELADÁS ENGEDÉLYEZÉSÉRT. A palesztinai sajtó szerint több arab földbirtokos Sir Harold MacMichael palesztinai főkörmányzóhoz fordult azzal a kéréssel, hogy engedélyezze földjeik eladását zsidók részére. A különböző földügyletek rendezésével számos palesztinai ügyvéd foglalkozik.

ERDŐT ÜLTETNEK MENACHEM PRIVES EMLÉKÉRE. A héber egyetem diákságának egyik csoportja elhatározta, hogy erdőt ültet a 17 éves Menachem Prives emlékére, aki mint ismeretes, belehalt a jeruzsálemi zsidó diákság által rendezett tüntető felvonulás alkalmával elszenvetett sérüléseibe. Az erdőt a zsidó nemzeti alap földjén, Jeruzsálem közelében létesítik.

KINAI ÉS JAPÁN MŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS A BECALEL MUZEUMBAN. A jeruzsálemi Becalel muzeumban a napokban kínai és japán művészeti kiállítást nyitottak meg, amely az első ilyen természetű kiállítás a Közép-Keleten. Körülbelül négyszáz tárgyat állítottak ki e két távolkeleti országból. A tárgyak legnagyobb részét palesztinai gyűjtők, így a nemrég érkezett bevándorlók, valamint múzeumok adták össze. A kiállítás művészet, megnyitását résztvevő Kodaki beirui japán főkonzul, alinek hatásköre alá tartozik Palesztina is. A megnyitó a központi diplomáciai testület jelenlétében történt.

NEM A HIVATALOS CIONISTA SZERVEZET RENDEZTE MEG JABOTINSZKI NEWYORKI ELŐADÁSÁT. Az a newyorki híradás, amely szerint Jabotinszki legutóbbi newyorki nyilvános szereplését a Cionista Világszervezet égisze alatt rendezték meg, tévedésen alapult. A New Palestine, az amerikai Cionista Szervezet hivatalos lapja Jabotinszki előadásával kapcsolatosan azt írja, hogy a revizionista cionisták vezérének előadása tartalmával a hivatalos Cionista Szervezet is azonosíthatná magát, de arról, hogy előadásait a hivatalos Cionista Szervezet rendezze meg, nem lehet szó mindaddig, amíg Jabotinszki elvártaival együtt nem tér vissza a hivatalos Cionista Szervezet kebelébe.

SZABADLABRA HELYEZTEK 16 TEL-AVIVI ZSIDÓ ASSZONYT. Tizenhat tel-avivi zsidó asszonyt, akiket március 3-án azért vettek őrizetbe, mert hatósági tilalom ellenére tüntetést rendeztek a földvásárlást korlátozó törvény ellen, Bodill tel-avivi rendőrbíró utasítására, szabadlabrára helyezték. A szabadlabrahelyezést a rendőrbíró azzal indokolta, hogy a tüntetéseket tiltó rendelkezés március 3-án a tüntetés órájában még nem lépett érvénybe. A letartóztatottak között volt Eliseva Kaplan asszony héber költőnő.

MEGTALÁLTAK HÁROM FIATAL ZSIDÓ HULLAJÁT, AKIKET 1938. JULIUSABAN ARAB TERRORISTÁK RABOLTAK EL. 1938. július 23-án arab terroristák elrabolták a 13 éves David Auerbachot, a 18 éves Jichak Krupnikot, a 24 éves Jákob Zwangot, mindannyian Givad Adai lakosokat. Az elraboltak sorsáról hosszú időn keresztül nem tudtak semmit, míg most Zila arab község közelében, egy kutban megtalálták a három zsidó hulláját. Személyazonosságukat ruházatok alapján állapították meg. A hullák elföldelése március 29-én történt meg, Zichron Jákob kolónián.

Anglia

EGY TABORI FÖLELKESZT ÉS EGY LELKESZT NEVEZTEK KI A FRANCIAORSZÁGBAN HARCOLÓ ANGOL ZSIDÓ KATONÁK MELLÉ. Hivatalosan jelentik, hogy az angol katonai hatóságok Izrael Brodi rabbit, a londoni Jews College tagját, a Franciaországban harcoló angol zsidó katonák tábort főkészítője neveztek ki. Kivülük még három tábort főkészítőket az angol hadsereg zsidó tagjainak körében. Ezek Dajan Golop tábort főkészítő, dr. Rab-

Talán szabad e nyilatkozatokból következtetnem azt, hogy a sok szenvedés a sok borzalom végre felébresztette a világot és a felelős vezetők lelkiismeretét és ha nagy árat fizettünk is érte, de a sok könny,

szenvedés, sok emberélet árán miénk lesz őseink földje, ahová „haza“ mehetnek majd azok, akiket más országok szivesen nem látnak.

binowitz rabbi és rev I. Lévi. A zsidó tábort főkészítő számát az angolai és tengerentúli csapatok zsidó tagjainak számbeli gyarapodásával arányosan fogják növelni.

Lengyel területek

MEGHALT ABRAHAM KLEINMANN, A VARSÓI HAJT TÁRSKIA DOJA. Varsói jelentés szerint Abraham Kleinmann, a varsói Hajt-nak, a lengyel főváros egykori legnagyobb zsidó napilapjának társkiadója, meghalt. Kleinmann 1889-ben Lublinban született. Tagja volt a lengyelországi cionista szervezet központi bizottságának.

TIZENÖTEZER KILO PÁSZKÁT KÜLDENEK RIGÁBÓL LENGYELORSZÁGBA. A napokban utnak indították Rigából Lengyelországba az első 15 ezer kilogramm súlyú pászkaküldeményt.

A helsinki zsidó hitközség megkereséssel fordult a rigai zsidó hitközséghez, amelyet kétezer kilogramm pászka szállítására kért fel.

B. Jakobsohn, a Joint budapesti képviselője fáradozásainak eredményeképpen a magyar hatóságok engedélyezték a Lengyelországba irányuló pászkaküldeményt. A magyar hatóságok kezdetben vonakodtak a kiviteli engedélyt megadni, Jakobsohn fáradozásai azonban sikerrel jártak, mert azokat határozottan támogatta az amerikai követség is.

A NÉMET HATÓSÁGOK UJABB RENDELKEZÉSEI A LENGYELORSZÁGBAN ÉLŐ ZSIDÓK ÜGYEBEN. A lengyel területek német főkörmányzósága elhatározta, hogy különleges „zsidó utleveleket“ vezet be, zsidók számára. Az utlevelek kibocsátásáig zsidók nem vándorolhatnak ki Lengyelországnak azon részéből, amely német megszállás alatt áll.

A német hatóságok új gettó jelzést vezettek be Lodzban. A zsidók a jövőben fekete pelt kötelesek viselni, amelyen sárga Dávid csillag látható.

Lodzban érkezett jelentések szerint a hatóságok megkezdtek a zsidó lakosság áttelepítését a város Baluta negyedébe, amelyet szögcsodróttal kerítették körül.

Átköltöztetésük előtt tíz percet engedélyeztek a zsidóknak régi lakásaik kiürítésére. A kiürítési munkálatok folyamán meghaltak dr. Kotok, lodzi zsidó orvos felesége és nővére, Lázár Fuchs zsidó köztér, az idősebb-korú Kaufmann Joskovitz zsidó kereskedő.

Az Ostdeutscher Beobachter Krakkból jelenti, hogy a német hatóságok elrendelték az összes zsidó kereskedők üzleteinek bezárását és a Kazimierz elővárosban létesített gettóba való átköltöztést.

A FRANCIAORSZÁGI LENGYEL KORMÁNY FEHER KÖNYVÉNEK EGYIK IGEN ÉRDEKES DOKUMENTUMA. A lengyel kormány által kiadott Fehér Könyv igen érdekes dokumentumot tartalmaz: Lipszki lengyel követ 1938. október 25-ről keltezt és Beck külügyminiszterhez intézett jelentését.

A berlini lengyel követ beszámoló Ribbentrop külügyminiszterrel a berchtesgadeni Grand Hotelben folytatott beszélgetéséről. Ribbentrop, Hitler kancellár nevében, a lengyel-német kérdés „általános rendezését“ javasolta. Amennyiben Lengyelország hajlandó beleegyezését adni Danzig visszacsatolásához, abban az esetben Németország kötelezi magát arra, hogy segíti Lengyelországot kolóniák megszerzésében és azáltal „megszabadulhat“ a zsidó fölöslegtől. Lipszki a német külügyminiszter javaslatára azt felelte, hogy ez az ígéret nem képezhet megegyezési alapot. Beck később válasza is hasonlóan hangzott.

A JIDDIS NYELV NYUGAT-UKRAJNÁBAN. A Pravda jelenti, hogy egy lwovi kommunista nőgyűlésen több lengyel nő tiltakozott az ellen, hogy az egyik felszólaló jiddis nyelven beszélt és követelték, hogy a felszólalásokat csak lengyel nyelven mondhasák el. A Pravda leszögezi, hogy a jiddis nyelv ellen tiltakozó nők „alapos leckében részesültek arranzéve, hogy mit jelent a nemzetiségek jogegyenlősége a Szovjetunióban és utána a többi zsidó nők is anyanyelvükön beszéltek.“ A Pravda tudósítója azonban hozzáfűzi, hogy „a nemzetiségek jogegyenlőségének kérdése igen akut az orosz megszállás alatt lévő területen, mert az emberi termé-

Nemetsország

MEGHALT MAX VON GOLDSCHMIDT — ROTSCCHILD LOVAG. A Berlinben megjelent „Das Jüdische Nachrichten Blatt“ március 22-iki számának halálhírei rovatában közölt jelentés szerint, kilencvenöt éves korában meghalt Frankfurt am Mainban Max von Goldschmidt-Rotschild lovag.

Maximilian Benedikt von Goldschmidt-Rotschild lovag 1843. július 20-án született Frankfurt am Mainban. Fia Benedikt Chaim Salomon Goldschmidtnek, Toscana nagyhercegség konzuljának és igen régi, hagyományosnak gazdag frankfurti zsidó család sarja. Családjuk 1521-ben vándorolt Nürnbergbe. Maximilian Goldschmidt 1878-ban feleségül vette Mina von Rotschildot, a nagy Rotschild család frankfurti ágának örökösét, Wilhelm Carl Rotschild báró leányát.

Maximilian Goldschmidt, aki arra volt hívatva, hogy Németországban folytassa a Rotschild-ház hagyományát, még gyermekkorában megfordult az öreg Gudula asszonynak, a Rotschild-család alapítójának házában, ahol megismerkedett ennek fiaival, Anselm-mel, a frankfurti Rotschild-ház örökösével és Salomonnal, a bécsi Rotschild-ház alapítójával. A B. H. Goldschmidt bankházat, amelyet apja halála után átvett, még 1900-ban felszámolták. 1903-ban II. Vilmos porosz király őt von Goldschmidt-Rotschild lovaggá nevezte ki, hogy ezáltal ki ne vesszen a Rotschildok frankfurti ágának neve. E név alatt alapított aztán Max von Goldschmidt-Rotschild új bankházat.

Oroszország

G. LEVENFISCH LETT OROSZORSZÁGI SAKKBAJNOKA. A nemzetközi sakkvilágban ismertnévű G. Levenfisch zsidó sakkmeister legyőzte V. A. Alagortsev orosz sakkbajnokot és ezzel megszerezte az orosz sakkbajnoki címet. Tizenkét játszma közül Levenfisch ötöt megnyert, kettőt elvesztett, öt pedig döntetlen maradt. Az orosz sakkkritikusok egyhangú véleménye szerint Levenfisch, az orosz sakkvilág bajnok, M. M. Botvinnik után, a világ legjobb sakkjátékosa. A sajtó emlékeztet arra, hogy Capablanca volt sakkvilág bajnok még annakidején sikra szállt azért, hogy a legutóbbi amszterdami sakk-világ bajnokságon Levenfisch képviselője Oroszországot.

Svájc

HARMINC CIONISTA SVAJCBÓL PALESZTINÁBA UTAZOTT. Harminc személy, legnagyobb részük ismert lengyelországi, nemetsországi és csehszlovákiai cionisták, elhagyták Svájcot, hogy a „Marco Polo“ olasz közös fedélzetén Palesztinába utazzanak. Közöttük vannak M. Waldmann, a Jüdischer Rundschau volt szerkesztője tagja, G. Port, a dorpaty egyetem jiddis és héber irodalomtörténeti docense és T. Grubner, a lengyel zsidók szövetségének genfi képviselője.

Huszontöt ifju, akik Svédországban hűségüket végezték a Jugendallija bizottság rendezésében, Malmöből Amszterdamba repültek és onnan hajón Palesztinába utaznak.

Dél-Afrika

A DELAFRIKAI KEREN HAJJESZOD KAMPÁNY. Dél-Afrikában nagy előkészületeket tesznek az ezévi Keren Hajjeszod kampány lebonyolítására, amely április 9-én kezdődik meg. Az akció a palesztinai jsvu ismert egyéniségek vezeték le, így többek között Dov Hos, Edvin Samuel asszony és Michael Traub, valamint Dél-Afrika vezető zsidó egyéniségek, mint Greenberg, a legelső transvali törvényeszk elnöke.

SZAZEZER DOLLART HAGYOMÁNYOZOTT SAMUEL UNTERMEIER A JERUZSALEMI HÉBER EGYETEM CÉLJAIRA. Samuel Untermeier, a híres amerikai ügyvéd és az amerikai zsidóság egyik legkiválóbb előharcosa, aki — mint jelentettük — néhány héttel ezelőtt elhunyt, végrendeletileg százezer dollárt hagyományozott a jeruzsálemi héber egyetem céljaira.

„A L
milio

Bucuresti
ismert író,
ról ir igen
őkét: „A
ság tükre“

„A templ
sonlítás nem
kivül egész
tyeket szig
babonák és
és kialakult
is. Ezek kö
hogy valam
zásban isza
dozást kivá
a nagy fran
a volt páris
éves koráb
hivatását,
tot és a be
Arlesbe k
Tahitiig, ah
halt meg.
maga után
énekesek, u
tözsde büv

A tözsde
nek hitei n
A tözsde c
be vetett h
amig egy
tör. körök
mei nitija
hitelt adna
de a lapszi
de a nyezés
gi atároz
gész Midó
ta és sapa
szélben v
az. Hogy m
ember is ig
adtak ideje
másokat a
ciótól való
a harisny
keressen
kítőreséne
lázával, az
multával k
mulása ut
remekett a
kosokat a
lemény az
kedélyeket
mét változ

A játéko
nek, de a
sok, megf
lyükön ma
politikába
ság fejlőd

Az árva
pontifikál
los megny
asztal jele
berus, aki
örzi a bé
rusok a
elkerített
ügynök je
kára és a
csengőt.
a mormo
cségei
értelmébe
fenntartás
mennyien
mint egy
A spekul
árfolyam
jelennek.
nek, de k
galom em
Az om
leszok lá
mölcsként
ra és bal
hegyeződi
jövő kiá
kiáltják k

„A kaszinókból nem kerültek ki milliomosok, sem a tőzsdéről nagy vagyonok“

Egy csendes nap a bucaresti tőzsdén

Bucuresti, április 10. Jon Calugaru, az ismert író, a Jurnalul hasábjain a tőzsdéről ír igen érdekes riportsorozatot. Mai cikkét: „A tőzsde, a prosperitás és a válság tükré” cím alatt alább ismertetjük:

„A templom és tőzsde közötti összehasonlítás nem túlzott. A tőzsdén belül és kívül egész sereg rituálé uralkodik, amelyeket szigorúan tiszteletben tartanak; babonák és legendák keletkeztek körülötte és kialakult a tőzsde szolgáloinak rendje is. Ezek közül kevesen távoznak el önként, hogy valamely kevésbé kiadós foglalkozásban iszapodjanak el, amely önfeladózást kíván. Nem ismétlődött meg többé a nagy francia festő, Paul Gauguin esete, a volt párizsi tőzsdéigényőké, aki negyven éves korában felfedezte a művészet iránti hivatását, otthagya az árfolyamablázatot és a borderonkat, hogy Bretagneből Arlesbe kóboroljon és innen el egészen Tahitig, ahol, ha nem tévedünk, leprában halt meg, jelentős alkotásokat hagyva maga után. Sokkal gyakoribb eset, ha énekesek, újságírók, vagy írók kerülnek a tőzsde büvköre alá.

A tőzsde csillaga

A tőzsde azonban olyan templom, melynek hiteli nem kötelezők és nem állandók. A tőzsde csillagába, magába az intézmény be vetett hit is hónapokon át senyved, amíg egy titokzatos susogás, egy beavatás köréből elindított sokatmondó szó megindítja a mozgalmat. A suttogásnak hitelt adnak, mert holt bizonyos számítások alapján, hol isten tudja milyen kezdeti nyelésen, vagy valamely igazgatóság határozaton. A tőzsdéjátékos tükré a pénz Midőn ez a tükrő nem egészen tisztán és sápadó fényű, vagyis a vagyon vesztésben van, a játékos első mozdulata az, hogy megváltoztatja a tükröt. Az ősember is így jár el az istenekkel: ha nem adtak idejében esőt, megbuktatta őket és másokat állított helyébe. Hogy az inflációtól való félelem kikényszeríti a pénzt a a harisnyából, hogy ingatlan értékekben keressen menedéket — mint ez a válság kitörésének küszöbén történt a házépítés lázával, amely a gazdasági depresszió elmultával kimerült — minden a válság elmúlása után lanszizozott hír riadalmat teremtett a piacon és összegyűjtötte a játékosokat a tőzsde körül. A hivatalos közlemény azután gyorsan megnyugtatja a kedélyeket és „a Párizs uccai” fronton ismét változatlan a helyzet.”

A játékosok hullámai jönnek és mennek, de a szakértők: ügyvédök, jutalékosok, megfigyelő banktisztviselők — helyükön maradnak. Hónapok telnek el és a politikában semmi sem történik, a gazdaság fejlődésben van, a tőzsde pihen.

Megnyílik a tőzsde

Az árverést szinte vallásos gonddal pontifikálják. Közeledik a tőzsde hivatalos megnyitásának órája. A hallban fenyő asztal jelenik meg, mellette bajszos cerberus, aki jegyet árul a nézőknek és ellenőrzi a bérleteket. Más szerényebb cerberusok a bejáratot őrzik. Egy vasráccsal elkerített sarokban mintegy hét hivatalos ügynök jelenik meg, azután a tőzsde titkára és a kormánybiztos. Megrázzák a csengőt. A teremben nincsenek sokan, de a mormogás, a felkiáltások, a léptek reccségei megsokszorozódik. A hagyomány értelmében, hogy többnek látszanak, hogy fenntartsák az intézet presztizsét, valamennyien gyorsan, idegesen mozognak, mint egy láthatatlan mágnes büvkörében. A spekuláció csaknem titokban folyik. Az árfolyamok, amelyek a táblázaton megjelennék, nemcsak eredményeket jelentenek, de kalkulációs alapot is a szabad forgalom számára.

Az emberek hangyáknak tűnnek. A válságok láthatatlan fákrol elszakadó gyümölcsként csarnak le. A pillantások jobbra és balra fürkésznek, a fülek feszülten hegyeződnek, hogy meghallják a sarokból jövő kiáltásokat. A hivatalos ügynökök kiáltják ki a részvényeket és értékpapiro-

kat. Ez alatt szól a csengő és az ügynökök körülfartják szemükkel a termet, mintha kevésbé meggyőzött híveket hívnának kötelességük teljesítésére. A válságban közömbösség uralja a hallgatóságot. Azért izgulnak csupán, hogy megfelelő léghőrt teremtsenek az előszobában és az épület előtt várakozók számára. Néhány blazirt tagjátékos félrevonulva, közönyösen figyeli a játék alakulását.

Ügyvédnek nevezheti-e magát az ügyvédjelölt?

Hathavi foghasra ítétek, majd felmentettek egy ügyvédjelöltet zugírászat miatt

Timisoara, április 11. (Az Új Kelet tud.) Négy évvel ezelőtt az aradi kamara eljárást indított Weininger István dr. ügyvédjelölt ellen zugírászat címén. A kamara feljelentése szerint az ügyvédjelölt vétett a zugírászatról szóló törvény ellen, mert véglegesített ügyvédnek adta ki magát és ilyen minőségben járt el a bírói hatóságok előtt is. A feljelentés adatai arra hivatkoztak, hogy Weininger dr. általános jellegű helyettesítési meghatalmazást fogadott el több kartársától, mint teljes jogú ügyvéd. Eme meghatalmazások birtokában eljárta a reábizott ügyekben, míg a bírói hatóságok előtt véglegesített ügyvédnek nevezte magát. A továbbiak során a kamara feljelentése azt is kifogásolta, hogy Weininger dr. bélyegzőjének egy része — nyilván szándékosan — el volt kopotva és a nyomaton nem látszott a „stagar” szó, amit a kamara a hatóságok félrevezetésének minősített.

A törvényszék hosszasan foglalkozott a feljelentésben foglaltak ügyével, majd több

Akár közbejön valamely meglepetés, akár nem, a tőzsde emberei megteszik kötelességüket: megjátszák kis lélektani színházukat ugyanazai a virtuozitással és lelkiismeretességgel.

A véletlen dönt

— A tőzsdéjáték — állapítja meg egy szakértő — szerencse, nem pedig logika, vagy előrelátás kérdése. Ez is szerepet játszik néha, de általános szabályként a bármely analízis számára megközelíthetetlen véletlen a döntő. Egy dolog bizonyos: a kaszinókból sem kerültek ki milliomosok, a tőzsdéről sem nagy vagyonok.

A tőzsde szakértői ellenőrzik a híreket és híreszteléseket világos fejjel különböztetik meg a valót az illuzóriustól és ezért itt ténylegesen számotvetet valaki azzal, hogy készül-e valamely változás a gazdaságban, vagy a politikában.

tanu kihallgatása után bünsőnek nyilvánította az ügyvédjelöltet és a zugírászatról szóló törvény alapján hathavi fogházbüntetésre ítélte. A sulyos ítélet ellen Weininger dr. a timisoarai táblához jelentett be felebbezést, amelynek ügye tegnap került tárgyalásra. Weininger dr. védője, Dogariu Virgil dr. ügyvéd az elsőfokú ítélet megsemmisítését és a vádlott felmentését kérte, mert a vádlott minden sérelmezett esetben jogosan járt el és nem sértette meg a vonatkozó törvényeket. Ezzel szemben az ügyvédkamara képviselőjében Ienovan Gheorghe dr. kamarai titkár az elsőfokú ítélet megerősítését kérte, mint példás büntetés kiszabását. A tábla hosszas tanácskozás után megállapította, hogy a vádlott jogosan járt el a helyettesítések ügyében, arra vonatkozóan pedig nincsen kétségtelen bizonyítékok, hogy valóban rosszhiszeműen használta volna-e az ügyvédi címet. Ezért a tábla megsemmisítette a törvényszék ítéletét és Weininger István dr-t felmentette a zugírászat vádjá alól.

Az erőszakot újból a jog fölé helyezték — írja az Universul

Bucuresti, április 10. (Rador.) A fővárosi lapok részletesen kommentálják a nemzetközi eseményeket. Az Universul „Nyugalom és határozottság” című vezércikkében a következőket írja:

„Dramai ütemben sulyos események történtek Európa északi részében. Olyan államokat foglaltak el, amelyek a háboru kitörése óta kinyilatkoztatják szigorú semlegeségüket. Meg kell őriznünk hidegvérünket és óvakodnunk kell az elhamarkodott megállapításoktól, annál is inkább, hogy a folyamatban lévő eseményekről szóló híreket csak fenntartással lehet fogadni. Egy tény azonban le kell szögeznünk: megsértettek egy nemzetközi jogi elvet, amely közvetlen kapcsolatban van a népek felségjogaival és függetlenségével. Ez az elv a semlegesség elve. Ezen elvtől egészen távol eső írigyeket hoznak fel az erőszak indoklására, ám az igazság az, hogy erőszakot újból a jog fölé helyezték.

A mi felfogásunk ebben a kérdésben változatlan marad. A semlegességet olyan sérthetetlen jognak tekintjük, mely az államok nemzeti felségjogaiból fakad. Abban a pillanatban, midőn ez a felségjog megszülné, nem volna többé sem törvényes, sem erkölcsi alapja az államok jogi szerveztségének és az erőszakosan érvényesülő idegen érdekeknek kiszolgáltatott fikcióvá válna. Ennek következménye pedig az európai politikai élet anarchiája volna. Románia soha nem teszi magáévá ezt a felfogást. Meggyőződése ugyanis, hogy a nemzeti felségjog és a népek függetlensége szent jogai egy a nagy, mint a kis államoknak, amelyeket az egész világnak tiszteletben kell tartania és amelyeket minden országnak nemzeti erejével kell megvédenie. Azon szilárd elhatározásában, hogy tovább folytatja békepolitikáját Európának ama részében, amelyhez tartozik és hogy megőrizze a háborus viszály kirobbanása óta magáévá tett szigorú semlegességét, a román

A hadsereg felszerelése érdekében

A hadseregnek sok pénze van szüksége. Jegyezzetek tehát hadsereg-felszerelési pénztárjegyeket (bonokat), amelyek minden nap a hivatalos órák alatt a nagybankoknál, valamint a pénzügyigazgatóságoknál jegyezhetők, ahol az ehhez szükséges úrlapok (blanketták) is kaphatók.

Ezek a kötvények a legkedvezőbb feltételekű állampapírok, mivel 4.5 százalékkal kamatoznak. Jegyezhető három, vagy öt éves lejáratu bon, ahogyan a jegyzőfél akarja. Hat hónap múlva az állam a jegyzett összeg egyötödét (husz százalékat) visszafizeti, míg a három, vagy öt éves határidő lejártá után az egész összeget.

Hat hónap múlva az esedékes 20 százalékos részzellet és a szelvény összegével adó fizethető az államnak, tartománynak, vagy a községnek.

Akinek a lejárat előtt pénze van szüksége, a Banca Nationalától a név érték 70 százalékaért megfelelő lombardkölcsönt kaphat bonjaira, ugyanúgy kamat mellett.

Minden román állampolgár, aki az ország érdekét szíven viseli, köteles pénzével elősegíteni a hadsereg felszerelését.

Cluj megye prefektusa
MANOLE ENESCU ezredes

A BŐR ERŐSÍTÉSÉHEZ

közvélemény csak mélyeségs sajnálkozással veheti tudomásul egy nemzeti jogelv újabb vereségét, amely alapja művelt népek együttélésének.

Ez azonban egy pillanatra sem fogja eltéríteni Romániát eddigi politikájától és főleg ama elhatározásától, hogy minden erejével, az egész ország területén és mindenkiel szemben megvédi semlegességét, függetlenségét és a belső nyugalmat.

Készek vagyunk tiszteletben tartani mindenki jogait, amíg azok beleilleszkednek az ország törvényeinek keretébe és számolnak államunk tekintélyével és felségjogaival.

Készek vagyunk jó kapcsolatokat fenntartani mindazon országokkal, melyek öszintén ugyanerről a jóakaratról tesznek tanubizonyosságot. Készek vagyunk minden erőfeszítés megtételére, hogy Európának eme részében a kölcsönös bizalom és együttműködés alapján álló szilárd békét fenntartsuk. De készek vagyunk arra, hogy egy pillanattal sem hagyjuk lankadni az ország határai fölötti örködést és semmiféle idegen beavatkozást nem tűrünk a mi belső ügyeinkbe, sem pedig nemzeti érdeklőnk megsértését, vagy az ország törvényeivel szemben kötelező tisztelettel való eltérést, sem a belső rend és nyugalom megzavarását. Nemzetvédelmünk öntudatos erőire támaszkodva, ezzel az elhatározásunkkal felvértve, meg kell őriznünk hidegvérünket és szoros egységben kell tömörülnünk.

Ez a kis államok tragédiája

A „Romániában” Cezar Petrescu „A kis és semleges államok tragédiája” cím alatt írt cikket, amelyet a következő szavakkal fejez be:

„Bennünket semmi nem lép meg, semmi nem döbent meg többé. Felkészülünk és várakozunk.

Ez a kis és semleges országok tragédiája, amelyek nem akartak hódítani, nem kívántak bosszút állni, amelyeknek nem volt osztani valójuk és amelyeknek egyetlen óhajuk a békés élet volt.”

Este 2-3 szem Artin

Közlekedési balesetek sorozata Timisoaran. Temesvárról jelentik: Tegnap négy közlekedési baleset történt a város területén. A 20-as számú villamoskocsi összeütközött Radu Nicolae gazda szekereivel. A villamoskocsi egyik ablaka betört míg a szekérbe fogott ló a fején sulyosabb sérülést szenvedett, de személyi baleset szerencsére nem történt. A 25-ös számú villamoskocsi a Mühle Vilmos ucca sarkán összeütközött Steiner Rudolf dr. 1660 Tms. rendszámú gépkocsijával, amely több helyen megsérült. A kalapgyár előtt Hermann Rudolf 2090 Tms. és Stefanovics László 2115 Tms. rendszámú autója összeütközött. Mindkét gépkocsi megrongálódott, de a vezetők nem szenvedtek sérüléseket. A 2060 Tms. rendszámú autó, amelyet Karácsonyi János vezetett, a gyárvárosi 3 August uccán felfutott a járdára és majdnem elütött több járókelőt. A gépkocsivezetőt előállították a rendőrségre, majd elrendelték elmeállapotának megvizsgálását.

Aki részegen az uccára fekszik: Kihágást követ el. Timisoaráról jelentik: Buzescu Pavel ötvenhat éves Urseni községbeli erdőőr Timisoaran részegen fekvé találtá az uccán a szolgálatos rendőr. Az erdőőrt előállították a kerületi rendőrségre, majd bírvádi eljárás indítottak ellene a közrendről szóló törvény ellen elkövetett kihágás miatt s csak teljes kijózanodása után bocsátották szabadon.

Zürichi árfolyamok (április 11.): Márka 178.65, holland forint 236.75, dollár 446.—, font 15.60, francia frank 8.84, olasz lira 22.52, pengő 79.50, dinár 10.—, lej 3.20, belgas 75.30.

HIREK

Harc az északi vasércért

A Neue Zürcher Zeitung pár nappal ezelőtt, még az egész Európát izgalomban tartó események bekövetkezése előtt, közölte az alábbi cikket az északi vasérc birtoklásának problémájáról, amelyek előidézői voltak mindannak, ami történt.

„Az északi vasérc, valamint annak szállítási problémája ma akut módon időszertűvé vált. Pillanatnyilag Narvik norvég kikötő áll az érdeklődés homlokterében, mert ezen a kikötőn keresztül szállítják a Svédországból és Norvégiából Németországba irányított vasércet. A német vasérc-szállítás a semleges norvég part mentén halad, majd hadihajók kíséretében átkelve a Skagerrak és Kattegat szorosokon érinti a semleges dán vizeket és végül a westfalai ipari vidékre érve kerül biztonságba. Az 1938-39. évben Narvikon keresztül 6.3 millió tonna svéd és 1.4 millió tonna norvég vasércet szállítottak. A svéd vasérc-szállítások a Grängesberg vas-konzern tulajdonában lévő svéd Lapföldhöz tartozó Kirunavaara, Luosavaara és Gällivara bányákból kerülnek ki. A Grängesberg konszernnek Narvikon keresztül lebonyolított vasércszállítása az 1938-39. év kivételre szánt 10 millió tonna vasérc mennyiségének 63 százalékát teszi ki.

A fennmaradt közel 25 százalékot, azaz 2.4 millió tonnát a botniki Lulea kikötőn át, míg 1.3 millió tonnát Oxelösundon keresztül szállították. A két balti tengeri kikötőt teljesen kivonták a nyugati hatalmak befolyása alól. Narvik azonban a veszedelmes zónában terül el. Az itt lebonyolódó szállítások igen nagy jelentőséggel bírnak, főleg decembertől májusig, midőn Lulea és Oxelösund kikötők be vannak fagyva. Narvik ezzel szemben a Golf-áramlat előnyeit élvezi. Ebben a kivételesen hideg tében a Németországba irányuló vasszállításoknál Narvik legfeljebb májusban helyettesíthető. A skandináv államok fel teszik tehát a kérdést, hogy vajon a nyugati hatalmak vállalkoz-e a norvég semlegesség megsértésével járó kockázatot, megakadályozva a norvég felségvizeken keresztül történő német vasérc-szállításokat, amelyek mindössze 6-8 hétig tartanak még. A norvég vizeken decembertől februárig lebonyolított német vasércszállítás ebben az évben 1,478.085 tonnát tett ki az elmúlt év megfelelő időszakának 4,286.208 tonnájával szemben.

Ez a nem kevesebb, mint 63 százalékot kitevő csökkenés elsősorban annak a nehézségnek tulajdonítható, amellyel Németországnak kis hajók tekintetében meg kell küzdenie, amelyek alkalmasak volnának vas szállítására és közlekedhetnek a part mentén, a norvég tengerparti vizeken, amely nem haladja meg szélességben a 3000 mérföldet.

A partmenti hajózás veszedelmes és egyben lassú is. A kistonnású hajók csak igen korlátozott mértékben használhatók. A svéd és a norvég hajók nem vállalkoznak ezekre a szállításokra, míg a nagytonnású német hajók képtelenek hajózni a lehatárolt zóna tulajdonos alacsony vizein. Másrészt még számításba kell venni az őrülő angol torpedóhajókat is. Ezenkívül a téli hónapokban dúló viharok is nagy akadályt gördítenek a skandináv vasércszállítás útjába. Narvik kikötőjében ma is békésen horgonyoznak egymás mellett, vasérc-berakodásra várva, német és angol hajók. A 12 és 14 ezer tonnás nagy hajók csak 24 óra alatt tudják beemelni a partról szállítmányokat, egy praktikus, vasércszállításra alkalmas berendezés segítségével. A kis kaliberű német hajók, amelyek nem erre a célra készültek, foglalják le a partok nagy részét.

A Grängesberg konszern Narvikban háromszáz méter hosszúságú új part kiépítését határozta el, ahol 10.000 tonnás hajók is horgonyt tudnak vetni. Ez a part azonban kizárólag a Svédországból és Finnországból kiszállítandó fa és cellulóze, valamint a kocsis és szénbehozatal rendelkezésére fog állni. Narvik kikötő többi részét pedig a vasexport számára tartják fenn. A Narvikon keresztül lebonyolódó skandináv kereskedelem meg növekedésének igen nagyfontosságú feltétele a kizárólag vasércszállításra szolgáló vasutvonal építése.

Svédországban már megkezdtek a vasutvonal villamosításának munkálatait, amely Svédország központjából indul ki Boden felé, párhuzamosan haladva a partvonalal. Svédország északi részével és a jövőben különösen Finnországgal ez lesz a legjelentősebb vasúti összeköttetés. Ezt a munkálatot nemcsak gazdasági természetű érdekek, hanem elsősorban katonai okok teszik szükségessé. Ha egy napon a svéd tengeri kereskedelem, valamilyen német akció folytán, a svéd kikötőkön keresztül megbénulna, ez a vasutvonal lesz hivatva megkönnyíteni az összeköttetést Svédország és Trondheim norvég kikötő között.

— **Meghalt Porzolt Kálmán.** Budapestról jelentik: Porzolt Kálmán, a kiváló magyar köz- és szíri, a Pesti Hírlap főmunkatársa, tegnap 80 éves korában hosszas szenvedés után meghalt. Porzoltnak, aki számos szép-irodalmi művet írt, különösen Zsolt név alatt megjelent elmefuttatásai voltak népszerűek. Közel egy évtizedig a budapesti Népszínház igazgatója volt. Halála mély részvétet keltett.

— **A Szináj új vezetősége.** A hitközség kebelében fennálló Szináj talmudóra egyesület március 31-én tartotta meg tisztújító közgyűlését a tagok élénk érdeklődése mellett, melynek eredménye a következő: Elnök: Stern Hermann, gondnokok: Wohl Sámuel, Kohn Mór, pénztáros: Löwinger Manó, ellenőr: Schwartzberger Mihály. Tanácságok: Weisz Gyula, Végh Márton, Lévi Ignác, Guttman Márton, Nagyfaludi Nándor, Goldmann Béla, Léb Béla, Katz Salamon, Weinberger Béla, Klein Sándor, Rosenfeld Armin, Stössel Lajos, Hirsch Mór, Albert Nándor. A választási eredmény kihirdetése után Stern Hermann, az újonnan megválasztott elnök, akivel szemben az egyesület immár másodízben nyilvánította bizalmát, megköszönte a megtiszteltetést és a legfőbb programpontra egy saját színház megszerzését jelölte meg. A közgyűlés egyhangú lelkesedéssel fogadta az elnök szavait és nyomban megindult egy akció egy alkalmas ingatlan megvétele iránt.

— **Felhívás a kereskedőkhoz.** A szomszagtartományi NUF nemzeti gárdák parancsnoka, Ivacu tábornok 46-1940. szám alatt az alábbi közérdekű közlemény leadását kérte: **Figyelmeztetés!** A szomszagtartományi NUF szervezetek nemzeti gárdája újból kéri a kereskedő urakat, hogy amikor NUF egyenruhába vagy polgári ruhába öltözött személyek jelennek meg náluk, hogy az árdragítási törvény értelmében árelenőrzést végezzenek, azoktól sziveskedjenek igazolást kérni. Ezt az igazolást az a megbízó levél jelenti, amelyet a különleges ellenőrzési szervek részére adnak. Más irat nem ad jogot az ellenőrzés elvégzésére.

— **Májusban utazik Belgrádba az új román-jugoszláv fizetési meg egyezéssel tárgyaló bizottság.** Bucarestből jelentik: Május hó folyamán utazik Belgrádba az új román-jugoszláv fizetési meg egyezéssel tárgyaló bizottság. Az új meg egyezés alapelveit Andreas jugoszláv ipar- és kereskedelemügyi miniszter bucaresti látogatása alkalmával állapították meg. A belgrádi tárgyalások alkalmával jelentős nyersanyagcseréről is megbeszélések lesznek.

— **A timisoarai fogyasztóközönség a pékek és mészárosok árdragítási törekvései ellen.** Timisoaráról jelentik: A timisoarai fogyasztóközönség beadványt intézett a városháza felé, amelytől segítséget kért a pékek és mészárosok árdragítási akciói ellen. A beadvány elsősorban arra hivatkozik, hogy Timisoarai országos viszonylatban a legdrágább a kenyér, amelynek kilója már 12 lejre emelkedett, holott a liszt kilónkénti ára még ma is csak 5-6 lej. A mészárosok viszont 65-70 lejre emelték a sertés- és húskilóját, bár annak elősúlyban ára csak 35-40 lej. A mészárosokra és pékekre egyelőre nem alkalmaznak teljes mértékben az árdragítás elleni rendelkezéseket és a fogyasztóközönség emiatt emelt panaszt. A város vezetősége most részletes vizsgálat tárgyává tette az elhangzott panaszokat, bár az érdeket élelmezési iparosok szerint lehetetlen a kenyér és a hus árát a jelenlegi körülmények között mérsékelni.

— **Stanceff Cristina a halálraítelt bolgár határátlépő kiadatásának ügye a tábla előtt.** Bucarestből jelentik: Nagy érdeklődéssel várták kedden a fővárosi ítélőtábla döntését Stanceff Cristina ügyében. Ismeretes, hogy a fiatal nőt évekké elelőtt a bolgár bíróság halálra ítélte, mert megölte férjét. Stanceff Cristinának sikerült Romániába menekülnie és már hosszabb idő óta a vacaresti fegyház rabja. A bolgár külügyminisztérium megindította a kiadatási eljárást és a román kormány minisztertanácsi napló alapján el is rendelte a kiadást. Időközben Stanceff Cristina házasságot kötött a fegyház egyik életfogytiglani börtönbüntetésre ítélt lakójával és ugyanakkor közigazgatási perrel támatta meg a minisztertanácsi naplót. Azzal érvelt a halálraítelt nő, hogy a világháború után Romániához csatló Dél-Dobruzdában született, így tehát román állampolgár, amelyről sohasem mondott le. A tábla most másodízben foglalkozott az ügyvel, mert először véleménykülönbség merült fel a bíróság tagjai között amiatt, hogy ilyen ügyben nincs helye a közigazgatási keresetnek. A bíróság határozatában kimondotta, hogy a minisztertanácsi naplót is meg lehet támadni közigazgatási uton. Stanceff Cristina kiadatása tehát tovább folyik és közigazgatási keresetet később tárgyalja a bíróság.

— **Egy cluji özvegy uriaszony megrázó öngyilkossága.** Megrázó tragédia játszódott le tegnap este Kolozsváron. Matia Emilné, született Loy Jolanda Pietrosa uccában lakó özvegy uriaszony hatalmas Steyer revolverrel halántékán lötte magát és nyomban ki-szenvedett. A nagyaszonny évek óta súlyos idegben szenvedett s dr. Urechea egyetemi tanár gondos kezelése alatt állott. Hozzátartozói minden lehető elkövettek betegük érdekében, de állapota annyira súlyosbodott, hogy menthetlennek látszott. Állandóan megfigyelés alatt kellett tartaniok, mert folyton öngyilkossággal fenyegetőzött. Tegnap este 10 óra tájban, őrizetlen pillanatban, a vendégszobába lopódzott és hatalmas Steyer revolverrel végzet gyötrelmes életével. A megrendítő dráma színhelyére Salcuadeanu ügyeletes rendőrkapitány és dr. Hossu Stefan törvényszéki orvos szállottak ki. Az idegbeteg urino tragédiája városzerte nagy részvétet keltett.

— **Fokozódik az áradás Tg-Măgureleiben.** Bucarestből jelentik: Tg-Măgureleiben fokozódik az áradás. A Duna partja az egész megyében víz alatt áll. Negyven éve nem okozott ennyi kárt az árvíz, mint most tavasszal. Sok helyen csak a fák csúcsa látszik ki a vízből. Több, mint huszezer hektárnyi terület áll víz alatt. A hetven vagon kukoricát szállító Sft. Gheorghe uszályhajó husz méterre a kikötőtől elúlydott s semmilyen erőfeszítéssel sem lehetett megmenteni.

— **Orvosi hír.** Dr. Samu Dezső bőrgyógyász és nemi bajok szakorvosa hazaérkezett és rendeléseit újból megkezdte. Piața Unirii 9. Telefon: 14-64. Rendel. d. e. 12-2-ig és d. u. 5-8-ig.

Újnan megnyílt Bucarestben

Elegánsan berendezve, vis a vis a Hotel Princiaral, Str. Brezoianu 14. I. emelet.

Ork. Kóser Étterem

Klein (Aradról). Kifünő erdélyi konyha. Pontos és figyelmes kiszolgálás. Széderestekre előjegyzéseket elfogadunk.

— **Eisikovics Miksa dr. tiz gyermek-zongoradarabjának gyűjteménye.** Nemcsak az erdélyi zsidó zenei kultúra eseménye az a tiz gyermek-zongoradarab, amit máramarosi zsidó folklorisztikus énekek, táncok és dalok beható tanulmányozása alapján dolgozott fel Eisikovics Miksa dr., ez a kimagasló tehetségű zsidó muzsik, hanem az egyetemes zenei kultúra szempontjából is értékes teljesítmény. A nagyvárosi hatásoktól mentes, máramarosi zsidó népi lélek és főleg az érintetlen zsidó gyermeki lélek mélysegeiből felbuzgó melódiák búbját, ősi egyszerűségét Eisikovics Miksa dr. tiz zongora-darabban dolgozta fel és hozta az erdélyi, sőt talán az egész világ zsidó és nemzsidó zenei érdeklődőinek szívéhez közel. A művész ihletének és a lelkes kutató páratlan szorgalmának gyümölcse ez a tiz zsidó gyermek-zongoradarab, melyek nemcsak azért értékesek, mert művészen vannak megkomponálva és önmagukban és önmagukért is helytállóak, hanem pedagógiai jelentőségük miatt is, mely elsősorban abban áll, hogy a gyermeki szívvel és kedélyvilággal megismertetik a városi zsidó gyermekeket is és eljövendő zsidó zenei tehetségek számára megmutatják azokat az utakat, amiket feltétlenül követniök kell, ha a zsidó zenét valóban zsidóvá akarják tenni és a zsidó népzene kimeríthetetlen kincsészházából akarják kölcsönözni művelkezésüket azokat a motívumokat és hangulatokat, melyek Eisikovics Miksa dr. kompozíciójában minden toldás és elvevés nélkül, teljes tisztaságukban és szépségükben tárulkoznak ki. A temesvári „Wizo“-nak kétségkívül nagy érdeme, hogy ezt a fiatal és tehetséges zene-költőt a szélesebb nyilvánosság elé kényszerítette és ezáltal számára azt a lehetőséget is biztosította, hogy tiz gyermekdarabjának elragadó dallamait mindentüvé eljussanak, ahol a zsidó néplélek rejtett kincsei iránt érdeklődnek s olyan zenei műveket kedvelnek, melyek a költő és a népköltészet szellemi és érzelmi nászából születtek s éppen ezért halhatatlanok. Eisikovics Miksánál nehéz elképzelni hivatottabb és hivatásosabb művelőjét az erdélyi zsidó zenei folklorának, aki nemcsak nagyraihavott muzsik, igazi alkotó művész, de tudósa, mondhatnók: szociológusa a zsidó népzene, főleg a máramarosi zsidó népzene-költészet megnyilvánulásainak. Kár, hogy az erdélyi zsidó közéletben a politikai és társadalmi mozgalmak szövevényéből csaknem teljesen kihullott a költészet, az irodalom és zenei alkotások iránti komoly és nívós érdeklődés, amik nélkül pedig lehetetlen elképzelni ugynevezett kultúréletet, tehát igazi kultúrembereket is. Eisikovics Miksa dr. tiz gyermek-zongoradarabjának megjelenése bizonyos jóvátételt jelent e közbömbőségben és fölöttébb dicséri ama lelkes zsidó asszonyok műszerzetését, akik lehetővé tették e nagy sikerre hivatott mű kiadását. (s.)

Központi fekvés :: Komfort :: Olcsó :: Öithomas
CALEA VICTORIEI No. 11. Telefon 3-848

Pozsonyi lakodalom

Operettbemutató a Davilla Színházban

Szerdán este mutatta be a kolozsvári Magyar Színház operettgyűjtése a Szilágyi-Beck nagysikerű operettet, amelynek sujet-je és zenéje Mária Terézia korából való, ama idők stílusával és hangulatával. Egy udvari anekdóta alapja a cselekménynek. Ferenc főherceg, a császárnő férje testőrtisztje társaságában megismerkedik az Aranybányához címzett vendéglobben Micuvel, a bécsi mosonóval, majd Katicával, a pozsonyi Kölber János órásmester leányával. Ő okozta a bonyodalmat. Amikor ugyanis a főherceg szerelmi kalandot akart végigjársani vele, megjelent a felségs hitves. A főherceg feltalálta magát. Azért van itt, mondotta, mert Barkóczy Miklós eljegyzését tartja Kölber Katicával. Aztán megint újabb bonyodalmak jöttek, amelyek az operettírás régi és bevált törvényei szerint simultak el, megfelelő happy-éndel.

Mindenk előtt a rendezést kell megdicsérnünk. Gróf László művészete és izé minden jelenetben, a díszletben, a jelmezekben. Rajnai és Kudelász korhű, stilszerű, nívós keretet adtak a játéknak, amely Bázsa Eva prólógjával nyílt meg. Szép, verses, harminc év előtti időket visszavarázsoló táncos-zenes megnyitó. A fiatal művészek lelkes, megérdemelt tapsvihart aratott.

A darab központi szerepe, Ferenc főhercegé, Gróf Lászlóra jutott, aki azt tartásában és akcióiban méltó módon töltötte be. Sámó Stefi mulatságos, komikus mosóleányt játszott, nevetető és behelgő volt, kedves mint mindenkor. Kovács Kató játszotta a pozsonyi órási leányát fiatalágának és búbjájának minden igézetével. Krémer Mancsi a császárnő játszott bágyadt előkelőséggel. Ditró Béla fess, szimpatikus testőrhadnagya nagyon tetszett. Füllő Sándor ezuttal nem tulozta el komikus szerepét; Fridolinja ezért igen kedves és mulattató figura volt, talán a legjobb, amit eddig láttunk tőle. Csóka, mint udvari órási, Réthely mint portás, Czoppán Flóri mint pozsonyi polgárosszony, Borovszky mint abbé emlékeztetés alakítás nyújtott. Stefanidesz József ílt a karnagy székben. Jórészt neki köszönhető a darab hangulati hamisítatlansága.

A Pozsonyi lakodalmat telt ház nézte végig, valóban lakodalmi érzésekkel; olyan tiszta és szép művészi játékot nyújtott az együttes. (*)

Szerkesztői üzenetek

„Kultuszfizek“ Uioara. Ha az adókövetés alapszabályszerű volt, ugy azt megfellebbezni nem lehet, legfeljebb panasszal élhetnek az Országos Irodához. Hasonló eset már fordult elő.

A. G. Otelek. A 249.593 számú Inzestrarea kötvényét 1935 február 1-én 1200 lejes nyemrémmel kihúzták. A pénzt a Banca Naționala bármelyik fiókjánál e hó végéig felveheti, azután elévül.

Többeknek. Az Inzestrarea kötvények eddigi sorsolásainak egyikén sem húzták ki a következők Inzestrarea kötvényeit:

- I. R., Cluj.
- I. M., Cluj.
- M. D., Aghires.
- G. R., Deda-Ha.
- K. J., Tasnad.
- P. M., Satu-Mare.
- K. E., Chereusa.
- „Eva-Jibou“.
- R. A., Ighiu.
- St. A., Reghin.
- Frații K., Tg-Mures.
- H. B.-né, Cluj.
- Dr. S. M., Borsa-Maramures.

— **Alemigráns.** Felhívjuk a közönség figyelmét egy alemigránsnó garázdalkodására. Az illető prágai emigránsnőnek adja ki magát, valójában Korn Ida 19 éves felsővisó leánnyal azonos. Az illető mintegy 160 cm magas, gesztenyeszínű, göndörhajú, darabos vonásu arca és darabos termete van. Ha valahol félrevezető meséivel jelentkezik, át kell adni a rendőrségnek.

A norvég „A kö ha

Amszterdam vas jelentése vonultak Har nyával együtt retlen irányb

Stockholm, király és a Brauer német Quisling elnö ktsanak —

Stockholm, vég miniszter áltványt inté hangoztatva met támadás miniszterelnö met katonai

lagos kormány Elverum, az távirati iroda miniszterelnök te a norvég n

— A német hogy olyan kometsország biz sít bírja. A telés teljesítés végiát Német tette volna. A zalmát nem giában. A

A norvég

Washingtoni no hogy biztos kormány vég lenál a ném

A Reuter lomás megbí vidhullamu Nigardsvold lentése szer kökötök me illeg jelenté tás alatt áll hézséget se met csapatot nyiben meg újabb néme

London, holmi rádi norvég kor óriási lelkes tek által m ken. A nor önkéntes je

London, jelenté Mal ásták magu belül 80 mé környékén német csap legutóbb ér folyik ezen letes jelent

A svéd távir vég csapato metek táma előnyomulás iroda jelenté ülésén a mi norvég hads rlen fog vé bejelentette, rancsnoka f kézésbe a r A kormány a kormány nai parancs kezésbe az a kormány p narviki para ellen megind katonai erök

A norvég miniszterelnök kiáltványa:

„A király elutasította a német követelést — a norvég nép harcolni fog szabadságáért“

Amszterdam, április 11. (Rador.) A Hava jelentése szerint, a német csapatok bevonultak Hamarba. Haakon király kormányával együtt eltávozott a városból ismeretlen irányba.

Stockholm, április 11. (Rador.) Haakon király és a norvég kormány elutasította Brauer német követ azon javaslatát, hogy Quisling elnöke alatt új kormányt alakítsanak — jelenti a norvég távirati ügynökség.

Stockholm, április 11. (Rador.) A norvég miniszterelnök csütörtökön reggel kiáltványt intézett a norvég néphez, ismét hangoztatva Norvégia elhatározását a német támadással szembeni ellenállásra. A miniszterelnök kiáltványa elutasítja a német katonai hatóságok azon kívánságát, melyben a Quisling által elnököt állítólagos kormány elismerését kérte.

Elverum, április 11. (Rador.) A norvég távirati iroda jelenti: Nygardsvold norvég miniszterelnök a következő kiáltványt intézte a norvég néphez:

— A német kormány felszólította a királyt, hogy olyan kormányt nevezzen ki, amely Németország bizalmát és a Führer jóváhagyását bírja. A király visszautasította a követelés teljesítését, amelynek elfogadása Norvégiát Németország hűbérállamává süllyesztette volna. A hatalmat és a norvég nép bizalmát nem bírhatja más kormány Norvégiában. A Nygardsvold-kormány, amely öt

év óta áll Norvégia ügyeinek élén, a stortingal együttműködésben, Norvégia egyetlen törvényes kormánya marad.

— A kormány most kiáltvánnyal fordul a norvég néphez, amelyet felszólít, hogy támogassa a törvényes közigazgatás, az alkotmányos törvények és Norvégia szabadságának, valamint függetlenségének fenntartására irányuló fáradozásait.

— Németország brutális cselekedetét hajtotta végre Norvégia ellen. Bombákkal és más rombolási eszközökkel előzőlötték országunkat, támadást intézve egy kis nép jogai ellen, amelynek egyetlen vágya az volt, hogy békében élhessen.

— A norvég kormány meg van győződve arról, hogy az egész világ el fogja ítélni ezt az erőszakos eljárást és főleg, hogy

a norvég nép harcolni fog szabadsága és függetlensége visszaszerzéséig.

Bár Norvégia jövője pillanatnyilag sötétnek tűnik és az ellenség folytathatja romboló hadjáratát, a norvég nép bizik abban, hogy sikerül kiharcolni az ország szabadságát. Eppen ezért a kormány felhívást intéz a norvég néphez, hogy védje meg az ország hagyományos szabadságát és harcoljon azoknak az eszményeknek győzelemre juttatásáért, amelyek századokon át biztosították hazánk fejlődését.

A kiáltványt a király nyilatkozata fejezi be, amelyben a norvég uralkodó annak a meggyőződésének ad kifejezést, hogy népe támogatni fogja őt az ellenséggel való szembeállásra irányuló elhatározásában.

A norvég csapatok ádáz ellenállással akadályozzák a német előnyomulást

Washington, április 11. (Rador.) A washingtoni norvég követségen kijelentették, hogy biztos értesülések szerint a norvég kormány véglegesen elhatározta, hogy ellenáll a német támadásnak.

A Reuter szerint a stockholmi rádióállomás megbízható értesülései alapján rövidhullámú leadás útján közölte, hogy Nygardsvold norvég miniszterelnök kijelentése szerint a norvég városokat és kikötőket megszálló német haderő számbelileg jelentéktelen és a jelenleg mozgósítás alatt álló norvég haderőnek semmi nehézséget sem fog jelenteni ezeknek a német csapatoknak a visszaszorítása, amennyiben meg fogják tudni akadályozni az újabb német csapatok partraszállítását.

London, április 11. (Rador.) A stockholmi rádióállomás jelentése szerint a norvég kormány mozgósító parancsának óriási lelkesedéssel tesznek eleget a németek által még meg nem szállott területeken. A norvég hadseregbe igen sok svéd önkéntes jelentkezett.

London, április 11. (Rador.) A Reuter jelenti Malmöböl: A norvég csapatok beállták magukat az Oslótól északra körülbelül 80 mérföldre fekvő Elverum község környékén és erős ellenállást fejtenek ki a német csapatok áttörési kísérleteinek. A legutóbbi érkező hírek szerint nagy ütközet folyik ezen a részen, melyről azonban részletes jelentések nincsenek.

Befejeződött a norvég mozgósítás

A svéd távirati iroda jelentése szerint a norvég csapatok Bergennél visszavetették a németek támadását és megállították a németek előnyomulását. Ugyancsak a svéd távirati iroda jelenti, hogy a norvég parlament mai ülésén a miniszterelnök bejelentette, hogy a norvég hadsereg mozgósítása tervszerűen folyt le és a további mozgósítás is tervszerűen fog végbemenni. A miniszterelnök még bejelentette, hogy Narvik kikötő volt parancsnoka felhatalmazás nélkül lépett érintkezésbe a német katonai parancsnoksággal. A kormány elrendelte, hogy Hungut ezredes, a kormány által kinevezett új norvég katonai parancsnok haladéktalanul lépjen érintkezésbe az angol erőkkkel és tartóztassa le a kormány parancsainak ellenszegülő volt narviki parancsnokot. Egyébként a németek ellen megindított norvég támadás a német katonai erőket meglepetésszerűen érte, ame-

lyek visszavonulóban vannak a narviki arcvonalon.

Berlin tagadja a norvég kormánnyal való tárgyalások meghiusulását

London, április 11. (Rador.) A Reuter iroda malmöi jelentése szerint nem erősítik meg, hogy a norvég és német kormányok között tárgyalások folynának. Egy másik jelentés szerint a németek a narviki kikötő elfoglalása után megtorpedózták a Norge és Eltsvold 4000 tonnás norvég csatahajókat.

Berlin, április 11. (Rador.) Berlini politikai körök kijelentik, hogy a külföldi sajtónak azon értesülése, amely szerint a norvég király és a német követ között Oslóban lefolyt megbeszélés megüszült, nem felel meg a valóságnak. Ezek a tanácskozások mindezekéig még nem jutottak el döntő eredményhez. Minden bizonnyal sor kerül annak folytatására.

Churchill unokaöccsét Narvikban letartóztatták a németek

Stockholm, április 11. (Rador.) A norvégiai francia és lengyel követségek teljes személyzete átlépte Svédország határát. Svéd területre érkezett Anglia oslói követe is. Martha norvég hercegnő három gyermekével együtt szintén Svédországba érkezett.

Amszterdam, április 11. (Rador.) Jules Romilly angol újságíró, a Daily Express tudósítóját és Churchill unokaöccsét, a németek Narvikban letartóztatták. Midőn a narviki angol konzulátus tisztviselői el akarták hagyni a várost, Romilly visszatért a szállodába, hogy magához vegye podgyászát. Ebben a pillanatban két német katonát letartóztatta. Azóta semmit nem tudnak a sorsáról.

Franciaország oslói követe helyén maradt

Párizs, április 11. (Rador.) Hivatalos francia helyen megcáfolták azt a német forrásból származó hírt, hogy Dempierre oslói francia követ Svédországba menekült volna. Rámutatnak arra, hogy a norvégiai francia követségről érkező jelentések megerősítik azt a hírt, hogy Franciaország oslói követe továbbra is állomáshelyén tartózkodik a norvég kormány mellett.

A norvég képviselőház elnöke elmondja a németek benyomulásának körülményeit

Stockholm, április 11. (Rador.) Hambro, a norvég képviselőház elnöke Stockholmba érkezett, ahol kijelentette, hogy egy Norvégian kívüli megbízatást kapott. Hambro elmondta, hogy a német hajóknak nem sikerült Oslóig hatolniuk és hogy a német csapatokat Mosnán és Hoelen-nél tették partra. Innen a német csapatok Skien vasútállomás felé haladva, jutottak el Oslóig.

A németek kereskedelmi repülőgépekről kétezer katonát tettek földre Fornebi repülőterén. Bergenben körülbelül ötezer német katona szállt partra. A norvégek azonban

feltartóztatták ezeknek az előrehaladását.

Hambro elmondta továbbá, hogy Haakon király és a kormány tagjai, akik az ország északi része felé igyekeztek, akkor érkeztek az egyik állomásra, amikor a németek légitámadást intéztek a szomszédos repülőter ellen. Hamarból való távozása idején — mondotta Hambro — a norvég kormány 15 emberből álló gárda felett rendelkezett, amely egy száz német katonából álló egységgel szembeszállt. A harc folyamán mind a tizenötöt lemészárolták.

Koncentrációs kormány alakult Dániában?

Koppenhága, április 11. (Rador.) A DNB jelentése szerint, szerdán nemzeti koncentrációs kormány alakult Dániában. A kormányt, amely eddig a szocialisták és a radikalisták minisztereiből tevődött össze, kiszélesítették, az ellenzék két nagy

pártjának a konzervatív és a középpártnak a bevonásával.

Koppenhága, április 11. (Rador.) A DNB jelentése szerint, Keresztély dán király szerdán bucsukihallgatáson fogadta az angol, francia és lengyel követeket.

Erődítményeket építenek a németek Dániában

Stockholm, április 11. (Rador.) A Stockholm Tidningen Berlinből jelenti, hogy a németek közműves munkásokat küldenek Dániába, ahol erődítményeket építenek az angolok Dániában való partraszállásának megakadályozására.

Koppenhága, április 11. (Rador.) A hivatalos légvédelmi szolgálat három évjáratu segéderőt mozgósította, akiknek a száma meghaladja a tizezret. Ezeknek fő megbízatásuk a villanyvilágítás leoltásából és elrejtéséből áll.

Izland elszakadt Dániától

Washington, április 11. (Rador.) A Hava iroda jelentése szerint, Kaufmann dán követ bejelentette a sajtónak, hogy az izlandi parlament kimondta Izland különválását Dániától, ami a külügyeket illeti.

Hull külügyminisztert megkérdezték,

hogy Izland nem-e tartozik bele az amerikai hadizónába? Hull azzal válaszolt, hogy ez a kérdés nem tevődött fel s az erre irányuló megbeszéléseknek elméleti jellege van.

Nyugtalanság Moszkvában Németországnak Dánia és Norvégia elleni lépése miatt

BEEN, április 11. (Rador.) A Stefani iroda híre szerint a Baseler Nachrichten moszkvai tudósítója azt írja, hogy a szovjetkormányt komolyan nyugtalanítja Németország Dánia és Norvégia elleni lépése, amiről előzőleg nem értesítették az orosz kormányt.

Sikertelen német légitámadás Skócia északi partjai ellen

London, április 11. (Rador.) Az angol tengernagyi hivatal, a légügyi minisztérium és a belső biztonság minisztériuma csütörtökön reggel a következő jelentést adta ki:

— Tegnap, szerdán — mondja a jelentés — az ellenség több bombatámadást intézett Skócia északi része ellen. Mint jelentik, két Heinkels-típusú német bombavetőrepülőgépet lelőttünk, miközben ezek Firth of Moray vidékén megtámadtak egy hajókaravánt. Ugy véljük, hogy ugyanezen küzdelem folyamán egy harmadik ellenséges bombavető repülőgép is megsemmisült. Később az ellenség nagy erővel támadta Scapa Flow-t. Skócia északi részén este 8 óra 51 perckor elővigyázatosságból légi riadót jeleztek. A riadó 9 óra 31 perckor ért véget. A támadásban nagyszámú ellenséges repülőgép vett részt, amelyek

egymást követő hullámokban, nagy és kis alakulatokban támadtak. Bombákat dobáltak le és gépfegyvertámadást intéztek Strommes és Kirkwall ellen, a támadás azonban nem sikerült. Sem hadihajók, sem más hajók nem sérültek meg. Anyagi kár nincs. Csak egy ember sebesült meg könnyebben. A légvédelmi ütegek tüzet nyitottak és a hajókat kísérő angol vadászipülőgépek támadást intéztek az ellenség ellen. Biztos, hogy a légvédelmi repülőgépek három ellenséges repülőgépet lelőttek a negyediket pedig egy vadászipűgép terítette le. Valószínű, hogy két másik német repülőgépet szintén lelőttek az angol vadászipűgép. Az egyik ellenséges repülőgép egy tagját, aki zuhanó gépéből ejtőernyővel a tengerbe ugrott, egy brit cirkáló fedélzetére vette.

EGYRE ARAD A DUNA

Bucuresti, április 11. A CFR vezérigazgatóságától érkezett hírek szerint a Duna Oltenița kikötőnél is kiöntött és elárasztotta a vasutvonalat. Turnu Severin és Simian között a közlekedés még mindig átszállással történik. Az utasokat négy kilométer távolságon keresztül 16 autobus szállítja.

MAJUSBAN ÜNNEPLIK EMINESCU HALÁLÁNAK 50-IK ÉVFORDULÓJÁT

Bucuresti, április 11. A román írók szövetsége május 23-án ünnepeli meg Eminescu halálának 50-ik évfordulóját. Az ünnepséget öfelsege II. Károly király védnöksége alatt rendezik meg és ezalkalommal gyűjtőakciót indítanak Eminescu bucaresti szobrának felállítására.

Valódi angol szövetek viselőinek szíves figyelmét felhívjuk a

Dombria

házi szövetes, tiszta gypaju szövetekre, amelyek az angol homespunnal minőség és anyag tekintetében egyenrangúak. Valódi angora-szövetek is nagy választékban.

A Dombria homespun-szövetek (75 cm. széles) ára: 400—500 lej.

Dombria: Cluj: Str. Regina Maria 4 sz. (Bejárat a Brațianu ucca 19 sz. alatt is).

Az üzem átvételére utód keresztek

SPORT

Tizmenetes lesz a Moti Spakow—Cheo Morejon mérkőzés a KKASE ökölvívó estélyén

Cluj, április 11. A KKASE április 17-iki ökölvívó ünnepének előkészületei lázas gyorsasággal folynak és a rendezőség folyton újabb és érdekesebb meglepetéseken töri a fejét.

A sportestély iránt az érdeklődés általánosan nagy vidéken is. Az estély egyik szenzációja a Moti Spakow—Cheo Morejon viszonzó mérkőzés lesz, mely tizmenetes lesz és az ökölvívás minden férfiaságát, szépségét és technikáját be fogja mutatni. Spakow 16 éve üzi az ökölvívást mint profi. Kilenc évig volt Románia bajnoka az összes csoportokban, bejárta egész Európát, Afrikát és Ázsiát. 170 mérkőzést vívott eddig — melyek közül csak 14-et veszített, 20 mérkőzése döntetlen volt. A legyőzöttek között szerepel az osztrák Lazek, a német Köbling, az amerikai Goodfrid, Petten belga, az afrikai Pierce, a francia Gandon és sok más nagyság. Spakow kivánására különben a mérkőzést 6 unciás kesztyűvel (legsúlyosabb) fogják megvívni. Spakow ellenfeléről, Cheo Morejonról, a kubai néger bajnokról, legközelebb fogunk egy ismertetést adni.

A lengyel Polus Európa-bajnokot, a lengyel bajnok Florecket, Dorianu Emilt és Kádárt már nem kell külön bemutatnunk. Öklükkel már kiverkedték hírnevüket.

Most még csak annyit, hogy a sportestélyen Pálfi, volt román bajnok is szerepelni fog, aki 3x3 perces bemutatást fog tartani a reaktivált Bükkössel, akiknek neve és ökle még sokáig emlékezetes marad a közönség és ellenfelei körében.

A hadfelszerelési alap javára rendezendő estély védnöke Manole Enescu ezredes, vármegyei prefektus. Jegyek elővételeiben már válthatók a Stadion sporttúletben.

ÖSSZEÁLLITOTTÁK AZ OLASZOK ELLENI LABDARUGÓ CSAPATOT

Bucuresti, április 11. Románia válogatott labdarugó csapata — mint már jelentettük — elutazott Rómába a vasárnapi Olaszország elleni mérkőzésre. Az állomáson V. Economu szövetségi kapitány az újságírók előtt kihirdette a végleges csapatot, mely a következő:

David, Sfera—Lengyel, Vintila—Juhász—Lupus, Bindea—Mihailescu—Barátky—Reuter—G. Popescu.

Tartalékok: P. Radulescu, Petrescu, Siculo van és Bogdan.

A csapat összeállítása nem nagyon sikerült, mert például Lupus és Vintila nagyon gyengék voltak a jogosítványok ellen, Bindea pedig gyenge testalkata miatt nem lenne szabad beállítani a „gyaluló” olaszok ellen. A csapat csütörtökön érkezett Rómába, ahol ma, pénteken könnyű edzést fog tartani. A mérkőzést több olasz rádióállomás közvetíteni fogja.

A HAGGIBBOR VASÁRNAP A MANASTUR ELLEN JÁTSZIK BAJNOKI MÉRKŐZÉST

Cluj, április 11. Az alkerület tegnap esti ülésén városunk vasárnapi sportprogramját a következőképpen állították össze:

Reggel 9 órakor: Victoria—KAC ifjúsági bajnok. 11 órakor: Manastur—Haggibbor II. oszt. bajnok. Délután 2 órakor: AAC—

KMSC I. oszt. bajnoki. 4 órakor: CFR—UEC I. oszt. bajnoki.

Lesz-e békés megegyezés? A magyar Országos Testnevelési Tanács levelet küldött a Főszövetségnek, melyben értesítést kér arra nézve, hogy a képzés elintézését nyert-e a magyar klubcsapatoknak Romániában való szabad sportolása, mert csak igenlő esetben jöhetnek Romániába a román husvétünnepén magyar klubcsapatok. Az OTT közölte azt is, hogy Magyarországra bármelyik román csapat szabadon utazhatik be, ha azt valamelyik magyar csapat mérkőzésére köti le.

AZ ARADI HAKOAH RENDEZI MEG AZ IDEI MAKKABI TURISTATALALKOZÓT

A transilvániai Makkabi Szövetség az ezidei Makkabi turistatalálkozó megrendezésével az aradi Hakoah Sport Clubot bízta meg. Az egyesület ezzel kapcsolatban a következő tervezetet készítette el:

A turistatalálkozó helye a Retezát hegység, terminusa augusztus 4-től 11-ig, nyolc nap.

Azon turista testvérek, akik ennyi időt nem szakíthatnak maguknak, az első három napra beosztott turát abszolválják.

1. nap: Találkozás augusztus 4-én, vasárnap reggel Bailesti vasútállomáson, onnan kocsival Nucora községbe. Innen indul a gyalogtura a petrillei völgyön keresztül a petrillei menedékházhoz. A társaság egy része a menedékházban, a másik része átrakban táborozik. Délután ünnepély és istentisztelet, este táborújs.

2. nap: Felmenetel a Retezát csucsra (2484 méter) és vissza a táborhelyre.

3. nap: A Bucurahágóg a társaság együtt megy, itt az edzettebb turisták felmennek a Peleaga csucsra (2511 méter), míg a túrázó többi része a Bucura tóhoz megy és ott bevárja a társaság többi részét. Meghálás sátrakban. A háromnapos résztvevők visszamennek.

4. nap: Tura a Bucure tótól a Zenoga tóhoz, meghálás sátrakban.

5. nap: Felmenetel a Judele csucsra (2382 méter) és vissza a Zenoga tóhoz.

6. nap: Tura Gura-Api-ra, meghálás sátrakban.

7. nap: Tura Gura-Zlatara, meghálás sátrakban.

8. nap: Lemenetel Raul Marera, illetve Hátszegre, onnan vasuton haza.

A turarendező fenntartja magának a jogot az esetleges változtatásokra.

Az egyesült felhívja az érdekelteket, hogy esetleges észrevételeiket a legrövidebb időn belül tegyék meg. Levelezési cím: Fischer Jenő Arad, Str. Robu 6.

SZÍNHÁZ·FILM·MŰVÉSZET

A Pozsonyi lakodalom sikere

Forgeteges tapsok, a zsúfolt ház szakadatlan tetszésnyilvánítással jelezték a premieren, hogy a Pozsonyi lakodalom nálunk is megdöbbentő a közönséget. A gyönyörű zenéjű, hangulatos darab s a káprázatosan kiállított, gyönyörű előadás mindenkit elragadott.

Igy hát a Pozsonyi lakodalom a mi színházunkban is hosszú életnek néz előre.

A Solymosán emlékünnepe előkészületei

Kegyeletes ünnepet ül kedden a színház. Korán, tragikusan elhunyt nagy primadonnájának hódol, aki a színház új kivirágzásának egyik legfőbb részese volt. Az erdélyi magyar színészet büszkesége volt, amíg élt, — most pedig szelleme az, amely utat mutat az új színészgenerációnak.

A színház emlékünnepeinek jóvedelme ennek az új generációnak felnevelését fogja szolgálni, a Solymosán Magdáról elnevezendő ösztöndíj-alap formájában.

A SZÍNHÁZ HETI MŰSORA:

Péntek fél 9: Pozsonyi lakodalom. (Rendes bérlet 34. szám.)
Szombat d. u. 4: Három a kislány. (Ifjúsági előadás kizárólag az iskolák részére.)
Szombat est 9: Pozsonyi lakodalom.
Vasárnap d. u. 3: Hazudik a muzsikász. (Stefanidesz II. bucsufellépése. Olcsó helyárakkal.)
Vasárnap d. u. 6: Pozsonyi lakodalom.
Vasárnap este 9: Pozsonyi lakodalom.
Hétfő fél 9: Pozsonyi lakodalom.

A SELECT ÉS URANIA MOZGÓ MŰSORA:

Egyszerre vetíti napjaink leghatalmasabb filmjét: A Notre Dame-i toronyőr. Victor Hugó örökbecsű regényének monumentális, minden képzeletet felülmúló filmváltozatát, főszerepben: Charles Laughton, a jelenkor legtükrösebb jellemzője. Műsoron kívül FOX híradó. Helyárak mindkét mozgóban: páholy Lei 40.—, zártszék Lei 36.— és Lei 26.

A CAPITOL MOZGÓ MŰSORA:

Premier! A tengerek ura. Izzalmas cselekmény. Sok kaland és forró szerelem. Főszerepekben: Douglas Fairbanks, Margaret Lockwood és George Bankroft. Műsor előtt: Paramount világhíradó.

A ROYAL MOZGÓ MŰSORA:

Robert Taylor és Maureen O'Sullivan, az Oxfordi diák főszereplői a Sport és szerelem című filmben. Egy fiú története, aki ökölvívóvá válik, hogy megvédje az árnyékból a napos oldalra. Előtte két premierhíradó a legújabb belföldi és külföldi eseményekről. Számozott jegyelővétel.

AZ EDISON MOZGÓ MŰSORA:

I. Az öt barát. Izzalmas meséjű film. Főszerepekben: Vivianne Romance, Jean Gabin.
II. A gangster orvos. Egy kétlétű orvos rémtettei. Edward Robinson.
III. Uj Paramount híradó.

A RIO MOZGÓ MŰSORA:

Ma 3, 6 és 9 órakor két világláger: I. Robin Hood kalandjai. Fősz.: Errol Flynn és Olivia de Havilland. II. Botrány a turfon. Nevettető vígjáték. Fősz.: a Marx testvérek. III. A legújabb Metro híradó.

RÁDIÓ MŰSOR

Péntek, április 12.

Bucuresti. 12: Időjelzés, vízállásjelentés, gazdasági és egészségügyi tanácsok. 12:10: Román népzene. 13:20: Időjelzés, művészeti, kulturális és sporthírek. 13:30: Havai zene. 14: Hírek. 14:20: Hanglemezek. 15: Vegyes közlemények. 19:02: Technikai posta. 19:17: Hanglemezek. 19:45: Hírek magyar nyelven. 19:55: N. Iorga professzor előadása: A tudatlanság uralja a világot. 20:25: Tangó-harmonika. 20:45: Hírek. 21: Ének. 21:20: Hanglemezek. 22:10: Hírek, sporthírek. 23:30: Hanglemezek. 23:45: Hírek.
Budapest I. 7:45: Torna, hírek, hanglemezek. 11: Hírek. 13:10: Cigányzene. 13:40: Hírek. 14:30: Szalonzenekar. 15:30: Hírek. 17:45: Hírek. 18:15: Polgár Tibor és Mecsek Rudolf kézzongorás jazz-számai. 18:40: Közvetítés az Iparművészeti kiállításról. 19:15: Cigányzene. 19:35: Sportközlemények. 20:15: Hírek. 20:30: Az Operaház előadásának közvetítése: I. Salome, II. Magyar ábránd. 22:15: Hírek. 0:20: Cigányzene. 1:05: Hírek.

Hölgyek figyelmébe!

Külföldi tanulmányutamból hazatérve, legújabb párizsi modellrajzokkal és divat-ötletekkel állók tisztelt megrendelőim rendelkezésére.

Szabást-nyarást legújabb módszerrel tanítok.

Vértés salon

Sora épület.

APRÓ HIRJUTÉS

Finomkivitelű butorok: ebédső, háló, kombinált rendezések, rócamé, fotelok a legmodernebb stílusban eladók. Műasztalok, St. David 3.

ISMERI az örökéletű vert csipke függőnyt? TUDJA, hogy minden kívánt méretben készül? LATTÁ már dus választékú nintaterminket? Jöjjen! Lásson! Győződjön meg! Kizárólag DER-BESC függőnykellékszaktüzletben. Reg. Ferdinand 11. Félémeleten.

Stern Nándor sighthi divatruházában üzlet-átköltözés folytán nagy kiárultást, leszállított árrakkal.

Koser sel pezsch „Bixadi” gyógyviz a negrestri főorvinnátus felügyelete mellett. Egyetemi tanárok által ajánlva. Biztos hatású. Fogyasztása enyhén, biztosan és kellemesen hat.

Börkereskedőség, 13 évi gyakorlatl, nőtlen, 28 éves, készbörszakmában bármilyen állást elvállal, utazónak is elmegy. Ajánlatokat: Uj Kelet fiókkiadóhivatala Sighet, Str. Carol 13.

Biztos, jömegethetési rövidárúlet betegség miatt azonnal átadó. 350.000 lejes árrakkal. „Kézpénz” jelige.

Főtéri elegánsan butorozott kétszobás garzonlakás kiadó. Cím a kiadóban.

Gyermek sportkocsi olcsón eladó. Cím a kiadóban.

Bergfeld Elias felkéri sorsjegyvétőt, hogy sorsjegyeket a Col. „Aurora” Banca de Credit Comercialnál, P. Uniri 20., váltásák ki, mivel koncentráva van.

Uzlethelyiség Calea Regele Ferdinandon, alkalmas bárminek, átadó. Megkeresést „Központban” jelige a kiadóba.

Ugyvédi iroda keres perfekt magyar-román gépirónót. Dr Fodor, Wilson 2.

Kaufe Chümösím mit Malbin-Kommentar in gebrauchtem Zustand. Moise Mendelsohn, Huedin.

Fiatal börkereskedőség állást keres. Ki-segítést is vállal, vidékre is megy. Jelige: „Lelkiismeretes”.

Bövid jóhangu fekete zongora bérbeadó. Str. Berthelot 25.

Estívők, bármicvah-mol rendezését olcsón vállalom. Megfelelő helyiséggel rendelkezem. Alkalmi tortákat, kuglereket, stb. tészta készítését jutányosan eszközölöm. Meghívásra helyben és vidéken házhoz megyek. Adlerné, Cal. Decebal 2.

A bucaresti Editora Evreasca zsidó könyvkiadó vállalatnál

(Mircea Voda 21.) az alábbi zsidótárgyú könyvek kaphatók:

Th. Herzl: Altneuland	70 lej
Th. Herzl: Judenstaat	30 "
A. Bein: Micsreca Sionista	40 "
I. Ludo: Ghettoiri	50 "
Salom Asch: Varsóvia—Petrograd—Moscovia	240 "
B. Isolf: Anuarul Evreesc	50 "
O. Ripsler: Mikraa Alfoni	
Zalevinsky: Haszafa veháchájm	

A kiadó utánvétel küldi a fenti könyveket.

Editora E vreasca
Bucuresti, Mircea Voda 21.

A Völkiscs számában Ny Norvégiahoz szembe a ny után Berlin, ban egyező get a nyugat beavatkozást hadszíntérré szerint a sen ban a szöve aronban ne szák, mert e nie a legros A nemzet nek hangja, defináltak a és terveit az norvég kom ziókba az u niszter ugys szimistikus gon lgyeke semlegessége védekezését lásával szem ta Norvégia középpontjára

Sokkal de kormányzat március 28- kább a sem jelentősen n naskodott. drágultak — kivittell term kal drágult egyre nehe elkerülni.” miniszterrel relni a ro hogy a ten a dán teng pekről löv flotta hajó előzetes fig Mindenes arra, hogy méltólni a történelmé ezt a mély cedenst: „1863-ba gyelek fe szívvel-jele mint a nem öket. Az a küldött a választott. ra... erre a helytelen p tásmál tov Néhány megszállás ezme nev szágot. Lo és külügy ben, hogy tudja meg szembetárá olvastára kezésre h felszólított hadserég császár s elvesztett és Anglia nait Dániá

80 év el tartani a lanul aláv lyet ápril 12 órakor ny

Az ÚJ KELET Szombatja

AZ ÚJ KELET HETI MELLÉKLETE

Az erősebbik joga

Irtó: KASZTNER REZSŐ

A Völkischer Beobachter március 29-iki számában nyomatékos figyelmeztetést intézett Norvégiához, hogy teljes eréllyel szálljon szembe a nyugati hatalmak „terveivel”. Miután Berlin, Moszkva és Róma nagy vonalakban egyeztetéseket tartottak, a Balkánon való beavatkozásra, Európa északi részét kívánták hadszínterré változtatni. Az angolok felfogása szerint a semlegeseknek kötelessége a háborúban a szövetségesek mellé állni. Norvégia azonban ne tűrje, hogy semlegességét kijátsszák, mert ellenkező esetben „fel kell készülnie a legrosszabbra”.

A nemzetiszocialista párti hivatalos cikkének hangja, nyelvezte és utalásai világosan definiálják a harmadik birodalom álláspontját és terveit az északi államokkal szemben. A norvég kormány nem is ringatta magát illuziókba az utóbbi hetekben. Koht külügyminiszter ugyiszólván nap-nap után, egyre pszichizmusosabb, egyre kétségbeesettebb hangon igyekezett a világba kiáltani Norvégia semlegességét, tiltakozását és kétségbeesett védekezését az események végzetes alakulásával szemben, amely lépésről-lépésre sodorta Norvégiát a nagyhatalmak összetűzésének középpontjába.

Sokkal derűlátóbban nézett a világra Dánia kormányzata. Stauning dán miniszterelnök március 28-án egy négygyűlésen beszélt inkább a semlegeseknek a háború következtében jelentősen leromlott gazdasági állapotaira panaszkodott. „A behozatali áruk 60 százalékkal drágultak — állapította meg Stauning — míg kivitteli termékeink ára mindössze 15 százalékkal drágult. Dánia ilyen körülmények között egyre nehezebben tudná az inflációs politikát elkerülni.” Csak mellékesen említette meg a miniszterelnök, — nyilván nem akarva ingerelni a roppant szomszéd érzékenységét — hogy a tengeri háború egyre szedi áldozatait a dán tengerészek sorából, akikre repülőgépekről lövöldöznek, és a dán kereskedelmi flotta hajóiból, amelyeket tengeraltjárók elzárólag figyelmeztetés nélkül súlyosztanak el.

Mindenesetre nem gondoltak Dánia vezetői arra, hogy alig nyolcvan év után meg fog ismétlődni a történelem. André Maurois, Anglia történelméről írott könyvében így örökíti meg ezt a mélyreható tanulságos és jellemző precedens:

„1863-ban az orosz elnyomatás alatt élő lengyelek fellázadtak. Az angol közvélemény szívesen látta a lengyelekkel való együttműködést. III. Napoleon, mint a nemzeti eszme bajnoka, támogatta őket. Az angol kormány éleshangú jegyzéket küldött a cárnak. A cár gögösen, gunyosan válaszolt. Mindenki el volt készülve a háborúra... erre az angol kormány kijelentette, hogy helytelen politikát folytatott, és a jegyzékváltásnál tovább nem óhajtott menni.

Néhány hónap múlva Poroszország Dánia megszállásával fenyegetőzött. A nemzeti eszme nevében bírtokba akarták venni az országot. Lord Palmerston, angol miniszterelnök és külügyminiszter kijelentette a parlamentben, hogy „aki Dánia biztonságát fenyegeti, tudja meg, hogy nemcsak a dánokkal fogja szembeállítani magát”. A dánok a szónoklat elolvasására megvizsgálták és makacs védekezésre határozták el magukat. Palmerston felszólította Franciaországot, hogy támogassa hadseregével. Am Anglia cserbenhagyván a császárt a lengyel kérdésben, III. Napoleon elvesztette bizalmát. Miközben Franciaország és Anglia tárgyaltak, a porosz hadsereg bevonult Dániába, amelyet 1864-ben annektált”.

80 év előtti álláspontját nem kívánta fenntartani a dán kormány és ugyiszólván hangtalanul alávetette magát az ultimátumnak, amelyet április 8-ikáról 9-ikére virradó hajnali 5 órakor nyújtott át a kormánynak a kopenhá-

gai német követ. A dán miniszterelnököt — akár norvég kollégáját — nem a német követ csemetéje zavarta fel hajnali álmából. Sem Kopenhágában, sem Oslóban nem aludtak már akkor, mert a dán és norvég partokról már éjfél után kezdve szorgalmasan futottak be a jelentések a német flotta felvonulásáról, német repülőik akciójáról és német páncélos egységek, motorosított osztagok és szárazföldi hadsereg benyomulásáról. Rendkívül alapos előkészítés előzte meg ezt a hadműveletet, amelyet az előző hasonló eljárásoknál tapasztalt elszántsággal, fegyverzettséggel és döbbenetes gyorsasággal hajtottak végre a német egységek. A kis Dánia ugyiszólván 24 óra alatt eltűnt a német kar roppant szorítása alatt.

Dánia megadta magát, Norvégia azonban visszautasította a német ultimátumot, amelyet az oslói német követ — akár 1914-ben brüsszeli kollégája — már bizonyára napok óta zárt borítékban magánál hordott, hogy a napnak és éjszakának bármelyik időpontjában érnie utól a parancs, azonnal átadhassa a norvég kormánynak. Természetesen egy olyan időpontban, midőn a megszállási hadműveletek már régan folyamatban vannak és a többekévé befeljezett tények elé állított kormánynak nem igen marad más választása, mint alávetni magát a parancsnak.

Norvégia hű maradt az északi népek büszke hagyományaihoz és legalább szimbolikusan fegyvert fogott szuverenitásának és függetlenségének védelmében. Azon a területen, amelyen a mai Svédország, Norvégia és Dánia terül el, ezer évvel ezelőtt a normannok és a dánok harcos faja élt. Vikingeknek is nevezték őket. Hódítva járták be az Északi Tenger és az Atlanti Óceán partjait, legyőzték a szászokat. Hatalmas életerő feszült bennük, kalandor vér és vérszomjas harci vágy. És szaporák voltak. A viking harcosnak 20—30 felesége is akadt. A keresztény vallás felvételével kezdődik megörögződésük ezekben az országokban. Harci energiáik alkotó szorgalomná nemeseződtek, hódítvásvágyuk kereskedelmi vállalkozási kedvé polgárisodott. Számszerűleg megfoghatóvá a belső építészeti és jóléti szentelték életüket és fegyverhez csak akkor nyultak, ha szabadságuk, függetlenségük megvédéséről volt szó. Akkor azonban annál szívósabban és keményebben álltak csataszorba.

Norvégia, — akárcsak Svédország — több, mint egy évszázad óta nem háboruzott. Politikájuk a semlegesség volt. Ennek a semlegességnek az Oroszország és Németország közötti — öröknek hitt — rivalizálás és ellentét adta meg a bázisát. Közéjük ékelve és az egyensúlyt tartva közöttük a skandináv államok óvatosan tartózkodtak az európai viszályokba való bármely beavatkozástól, sőt bizonyos fókig értelmetlenül álltak azzal a furcsa jelenséggel szemben, amely negyedszázadonként vérbe borította a kontinensnek ezt a részét. Távolmaradtak a világháborútól is. Ezzel szemben lelkesen támogatták a Népszövetséget és szocialista kormányokat választottak maguknak, amelyek a belső szociális és gazdasági ellentéteknek a lehetőségekhez nyert kiküszöbölésén, ideálisan demokratikus berendezésén és életvívónak a tökéletes rendben belül elérhető maximumig való fokozásán dolgoztak. Munkanélküli akadtak a skandináv országokban — de szegény ember a szó keleteurópai értelmében, annál kevésbé.

Módszeres fegyverkezésről, komoly hadpolitikáról ilyen körülmények között szó sem lehetett. Így történt, hogy Szovjetország és a harmadik birodalom bombaszerű megégyezése teljesen megzavarta habitusában a skandináv népeket, amelyek diplomáciailag, katonailag és lélektanilag teljesen felkészületlenül s tanácstalanul álltak szembe a háború kitörésével. Az orosz-német ellentét negatív-

mát sürögősen valami pozitívummal kellett pótolni, helyettesíteni. Kézenfekvőnek mutatkozott az északi népek szövetségének gondolata. Létre is jött — Finnország, Svédország, Norvégia és Dánia részvételével — az „oslói államok” konferenciája és felvetődött egy katonai védelmi szövetség terve. Valamennyien gyorsan számotvetettek azzal, hogy a nagy szomszédok kibékülése csak az ő kontójukra történhetik. Az angol-francia kormányzat lelkesen támogatta a szövetség tervét, ez azonban elbukott a négy kisállam felkészületlenségén, a német diplomácia aktív és az orosz külpolitika kulisszámögötti ellenállásán. Az „északi blokk” jámbor óhaj maradt csupán, nemes elgondolás, de nem reálpolitikai valóság.

Londonban azt mondják, hogy a blokk létrejötte elébevágott volna a finn-orosz háború kitérésének: a szovjetunió nem kockáztatta volna meg, hogy az északi államokon keresztül a szövetségesekkel is háborúba sodródjék. Mindenesetre a német diplomácia nyomása akadályozta meg Norvégiát és Svédországot abban, hogy Finnország segítségére siessenek, vagy éppen megengedjék a szövetséges csapatok felvonulását a finn frontra. A háború Finnország kapitulálásával végződött és ezzel kieszott az északi függetlenség egyik legjelentősebb biztosítéka.

A világháborúban az entente-hatalmak gazdasági blokádját Németország ellen különösen hatékonyra tette, hogy Oroszország közbelépése folytán egész Kelet és Délkelet-Európa hadszíntér lett, és a birodalomnak innen való ellátása hatalmas nehézségekbe ütközött. Most — különösképpen a szovjettel való megégyezés és Olaszország barátságos semlegessége folytán — Németország szükségességének tekintélyes részét szerezheti be Európának ebből a részből. Észak felé a blokkad hatályosabbá tétele szempontjából életbevágó fontosságúvá vált a szövetségesek számára — ez a remény tulzottnak bizonyult. Blokkad nem lehet háborút megnyerni — az legfeljebb közreműködhet a győzelem kivívásában. A szövetségesek a világháború elején legjobb erők latbavetésével, gyors harcban, akár nagy áldozatok árán is akarták a győzelmet megszerezni. A nagy áldozatokat megelőkzték, és mégis kénytelenek voltak hosszú háborúba beletörödni. Ezt a háborút kezdettől fogva ezzel a beletörődéssel kezdték el. De egyre világosabb lett a felismerés, hogy egy háború megnyeréséhez — katonai győzelem szükségese.

Innen a szövetségesek politikai életének utóbbi belső idegessége, innen a kívánság, hogy beavatkozzanak a finn háborúba, minden áron és eszközzel keresve a lehetőséget a fegyveres összetűzésre. A blokkad is hiábavaló, ha az ellentét tényleges háború nem kényszeríti nyersanyagartalékának felhasználására. Ezekkel a megfontolásokkal függött össze a szövetségeseknek az az elhatározása, hogy aláaknázzák a norvég felségvizek egy részét. A szövetségesek ezzel kapcsolatosan számoltak a német politikának azzal a szükségességével, hogy a nehéz, végtelenbenülő és mégis sok nélkülözéssel járó tél után legalább valamilyen politikai, vagy katonai kárpótlást nyújtsanak a tömegnek, valamivel felvilágnyozzák az alóló lelkesedést és kedélyeket. Az ismételt burkolt és nyílt figyelmeztetések nyomán azzal is számoltak, hogy a német expanzió iránya Európa északi része lesz. Az aláaknázásnak feltétlenül preventív jellege is volt. Az események tanulsága szerint azon-

ban az akció kissé megkésett — és nem is volt eléggé hatályos. Mialatt az angol és francia hadihajók aknarakással voltak elfoglalva, a német hadihajók e zónákat elkerülve csapatokat szállítottak a szabadon hagyott norvég kikötők felé.

Kétségtelen, hogy, ha a szövetségesek számoltak is a német akcióval — annak villám-szerű keresztülvittele meglepte őket. Miért nem előzték meg a német akciót? A kérdésre egy másik kérdés adja meg a választ: Miért nem egyeztek meg a szövetségesek a Szovjetunióval? Mert nem lehet egy háborút, amelyet a kis nemzetek szabadsága megvédésének jel-szavával visznek, azzal kezdeni, hogy eladják kis népek szabadságát, és azzal folytatni, hogy megszállják más kis népek kikötőit. A szövetségesek hadviselésének belső tragikuma rejlik ebben az annyira sajátos, és számukra annyira hátrányos szituációban. Ők, akik az utóbbi évek során annyiszor tiltakoztak a világ előtt az ellen, hogy ellenfelük semmibevezi a nemzetközi jogot, nem nyulhatnak a nemzetközi jogszertés sokszor döntően hatásos eszközeihez. Hasonló ez a demokratikus berendezkedésű államok tragédiájához, amelyek a demokrácia elvelt tisztelve hagyták az antide-mokratikus erők felduzzadását, amíg azok elsöpörték magát a rendszert is.

Eddig mindenesetre a kisállamok voltak a szenvedő felei ennek a háborúnak. Az erő számára van fenntartva a jog és az érvényesülés. A semlegesség fogalma szétfoszott az erősebbek ellentétes értelmezésében, ha kisállamokról volt szó; a semlegességet csak akkor respektálják, ha reális erő is áll mögötte. A hivatalos német kormánynyilatkozat szerint a birodalmi kormány szükségessé látta, hogy katonai védelmet nyújtson Dániának és Norvégiának, amelyek egymagukban képtelenek lettek volna — a német közlemény szerint — hatályosan védekezni az angolok és francia tervezett akcióival szemben. A szövetségesek természetesen elvetik azt az indoklást és azokra a gazdasági, politikai és stratégiai érdekekre hivatkoznak, amelyek a német kormányt eben az elhatározásban vezették. Ele-gendő egy pillantást vetni a térképre, hogy bárki meggyőződhesék arról: ha a német tengeraltjárók befészkelik magukat a norvég kikötőkbe, a blokkad politikája teljesen összeomlik, sőt Németország kerül abba a helyzet-be, hogy elvágja Anglia néhány fontos kereskedelmi útját. Dánia és Norvégia gazdasága, aranya, nyersanyaga ugyancsak megfelelő vonzerőt kellett, hogy képviseljenek bármely hadviselő fél számára.

A finn-orosz békekötés után híre járta, hogy a három skandináv állam védelmi szövetségre lép semlegességének biztosítására. Finnország kapitulálása után ilyen szövetség gyakorlati értéke természetesen problematikussá vált, de Helsinkiben szerették volna az annyi áldozatot hozó és annyira megpróbáltatott finn népek legalább a hol-nap nyugalmának valamelyes biztosítékát átnyújtani. A szovjet azonban azonnal és teljes határozottsággal foglalt állást a szövetség ellen, a terv lekerült a napirendről. Az újabb események fényében önként adódik a kérdés: ezt a beavatkozást rekompenzációnak szánta a szovjet Berlinnel szemben — a finn béke körül tett szolgálatait? Berlin és Moszkva előzetes terv alapján akarják hatalmi szférájukat megosztani Északon is?

Másrészt: a szövetségesek azért léptek most akcióba, mert északi beavatkozásukat, egy új németellenes front megteremtését nem akarták szovjetellenes hadműveletekkel is komplikálni?

Napoleon így határozta meg a háborút: „La guerre est un art simple et tout d'execution”. A háború egyszerű művészet, de mindenesetre a végrehajtás, a gyors cselekvés művészete. Rövid ingadozás, a német tempóhoz képest feltétlenül hosszú tanácskozások után Anglia és Franciaország Norvégia mellé állottak. Mialatt a nyugati front még mindig mozdulatlan, Északon, a békés és gondtalan északon ütköznek meg a szembenálló tengeri és légi haderők.

A háború új szakasza kezdődött el.

A ZSIDÓ HÉT

Irja: SZABÓ IMRE

NAPTÁR: 5700, Adar séné 28—Niszan 5; április 7—13. Hétfő jom kippur katan, kedd ros chodes. Szombat beállta este 7 óra 4 p. Kimenetel 8 óra 20 p.

EMLEKNAPOK

1907 április 8-án iktatták be hivatalosan a Zsidó Nemzeti Alapot Londonban.

1863 április 9-én született Oszkár Marmorek, Herzl Tivadar egyik leglelkesebb munkatársa. (1909-ben halt meg.)

1876 április 9-én született Svédországban, dr. Bernard Kahn, a Joint volt európai vezérigazgatója.

1846 április 10-én született dr. Salamon Mandelkern, a Konkordanz-héber magyarázó szótár híres szerzője. (Mehalt 1902-ben, Bécsben.)

1825 április 11-én született Breslauban Ferdinand Lassalle, hírneves szocialista politikus, az Általános Német Munkás-Egyesület megalapítója, zseniális szónok és kiváló jogtudós. (1864 augusztus 31-én egy párbaj során halt meg.)

1895 április 11-én halt meg Párizsban Adoif Frank tanár, világhírű zsidó tudós a kabala és a zsidó vallás-bölcsélet egyik alapos kutatója.

1903 április 13-án halt meg Meranban dr. Móritz Lazarus, korunk egyik legnagyobb filozófusa.

SZIDRA: MÖCORÁ

A bépöklosság gyógyításával kezdődik a heti szidránk. Természetesen a papra hárul a beteg ember kezelése cédrussal, karmazsinnal és izsóppal. A rövid hetiszakasz rendjén olvassuk még, hogy milyen áldozatokat kell hoznia a bépöklosságba esett embernek.

VAJIKRA XIV. 24—32.

24. Es vegye a kohén a bűnért való áldozat bányát és egy log olajat és lóbalja meg azokat az örökkévaló előtt.

25. Azután vágja le a bűnért való áldozat bányát és vegyen a kohén a bűnért való áldozat véreből és kenjen a megtisztulandó ember jobb fülenek cimpájára és jobb kezének hüvelykujjára és jobb lábának hüvelykére.

26. Az olajból pedig töltsön a kohén baltenyérere.

27. Es hintsen az ő jobb kezének ujjaival a olajból, amely baltenyeren van kétszer az örökkévaló előtt.

28. Azután kenje meg a pap a tenyerén lévő olajból a megtisztulandó jobb füle cimpáját, jobb kezének hüvelykét és a jobb lábának hüvelykét a bűnért való áldozat vérenek helyén.

29. Ami pedig megmarad a pap tenyerén lévő olajból, kenje a megtisztulandó fejére, hogy egésztestül szolgáljon az örökkévaló előtt.

30. Es készítse el az egyiket a gerlék közül, vagy a galambfiak közül, ahogy az az ő módjától kitélik.

31. Azt, ami kitélik az ő módjától, az egyiket bűnért való áldozatul, a másikat pedig egészen égő áldozatul egyben az étel áldozattal. Így szerezzen engesztelést a kohén a megtisztulandó embernek az Örök kévaló előtt.

32. Ez a törvénye annak, akin poklos felkely mutatkozott, de akinek nincs módja az ő megtisztulásához.

HAFTARA

Haftaránk a királyok második könyvének a samariai éhínség leírásából való, amikor olyan drágaság volt, hogy egy

szamarfej nyolcvan ezüsten kelt el, egy véka galambganéj öt ezüsten és amikor anyák saját gyermekeik husát ették. A város kapuja előtt álló két pépklos esetén látjuk az akkori élet megrázó folyamatát.

KIRÁLYOK II. KÖNYVE VII. 32—10

3. A kapu előtt pedig volt négy bépklosos férfi, akik ezt mondták egymásnak: vajjon miért maradtunk itt? Talán azért, hogy éhen haljunk.

4. Ha azt határoznók is, hogy bémegyünk a városba, ott is inség vagyon és akkor ott halunk meg. Ha pedig itt maradunk, akkor itt halunk meg. Gyertek tehát, szökjünk a sziriabeliek táborába. Ha meghagyják életünket, élünk; ha megöl-

nek, meghalunk.

5. És fölkeltek alkonyatkor, hogy a sziriabeliek táborába menjenek, ám amikor oda értek a sziriabeliek táborának széléhez, immár nem volt ott senki.

6. Az Örökkévaló pedig azt cselekedte volt, hogy a sziriabeliek táborára szekerek zörgését és lovak dobogását és nagy seregek dobogását hallotta: és így szóltak egymáshoz: Ime Izrael királya fölbérelte ellenünk a chitiek királyait és az egyiptombeliek királyait, hogy ellenünk vonuljanak.

7. És fölkelvén, elfutottak alkonyatkor, elhagyva sátraikat, lovaikat, szamaraikat, mindazt, ami a táborban volt és elfutottak, csak hogy megmenthessék életüket.

8. Mikor azért a bépklosok a tábor

széléhez értek, bémenvén egyik sátorba, evének és ivának és elvitték onnét az ezüstöt, aranyat és ruhákat, elrejtették azokat. És visszatérve, más sátorba mentek és onnan is hoztak kincseket és mentek és elrejtették.

9. Egyik szólt a másiknak: nem cselekszünk igazságosan. Ez a mai nap az örömondás napja. Ha mi hallgatunk és bevárjuk a virradatot, büntetés ér bennünket. Most azért gyertek és menjünk el és mondjuk meg a király házában.

10. És elmentek és bekiáltották a város kapuján állóknak és elbeszéltek nekik, mondván: odamentünk volt a sziriabeliek táborába, de már nem volt ott senki; emberek szava nem hallatszott, csak a lovak és szamarak vannak kikötve és a sátorok úgy állanak, mint azelőtt.

Jézustól Paulusig

Klausner professzor új könyvet irt az őskereszténységről

A jeruzsálemi egyetem szépséges parkjában ott fenn a Skopusz hegyén és az ősi város minta zsidó-negyedében, Tálpotban, gyakran látható egy gyorsjárású, szikár öreg ur. Szakállas arca révedező kifejezésű. Nem nehéz megállapítani, hogy miért. Gondolatai messze járnak közvetlen környezetétől. Ebben a pillanatban talán Juda Léb Gordonnak, a „tegnap” nagy zsidó poétájának portréján dolgozgat. Vagy Achád Háám szellemét idézi, hogy feleletet kapjon tőle a jisiv valamilyen aktuális problémájára. De az is könnyen lehet, hogy még messzebb távolban mozog. A zsidó és a keresztény messiási elgondolások alapvető különbségét akarja például világosan megformulálni, hogy tanítványai és olvasói egykettőre értsenek belőle. Vagy az ősi Jeruzsálem uccáit rója a fantáziája; a második Szentély korának valamilyen érdekes jelenetét éli történetesen át.

Az öregurat Jozsef Klausnernek hívják. Historikus és irodalomtörténész egyszemélyben. Söt ráadásul politikus is. A négyéves háború vége óta él itt és az első a héber egyetem. Egy darabig, hat esztendőn át, a hellenista korszak tanára volt; 1925 óta az új-héber irodalom professzora.

Irodalmi előadásai három hatalmas kötetben vannak eddig egybegyűjtve. Most már az új kor küszöbénél tart és így egyre erősebben szólal meg bennük a buvár és az esztétikus mellett a kortárs; hiszen személyesen, közvetlen-közélebről ismerte az új-héber irodalom valamennyi nagyságát. Gordon és Pinsker, Achád Háám — neki éppenséggel legbelsőbb embere volt, híres Hasiloachját is ő szerkesztette — és Bialik, Mendele és Perec egyképpen személyesen ültek neki modell az arcképekhez, amiket rendre megfestetett róluik.

Rengeteg emlék, anekdota van elraktározva a koponyájában. Mert rengeteget élt meg sokfelé elkanyarodó életútján. Litvániai születésű, Odesszai volt diák és Heidebergben doktorált. A Hászklál, a racionalizmusnak és a zsidóba ojtott mása, dult a gigászi méretű orosz gettóban, amikor első cipőt koptatta. Megérte a Pinsker, a Birbaum és a Herzl harmonizációját. Ott ült abban a redakcióban, amelyből az achádháamizmus sarjadt. A „Ráv Cár” modernizált jisivján tanított. Végül-élte a mai jisiv kialakulását. Aktív munkása a nemzeti otthon építésének.

Harminekét évvel ezelőtt

Harminekét év előtt, 1908-ban, különös társaságba keveredik. Az új-héber irodalom forradalmárai közé. Egy nyugtalan lelkű, eretnek gondolatokkal teli író, Saul Izrael Hurvick, aki a saját szava szerint gáón-öseneinek bűnét akarta expiálni, új folyóiratot indított. Heatid a címe. Mindenki összefogott benne, aki új utakat próbált törni a héber irodalomban. A spiritualizmust, az élettől elrugaskodott racionalizmust rohamozták meg.

Első kötetében — a Heatid (A jövő) összevissza öt kötetre vitte öt év alatt — csupa kényes határkérdéssel bibelődtek. A napokban elhunyt, — vakon, majdnem teljesen elfeledten, Berlinben elhunyt, — Simon Bernfeld a zsidó eszmény fejlődésének kísérlete meg felvázolni. A bibliáritikát népszerűsített volta-keppen a tanulmánya. Maga a szerkesztő annak a Sámuel Dávid Luzatto, (az „abrahámizmus” megteremtője) által begyökereztetett felfogásnak rugtatott neki, ami Juda Haléviről él a zsidóságban. Egy felült lélek beteg pesszimizmusa áradt minden sorából. A rebbeivadék Samuel Aba Horodetzky, — frissen jött Berdicevből és temérek szóbeli hagyományt örözött különös, tatár formájú koponyájában a chaszidizmusról. — új képet rajzolt a

Báál-Sém-Tovról. Berdicevszki, az Umwertung aller Werte eszméjének képviselője a héber irodalomban, az a zsidó Nietzsche, Achád Háámmal, a nemcsak formailag, hanem tartalmilag is meghatározott zsidóságnak apostolával polemizált.

A legnagyobb meglepetést a kötet végére tartogatták. Itt indult mellékletként, külön sorszámokkal ellátva, hogy azután könyvvé legyen összegyűjtendő, a Jozsef Klausner Jézus biográfiája, a „Jésu hánceri”.

A Jézus életrajza

Először történt, hogy a zsidóságban élő, a zsidó eszményt feltétlenül igenlő, zsidó tudós megkísérelte a kereszténység megteremtőjének tárgyilagos életrajzát megírni.

Felfogása sajátos volt. Klausner a zsidó mult szerves részét látta a kereszténység őstörténetében és egy voltairai kérdésre egykeztet feleletet adni. Ez a kérdés — Klausner úgy tartja, hogy véletlenül, játékosan csuszott ki a Voltaire tollából, de kétségtelen, hogy pont a probléma velejébe talált — így szól: Hogyan lehetséges, hogy a zsidó eredetű, a zsidó vallást szigorúan megtartó, a zsidóság minden törvényéhez-szokásához hiven ragaszkodó Jézusnak követői mégis a nem-zsidók közül kerültek ki?

Evek teltek bele, míg a Klausner műve könyvvé nőtt. Csak 1922-ben jelent meg végre. Ekkor aztán — bőséges kártyát adva az évtizedes buvárkodásért — világhírt és világsikert hozott szerzőjének. Angol, francia, német kiadások jelentek meg belőle és standard workja lett a szakirodalomnak. Héberül már éppenséggel a negyedik kiadásban jár.

Megérdemelte a sikert. A probléma teljes héber irodalmát adta és megismertetett a cenzuramentes talmudi és a midrási forrásokkal. Ez már egymagában is jelentős novum. Szakított a hegellánus felfogással, amely vallási és társadalmi eszmék megtestesítőjét látta Jézusban, legendát faragott belőle és kétségbevonta, hogy a történelem tényleges szereplője lett volna. Sőt Klausner tovább ment egy jelentős lépéssel. Palesztinai kolonitjuk alapján, bizonyos fenntartásokkal ugyan, megbízható forrásnak értékelte az evangéliumot. Amikor elmondja Jézus életfolyását, majdnem pontosan az evangélium menetét követi.

Jézustól Paulusig

Most, újabb 18 év elteltével, tovább haladt Klausner. A telavivi Mádá (Tudomány) kiadásában kétkötetes műve jelent meg. Májésu ad Paulus (Jézustól Paulusig) a címe. Tovább folytatja benne az őskereszténység zsidó szempontú kutatását: A keresztény egyház zseniális agitátorának és megszervezőjének életével és eszméivel foglalkozik ezuttal. Előszava most is alaposan tájékoztat elgondolásairól, nemkülönben művének — habent sua fata libelli! — sajátos sorsáról.

Kerek 15 éven át dolgozott Jézus-életrajzán. Munkája közben ráébredt, hogy ez a könyv nem adhat teljes képet az őskereszténységről. Ki kell egészítse mindazt, amit Paulusra vonatkozólag az egyházatyák műveiben és az utolsó 150 év szakirodalmában talált, hogy majd egészse formálja. Az 1929-es forrongások nem kímélték meg Klausner talpioti házat sem. Rablók törtek rá, megsemmisítették könyvtárát és jegyzet-gyűjteményét. „Csak az tudja fájdalmát értékelni, akinek fia, szemefénye, reménye puszta el!” — sóhajtozta még most is nekidusultan Klausner. De tervét mégsem adta fel. Ujra nekilátott az előkészítő munkának, majd a műve megírásának. Össze-

sen tehát 32 éves multja van könyvének!

Megérte a nagy erőfeszítést. Mert alapvető fontosságú kérdésekre igyekszik feleletet adni: Hogyan vált el a kereszténység a zsidóságtól? Miért nem fogadta el a zsidóság a kozmopolita és a törvényt hatálytalanító paulusi tanítást? Mi a zsidóság és mi a kereszténység leglényege?

Az örök aktualitás

Klausner azonban nemcsak tudós, hanem politikus is. Aktív részese a zsidó országepítésnek. Érthető tehát, ha felveti a kérdést: Időszert-e a zsidóság mai szörnyű helyzetében az a könyv? Erdemes-e manapság efféle kérdésekkel bibelődni?

Lényegében így felel: Paulus új messiánizmust hirdetett, amely mellőzte a zsidó messiási eszme centrális, nemzeti elemeit és perifériális, általános-emberi részére szorított. Be akarta vinni a zsidóságba a hellenizmust, ez a sokat emlegetett paulusi syncretizmus. Így tette lehetővé, hogy a nagy lelki válságon áteső pogányország, amely eltávolodott a bálványozástól és egyre új vallás után keresgél, a monotheizmusnál érhesen révbe. Anélkül azonban, hogy kössék a zsidóság terhes törvényei, amelyek már az áttérés pillanatában elviselhetetlenül ránehezedtek. Paulus mindössze a „tevilát” hagyta meg belőlik a megkeresztelés alakjában és pedig emberföltői hatással felruházva. Nemkülönben a zsidók közös lakomái, (amelyeknek csökevénye a chaszidim szuda selisit-je), az Urvacsora képében. Egyébként csak hitet követelt tőlük. Ez a hit teljesen megfelelt a kor követelményeinek. A nagy vágyakozásnak, valami jobb és felsőbb után, amely akkoriban az egész kulturvilágot eltöltötte. Egészen korszerű valami volt: a hellenizmus, a zsidóság és a gnozisz egybeforrása. Innen óriási, egyedülálló sikere.

Ha a zsidók hajlanak Paulus szavára, elfogadják ezt a syncretizmust, ma már nem lenne zsidó. És nem lenne zsidó-kérdés és zsidó-fájdalom sem. Nem fütene bennünket a törekvés, hogy új zsidó államot építsünk fel. És nem égetnének bennünket a vele kapcsolatos politikai, gazdasági és kulturális problémák.

Amikor tehát rávilágítunk a Paulus problémájára, amikor feltárjuk, hogy a zsidók milyen szellemi erők behatása alatt, milyen meggyőződéstől eltelve ragaszkodnak rendületlenül vele szemben és később is egész történetünk folyamán és mindenkiél szemben, ősi nemzetiségükhöz és ősi hitükhöz — a kétfold szerves kapcsolatban áll, elválaszthatatlan — kétségtelenül ma is erősen időszertű munkát végzünk. Mert felfokozzuk, öregbítjük a zsidóság megértését. Mert elérkezünk a zsidók ősi magatartásának helyesléséhez.

Ez a hűség, ez a rendületlen kitartás temérek jajjal-bajjal járt, teméren szenvedést-fájdalmat váltott ki akkoriban. Amint hogy temérek megpróbáltatással jár ma is. De megérte. És megéri ma is. Mert egy sajátos életformát, sajátos világnézetet mentett át és őriz meg, amelynek jelentős szerepe van mindmáig és jelentős szerepe lesz örökké az emberiség történetében. Ennek a világnézetnek Klausner szerint is a napjában háromszor is recitált Alénu ima a legpregnansabb kifejezője. A zsidó újév, a Roshasana muszafi semonészeréből (igazából, mert csak hétéltás van benne, birchát sévá az igazi neve) került át a köznap-i imába és csendül fel, mintegy csucsponjtaként és záróakordjaként minden istentisztelet végén.

Hogyha tehát feleletet adunk a paulusi problematikára, nemcsak tudományos kérdést oldottunk meg. Időszertű munkát is végeztünk. Megerősítettük a zsidókat nehéz küzdelmükben a létért, a jobb és zsidóbb jövőért. És Klausnernek a tudományos igazság l-art pou l-art kiderítése mellett, ez volt a bevallott és erőteljesen hangsúlyozott célja művével, amely egy elhatározott erejű, sorsdöntő kornak alapos felkészültségű, intuitív erejű rajza.

Ben-Yehoshua

A részlete-
latos totális
az a retorik
pars pro tot
vagyis egy-
egész képét.
versnek is.
szédnek. A
emberi törel
rezdülésének
is — lassan
nagyobbik f
egyik napró
és gyors m
az egészbe
dik el így

De, ha ne
egy halálra
meggyorsítj
tanács is gy
határozta, i
rosban talál
emlékművek
nak, akikke
vették, már
másik fele
ezer még I
Most a váro
vel száll ha
kátorokba s
több, mint e
Nem olya
mokat eltün
kiszedni csa
a prágai zs
előtti emlé
ták meg a
amikor a m
fel a prága
sok miatt.
500 éves v
mindenesét
való sirköré
halt meg a
lav herceg
prágai zsid
szálit, a m
összepakko
gyelországi
zsidómódra
a csomagol
tislav here
megelégedt
hoz hivatta
hogy a zsid
nek.

Nem
dotta Wra
semmilyen
siántól leg
a szél vert
lagon. Mez
meztelenül
Egy hih
okoskodás
zsáleből
herceg sz
ezer eszter
rezhettek
dicséretér
dett azzal
ságokat h
dókat azo
lük egész
maradtak
resztes ha

Három
már Prág
felelően u
Ezuttal a
aki a get
kölykök
marék h
tartott s
lési terv
radt, Av
giai hasz
száz má

PRÁGAI INTERMEZZO

Irt: JAMBOR FERENC

A részletek elmosódnak ebben a csodálatos totális világban. Egykor divatos volt az a retorikai alakzat, amit úgy hívtak *pars pro toto*: a rész az egész helyett, vagyis egy részlettel kifejezni a világ egész képét. Volt értelme még egy lírai versnek is, vagy egy antialkoholista beszédnek. Általában jogosultsága volt az emberi törekvés és gondolat legapróbb rezdülésének is. Mindez — ha átmenetileg is — lassan elkopik, legalább is Európa nagyobbik felében, ahol a „részleteket” egyik napról a másikra pusztulásra ítélik és gyors munkával igyekeznek beletörni az egészbe. Nemesak az egyéni élet mosódik el így, de apró részletként egy egész

ország is megszűnik tizenkét óra alatt. Olyan nemzetnek, amely évszázadokon át békében élt és kardok, meg ágyuk készítése helyett jórészt tehéntejjel foglalkozott, rá kell ébrednie arra, hogy mindaz, amit ma, tegnap és száz év óta csinál teljesen jelentéktelen, mihelyt egy nagyobb terv és cél vonalába kerül. Persze az ilyen részleteket, amelyeknek sajátos izéhe és színéhe évezredek szállították a sőt és a borsót, mégsem lehet órák alatt kiradirozni. Nem hálnak meg egyszerre, csak lassan haldokolnak, de néhány esztendő alatt mégis romokban heverhet mindaz, aminek az építő kockáit évszázadok hordták össze.

nuló Habsburg Ferdinándot. A nagy téren vagy ezer zsidó tolongott szép, nagy zászló körül. Magukkal hoztak egy baldachint is, amelyen tábla függött, a táblára pedig rá volt véve a tizparancsolat. Megkérték alázatosan a felséges urat, nem volna-e szives a baldachin alatt vonulni be a városba. Öfelsége azonban ilyesmire semmiképpen nem akart hozzájárulni. Azután legalázatosabban megkérték Öfelségét, engedje meg nekik, hogy hitük tizparancsolata és az ótestamentum szerint élhessenek, amit *Öfelsége meg is ígért és kijelentette, hogy kegyes uruk lesz*. Egy hónap múlva Ferdinánd rendeletet adott ki, amelyben jogaikba helyezte a zsidókat és megparancsolta, hogy *utódaik is tartsák tiszteltben ezeket a jogokat*. A zsidók meg is hálálták a nyugalmat és amikor Gusztáv Adolf, a protestáns oroszán, Prágát szorongatta, fegyverrel segítettek védeni a várost. Ezért kapták az ostrom után azt a privilegiumot, hogy toronyot huzhatnak a zsidó község házára. Az egyetlen zsidó torony ma is látható Prágában és héberbetűs visszafelé járó órája messzire hirdeti a prágai zsidók háromszáz év előtti haditetteit. Az Altneschulban pedig, a Gólem templomában, ma is mutogatják még a zászlót, amit a zsidók a svédektől zsákmányoltak el.

Holnap, mint zsidó műemlékeknek, a toronynak és a zászlónak is el kell tűnnie. És velük együtt enyészik Ferdinánd rendete is, amely utódjainak is meghagyja, hogy ne háborgassák jogaikban a zsidókat...

Száz év alatt megváltozott a prágai zsidóság arca is. Galiciából és Lengyelországból chászid rabbik és chászid legendák özönlöttek el a zsidó sikátorokat és amikor II. József rákényszerítette a zsidókra is a kötelező katonai szolgálatot, azok a prágai zsidók, akiknek az ősei harminc éves háboruban fegyvert ragadtak a város védelmében, 1788-ban egyetlen jayveszékelésbe törtek ki arra a gondolatra, hogy huszonöt zsidó fiut át kellett adniok a kaszárnyának. Nemesak az anyák, a testvérek, a feleségek, de a szomszédok is hatalmas sírast rendeztek a kaszárnya körül. Jeheszkel *Landau*, a híres prágai rabbi a kaszárnyába sietett, bátor beszédet tartott a huszonöt zsidó regrutának, akiket figyelmeztetett, hogy engedelmessékedjenek a „Cézár” akaratának és teljesítsék zugolódás nélkül a katonai szolgálatot, csak arra ügyeljenek, hogy betartsák a rituális parancsokat. Az újítás politikai jelentőségével vigasztalta a rabbi az ujoncokat. Hogy egyenlő jogokat csak egyenlő kötelességteljesítés árán lehet követelni. „Ti fogjátok végleg felszabadítani a zsidókat” — mondotta az agg rabbi szinte sírva a zsidó ujoncoknak, akik a chászid imaházból kerültek minden átmenet nélkül a kaszárnyaudvarba.

Tényleg ez volt a kapuja a prágai zsidók emancipációjának. Nem ment simán. Hiszen Prága a cseh és a német kultúra ütközőpontjába állott és ha a cseh sovénizták német bérenceknek mondták a zsidókat, csak természetes, hogy a németek őket látták a csehesítés előfutárjának. A prágai zsidókból jutott nagyon sok komoly toll a német és a cseh irodalomnak is. Talán éppen a két kultúra ütközőpontján való tartózkodásuk hozta létre a zsidó nemzeti gondolat legsajátosabb megfogalmazását is.

Az utra lett nevek és emlékek

Prágai zsidó dr. Hugó *Bergmann*, a jeruzsálemi egyetem filozófiai tanára, akinek baloldali szelleme mély vallásosság-gal párosul és prágai zsidó dr. *Hans Kohn*, aki a szibériai hadifogságban kvucákat és kibucokat szervezett az osztrák-magyar hadsereg zsidó foglyai között, de aki később radikálisan binacionalista állásfoglalása miatt konfliktusba került a cionista hivatalossággal és Jeruzsálemből Amerikába emigrált, ahol a Közeleket nemzetiségi kérdéseiről tart valamelyik egyetemen előadást. És *Max Brod* a Prager Tagblatt szerkesztője, aki a németesség és a zsidóság hídjának a közepén állott és hol jobbfelé, hol balfelé bókolt, most, mert utolsó pillanatban vonatra tudott kapaszkodni, a Habimának a dramaturgja. És *Egon Erwin Kisch*, a száguldó riporter, aki tradicionális házból lendült riporternek. Előbb rendőri bravurokkal remekelt, ő segített leleplezni *Redl* ezredet, azután nagy szociális célok szolgálatában száguldotta végig az egész világot, közben mindig meleg és lírai szavakat talált apró zsidócskák jellemzésére. És *Franz Werfel*, az örök emigráns, aki a zsidóságból a katolicizmusba, a katolicizmusból megint a zsidóságra emigrált, az expresszionizmusból az új tárgyilagosságra és végül a biblikus páthosban kötött ki óriási tehetségével. *Franz Kafka*, *Leo Perutz*, aki a „*Kilenc és kilenc között*” című regénye után eltűnt a magyarul olvasók szemei elől. *Frantisek Langer*, a cseh tábornok orvos, a cseh hadsereg egészségügyi főnöke, a „*Külváros*” című szindarab szerzője, aki most a Franciaországban összeszedett cseh hadseregben orvoskodik, *Angelo Neumann*, a színházigazgató, *Angelo Goldstein*, a politikai vezér és megannyian nagyok és kicsinyek, akik vándorbotot vettek a kezükbe és zsidó emlékeik is. A Párizs-uccai Mózes szobrot, amely bronzból van, beolvasztják és talán ágyucsövet öntenek belőle. Ami kőből van, azt széttörik, holott törvény és szokás szerint az idő foga rághatna csak meg ezeket a köveket. Az alkotások emléke azonban, amelyről már *Horatius* is megmondotta, hogy ércnél maradandóbb, nem török össze a kalapácsok alatt és nem is olvad meg a nagy ágyuöntő kohókban, hanem időtlen időig lebeg még a kiszellőztetett gettó sikátorai fölött.

Prága városa a zsidó emlékek ellen

De, ha nem tűnik el elég gyorsan egy-egy halálra ítélt részlet, egy gombnyomás meggyorsítja a menetet. A prágai városi tanács is gyorsabb ütemet parancsolt. Elhatározta, hogy sürgősen lebontatja a városban található zsidójellegű szobrokat és emlékműveket. A harmincegyezer zsidónak, akikkel együtt a várost a németek át vették, már úgy is csak a fele van meg, a másik fele szétszórodott a világba, néhány ezer még Lublinnak is jutott közülük. Most a városi tanács azzal a zsidó levegővel száll harcra, amely azokba a szűk sikátorokba szorult be, amelyeknek tájékán több, mint ezer esztendő óta élnek zsidók.

Nem olyan egyszerű dolog ezeréves nyomokat eltüntetni. Tizenötezer sarkötvet kell kiszedni csak a régi zsidó temetőből, hogy a prágai zsidóság félezer esztendővel ezelőtti emléke megszűnjön. Akkor nyitották meg a prágai zsidók ezt a temetőt, amikor a még régebbi sáncokká ásták fel a prágai polgárok a huszita zavargások miatt. A legrégebbi temető is legalább 500 éves volt, mikor a husziták felásták, mindenesetre egy ház építésénél 1097-ből való sarköre bukkantak rá. Abban az évben halt meg a sarkó gazdája, amikor *Wratislav* herceg erőszakkal megkereszteltette a prágai zsidókat. A herceg utána hadbaszállt, a megkeresztelt zsidók pedig sietve összepakkolták ingóságait, hogy Lengyelországban, vagy magyar földön újra zsidómódra élhessenek. Mikor elkészültek a csomagolással megjött a háborúból *Wratislav* herceg, aki természetesen nem volt meglegedve ezzel a megoldással, magához hívatta a zsidó véneket és megtiltotta, hogy a zsidók valamit is magukkal vigyenek.

Nem hoztatok magatokkal — mondotta *Wratislav* — a ti Jeruzsálemetekből semmilyen vagyont Csehországba. Vespasiántól legyözve és rabszolgáknak eladva, a szél vert benneteket széjjel az egész világon. Meztelenül jöttetek az országba és meztelenül is kell távoznok.

Egy hibája bizonyára volt ennek az okoskodásnak, hogy mióta a zsidók Jeruzsálemből szétfutottak és *Wratislav* cseh herceg színe elé kerülhettek, több, mint ezer esztendő telt el és ezalatt mégis szerzhettek egyetmást. *Wratislav* herceg — dícséretére legyen mondva — meglegedett azzal, hogy az összecsomagolt ingóságokat hadserege javára elkobozta, a zsidókat azonban hagyta futni. Sokan közülük egészen Bizancig futottak. Akik ottmaradtak, azokat néhány év múlva a kereszties hadak tették el az utból.

Dobzse, dobzse...

Háromszáz év múlva újra sok zsidó eltelt Prágában és a kor ambiciójának meg feladón újra megakarták keresztelni őket. Ezuttal azért, mert egy katolikus papot, aki a gettón keresztül haladt, zsidó uccakölykök homokkal megdobálták és egy marék homok véletlenül a pap kezében tartott szentségre hullott rá. A keresztelési tervről, mert a szándék csak terv maradt, *Avigdor Káro* prágai rabbi zsinagógiai haszáltra elégiát írt, amelyben hat-száz mártírnak halálát siratja, akik in-

kább választották a halált, mint a kereszt vizet.

Kétszáz év múlva 1508-ban Prága polgárai küldöttséget menesztettek a Budán székelő II. Ulászlóhoz, s kikoldulták tőle, engedné meg a prágai zsidók kiűzését.

II. Ulászló, vagy más néven *Dobzse László erre is rámondta, hogy dobzse, dobzse* és a prágai zsidóknak, mint anynyiszor történelmük során, újra utra kellett kelniök. Csak akkor fordult nagyot a soruk, amikor a mohácsi csata során Magyarország és Csehország királya, II. *Lajos*, a Csele-patakba fult és az utolsó Jagello pusztulása után a Habsburgok megvetették a lábukat Prágában is.

Szemtanu krónikájából ismeretes, hogyan fogadták a zsidók a Prágába bevo-

Az aranykorszak Igazságos Mátyás alatt

Az óracsináló második *Rudolf* császárhoz bejáratos volt a „*magus rabbi Löw*” is, *Ticho Brachenak*, a császár csillagászának barátja, a kabala nagy mestere, a gólem legenda apja.

A világháború után az első cseh városi magisztrátus, amikor 1922-ben új város-házát épített, a palota négy sarkán négy szobrot helyezett el, a cseh történet négy kolosszális figurájának kőbeöntött mását. *Husz János* kétméteres alakja áll a város-háza nyugati sarkán, vele átellenben a ke-

leti sarkon a *magas rabbi Löw* szobra hajlik a városra. Ezt a szobrot a mai városi tanács határozata értelmében darabokra török, a kötörmelékét pedig behordják a Moldvába. Pedig rabbi *Löw* jó volt második *Rudolf*nak, sőt *Mátyás*nak, az igazságosnak is, akinek cseh országlását *Zunz* úgy jellemzi, hogy ez volt a prágai zsidóság aranykorszaka.

Mátyás király halála után inkább a pestis, a tüzvész és az árvíz tizedelte a prágai zsidókat, mint a politika.

JICCHAK LÁMDÁN:

Beszélgetés a sorsral

Egész testemmel
Abrahám, Izsák és Jákob
ösi láncait vonszolni;
köves úton végig
fönydadt szírmu sziveket cipelni,
kisebített hónom alatt
sárga pergamentet szoritani:
elárvult, pásztoratlan csordában
tétován, céltalan haladni
több az elégnél!
Nagy Uram: Sors! Mi az, amit még
vállamra rakhatsz?
E hármás teher elég ahhoz nekem,
hogy árván ne maradjak.

Osztályrészem úgy tapad testemhez,
mint teknősbékához a teknője tapad
s vén ösiességgel, kegyetlenül
rozsdásítja véretem.

A szabadba vivő zárok mind rozsdásak már,
a Kegelem kapuja már soha ki nem tárul,
ó Sors! vond vissza korbácsod!
Igádat hittel és szerelemmel vállalom
de szolgád mégsem vagyok.
Szárnyad véresre verheti mellemet,
melyet zsidó nyakassággal felpáncéloztál,
de korbácsodat vond vissza,
elég volt!

CVI BÄRMEIR fordítása.

A cionizmus multjából

Az excentrikus költő, a garibaldista és a rajongó

Három külön... Az egyik peregrinus poeta volt. A másik félkötő kései garibaldista. A harmadik vallási rajongó, aki előbb megkeresztelkedett, aztán... mizrahistá cionista vált belőle. Csupa excentrikus figura!

Mindegyik messi kimagasodott az átlagból. De tökéletességre egyik sem vitte. Excentrikusságukat csak a geniálitás lett volna képes expiálni. De ebbe a magasba egyikük sem érkezett fel. Tény, hogy hullott rájuk néhány sugár az örök fényből. Tény, hogy hordtak néhány téglát a nemzeti épületéhez. De egyik sem volt a nagy meteorok közül, amik egész korszakot világítanak be. Egyik sem volt a nagy építómesterek közül, akik gigászi erejűkkel egymagukban tető alá hozzák, aminek nekilátanak.

Az egyiknek kopott, tépett huru lantján a zsidó nemzeti dal csendült fel. Zavaros lelke az Od-la-avdat iávézta ki magából. A másik már Herzl előtt megálmodta a zsidó államot. De inkább kompromittálta, semhogy híveket lett volna képes toborozni mellé. A harmadik a Kreuzzeitungnál, az antisemiták lapjánál kezdte és szakkikkkel fejezte be, amik a... cionista hivatalosan jelentek meg. Thering-tanítvány, tehát kitűnő jogász és poeta volt egyébként. Megfordított David Friedländer módjára előbb bizonyos kikötések teljesítését követelte meg a rabbinustól és csak akkor lett volna kész hazatérni a zsidósághoz. Később teljesen hazatért. Mind a háromra ráborult a feledés homálya. Aki az Od-la-avdat fujja, dehogyan gondolt Naftali Herz Imberre, a költőjére. Az esetek legtöbbjében népdalt sejtít benne. Aki a Judenstaatot böngészi, — Hesse, Pinskerre, Birnbaumra gondol, mint Herzl utengyitőire és nem ismeri Marcou Josef Baruch nevét. Morris de Jonge pedig már életében kikopott a köztudatból. Már életében halott volt a nagyközönség számára.

Akik azonban nyilvántartják a félbemaradt, a feieuton megrokkant héroszokat, számukra is fentartanak egy kis zugot a szívükben. És, akik szeretik az érdekes figurákat, bizonyára szívesen meghallgathatják a rövidre fogott élettörténetüket.

Az Od-la-avda költője

Nézegetem a fényképét. Homlokát böles redőkre vonta. Sovány, keserű kifejezésű arcát hatalmas, fakó sörény veszi körül. Egész a válláig lehull. Beretvált ajkát összeszorítja nagymérgesen; de lehet, hogy csak azért, hogy a foghíjasságot rejtegesse. Gyűrött ingmellén csokornyak kendő áll csálára. Homlokmagasságig felémeit kezéből, bizonyára, hogy a mesterességét szimbolizálja, toll vagy plajbász mered ránk.

Süldő legény korában nagy sikere volt. Héber verset faragott Bukovina valamilyen nemzeti ünnepére és állami díjat nyert vele. Ettől a dicsőségtől alaposan megrészesedett. Faképnél hagyta tehát a galiciai városkát, Zlocsovot, ahol született és éldéget és nekivágott a nagyvilágnak. A jesiva és a hászkálá, (a zsidó racionalizmus), elemei kavargtak lelkében, de egy-néhány zugába a chaszidizmus fészkelődött be.

Bejárja a hajdani Ausztria—Magyarországot, Beszarabiát, Romániát és Keletnek tartott. Palesztinába akar költözni. Romániában, báró Moses Wallburg házában, születik meg a leghíresebb költeménye: a Hatikva. Eredetileg Tikvatenu volt a címe.

1882-ben, 26 esztendő korában, Konstantinápolyban van és megismerkedik sir Laurence Oipphanttal. A cionizmus eszméjének ez a nemes rajongója, magával vi-

szí a Szentföldre. Imber egészen az angol ur haláláig él Palesztinában; a itkárja. Itt adja ki első verseskötetét; Barkai (Pirkadás) a címe. Van benne még két dal, amit szintén ajkára vesz a nép: A Mismar hajárdent és a Mászát Somront mindmáig éneklük. De a jisuv politikájába is beleegyeznek. Gúnyverset költ Edmund Rothschild báróról.

Palesztinából Londonba vezet az útja. Itt megismerkedik Zangwillel, akit héberre tanítgat. A Children of the ghetto koldus-poétája, Malchicedek Pinchász, róia van mintázva. Itt sincsen maradása. 1892-ben Amerikába költözik. Newyorkban él, azaz hogy tengődik a haláláig, amely perze stilszerűen a kórházi ágyon érte utol 1909 október 8-án végzete.

A hivatalos cionista újság, Die Welt, jókora késéssel számolt be a haláláról. Az Od-la-avda erősen népszerű volt. Koldus-szegény, kissé pityókás költője, kevésbé. Még külön cikk sem járt ki Naftali Herz Imbernek. Csak ugynevezett „Hirkopfot” kapott. A „Nachrichten” rovat élén emlékeztek meg futtában róla. A nekrológ stíusából Nachum Sokolovra tippelnek, mint a cikkeske szerzőjére. Meglehetősen le-sajnálja Imbert és az Od-la-avdáról megállapítja — szószerint idézek —: Ein Text, dem mehr das Glück, als die Muse lächelte...

A garibaldista

Marcou Josef Baruch garibaldista volt. A krétai lázadásban vett részt 1897-ben, mint a Garibaldi légio tagja. És francia versekkel telispékeit olasznyelvű tudósításokban számolt be a harctéri élményeiről.

A cionizmus is efféle elemekkel volt tele. Összeesküvéssel és harccal. Nagyhan gu cikkekkel, beszédekkel, versekkel. Politikai tárgyalások nem voltak innýere. Még tévésbé a dunámok jámbor összevásáraolgatása. Felajzott, fékevesztett fantáziájával úgy érezte, mintha tegnap ütétek volna ki a zsidókat Palesztinából és képzeletében már ott verekedett a judaeai hegyek között a törökkel.

Egy kicsit üldözési mániában szenvedett. Nem minden ok nélkül. Egy időben veszedelmes anarchistának tartották és egész rendőrfalkák loholtak a nyomában. Az volt a vád ellene, hogy része volt Carnot francia köztársasági elnök meggyilkolásában. (1894-ben történt az eset.)

A Svájcba, majd Bécsbe menekült. Ott megismerkedett a Kadimával, a bécsi zsidó egyetemi hallgatók egyesületével és fel esküdött a cionizmusra. Bulgáriában cionista lapot szerkeszt. Carmel a címe. A cionizmust, sőt a zsidó államot propagálja benne és — közben cársértésért egy kicsit a börtön vasrácsai mögött senyved — egyremásra cionista egyesületeket szervez. Bulgária, Egyiptom és Korfu a működésének színheye. De el-elrándul a Nyugatra is. Szépsége, szónoki ereje megfogja az embereket, amíg szemtől-szembe állunk vele. De ötperc múlva jelentkezik a józan kritika és a Baruch-féle kiszólásokból semmi sem marad.

Feltűnik a második kongresszuson. A gyűlésteremben, mandátum híján nem jutott számára hely. A bázei kaszinó lépcsőin várta meg tehát a távozó delegátusokat és ott tartotta meg azt a bizonyos „lángoló” marcobaruchi szónoklatot, ami néhány percen át — de nem tovább! — lenyűgözte, foglalkoztatta a hallgatóságot.

Herzinek, a művésznek — olvasom Gorelik egyik írásában — erősen tetszett Baruch. Kiadós tárcaanyagot látott benne. Támogatta is anyagilag. De Herzl, a cionista vezér, nem állhatott vele szóba.

Egy hét múlva befutott Die-Welthez, a newyorki tudósító beszámolója Imber temetéséről. A Nachrichten rovatban valahol hátul szorítottak neki helyet. Nagy temetése volt, aféle — ahogy a pesti kültelken nevezték — schóni Lájeh. Goldfaden temetése óta nem volt ekkora összeszaladás a newyorki temetőben. Vagy tízezen követték el Imber koporsóját és vagy egy tucat rabbi — köztük J. L. Magnes, a héber egyetem későbbi kancellárja, aki az Emanuel Tempieben paposkodott akkoriban — bucsuztatta. Imber végrendeletkezett a kincseiről. Törött tollát a szegény poétákra, betegségét a zsidógyűlölkre hagyományozta. Híneit utánozta ezzel. Utolsó művével sem járt önálló, nem járt új utakon.

Palesztinában kiadták nemrégiben az összes műveit. Rabbi Benjámin irt bevezetőt eléjük és Imber egyik testvére a költőnek, ennek a zsidó Rouget de Lisle-nek, életrajzát állította benne össze. Egyszóval mécses gyújtottak az emlékezetének.

A héber irodalom története pedig, József Klausner, így ítélt róla: Versei nem értek meg művészi szempontból. De sok a közvetlenség és a nemzeti érzés bennük. Nem úgy hainak, mint egy költő művei, hanem, mint a nép alkotásai. Imber nem is emelkedett túl a népen sem műveltségével, sem izlésével...

Robbanással fenyegető bombát, testet öltött forradalmat látott benne. Sőt az erősen kriikus gondolkozású Nordau is felfigyelt rá. Amikor felsorolja a legjobbakat, akiknek sirja a cionizmus utját szegélyezi, Herzl, Marmorek, Kokesch és a többi hivatalosan elismert vezér mellett megemlíti Marco Baruchot is, akinek extravagáns élete pedig végül is a komikumba és az abszintbe fulladt.

Romantikájával, amely a 17. században illik, nem találta helyét a modern életben. Don Quichotei figurává züllött. A Dulcinea sem hiányzott ebből a komédiából. Egy „Mirjam”-jává avatott, jelentéktelen testü-lelkü varrónó ajtaja előtt öngyilkolta le magát 1899-ben.

Flórencben halt meg. Hogy hol született és mikor, — egyik életrajzírója sem tudja pontosan. Szefard zsidó volt, — ez bizonyos. Hogy konstantinápolyi vagy algiri születésű-e, ezt még nem derítették ki. Mindössze 27 évet élt. Lángoló ielke egy-kettőre agyonperzselt a testet, amelyben szállást kapott.

A vallás rajongója

Jogász, de egyre kacérkodik a teológiával. A végén eltökéli, hogy kitér. Bankári és roshakoholi apja, aki a kömi hitközség élén állott, idegyógyintézetbe dugja. Kiszabadul és családjá elleni vak gyűlöletében beáll a zsidófaló Kreuzzeitung szerkesztőségébe. Új környezete alaposan kihasználja. Idealizmusa pompás keret az üzlethez, amit folytatnak.

Morris de Jonge lelki vaksága nem tart örökké. Ráébred, hogy a szekér, amibe fogták, nem kifogástalan portékát szállít és a nyilvánosság előtt tárja fel az okokat, amelyek arra készítették, hogy a faképnél hagyja. Most a Kreuzzeitung nevezi ki bolondnak és kísérli meg, hogy zár aia tegye.

A hangos nyilvános szereplés után visszavonultan él. Tépeli a vallási problémákon, amelyeken egészen betöltik a lelkét. Ez az ember korántsem bolond. Ellenkezőleg: genialis szikrák csillámlanak benne. Ihering a legkiválóbb tanítványának minősítette. Költő, aki egész sereg

könyvdramát ír, amikben erős tehetség nyilvánul meg. Szellemes publicista. De végeredményében anachronizmus. Komolyabban veszi a vallást, mint a 20. század átlag-emberei. Ezzel ri ki közülük.

1896-ban, a Judenstaat megjelenésének évében, de függetlenül tőle, néhány német chovevecionista Palesztina-kiállítást rendezett Berlinben. A keretet hozzá a nemzetközi ipari kiállítás szolgáltatta. A kis kiállítás a kairói pavilionban volt elhelyezve. Propagandafőnöke dr. Heinrich Löwe.

Ahogy maga meséli emlékezeiseiben: Löwe ott lebzelt egész nap a kiállításon. Megfigyelte, kik érdeklődnek erősebben Palesztina iránt és élőlőszóval is szívükbe lopta a cionizmust. Egyik nap Morris de Jonge volt a kiállítás vendége. Löwe megismerkedett vele. Az ismerkedésnek sok-sok vita lett a folytatása. Az eredménye pedig az, hogy Jonge nemzeti zsidóvá válik. Vallási elgondolásainak központjába a zsidó nép és Palesztina kerül. Ez az álláspont szólal meg „Höre Rathenau und Genossen!” című rőpiratában, amelyben a Rathenau liberális Höre Israel-jével száll vitába. Ez vezet, amikor a VI. cionista kongresszus vitái után szembefordul az ugandai tervekkel és feltétlenül Palesztina mellett kardoskodik.

Be akar lépni a cionista szervezetbe. A kölni vezetőség nem fogadja be a keresztény hitű zsidót. Vissza akar térni a zsidó vallásra. De csak akkor, ha tudomásul veszi sajátos, Jézus próféta voltát elismerő felfogását.

Ez a második korszak az életében. Később — még néhány éven át tépeidők — elejti ezeket a fenntartásokat is és teljesen hazatalál. „Baal tesuvá” válik belőle, aki a mizrachi gondolatvilágát valja magáénak és a Die Weltben pompás jogász dialektikáival bizonygatja a zsidók jogát a héber nyelvoktatáshoz a hitoktatás keretében, nemkülönben a könyvvezetésben. Furcsán hangzik, amikor ez a hajdani apostata elképed a német törvényen, amely halottnak a Talmudnak és a Midrásnak nyelvet!

Sokan voltak, akik lármás multja után nem akaródtak megbékülni vele. De inkább Löwenek van igaza, aki így ír róla: Jonge hazatért népehez és népe vallásához és jobban szerette mindkettőt, mint sok más ezer zsidó. Ez a büntudatosan megtért zsidó korántsem volt értéktelebb, mint azok a százszáz, akik külszíre zsidók maradtak, de nem törődnek eszményeivel, nem érinti lelküket bánata gondja. Forró lélek volt, tele igazi keleti hévvel, amely ezt a szép szál embert még szebbé tette.

Rövidei halála előtt (Jonge 1864-ben született és 1920-ban halt meg) együtt töltötte a sábbátot Löwevel. Arról álmodozott, hogy talán a jeruzsálemi héber egyetemen működhet még a feltámadott ország és a megújított zsidó nép javára.

Nagy csend volt körülötte, amikor meghalt. A hirdetési díjszabás alapján közölt gyászjelentéseken kívül egyetlen szót sem ejtettek róla a nyilvánosság előtt. Akinek kitérése, afférjai, vitái valamikor annyit port vert fel, teljesen elfeledett ember volt már az életében. (B. Y.)

ABRAHAM SLONSKI:

Mint a vak...

Mint a vak, akiben égő fényesség

Vetett lángot.

fáklya-karommal körülölelem

a világot

és úgy hirdetem:

amott a kéklő semmiben

ezer csillag ragyog,

az á után bé következik,

10 ujjam van a két kezemen

és egy anyám,

egy anyám van énnekem;

és ha megbotlanék,

bőröm alól piros vér bugyanna elő

és fájna.

Parl állit

A zsidó száállításában kereszvetették. zsidó törté giben ism 1917-ben ezeknek Persze ezen nyire a té sik alig volt sokat még helyes fel biblikus sz tak a terve dök iránti mottak so zi e ködös nes mozga ki a zsidók lesztinába. let felvető eznek a formáját é

A hetven elé is kerü ga pontos ságával és tett a közü előtt. Mag egyaránt f biakban lá a mult sz hihedt vez hanyatlo u sebbet állit nak alapjár lom...

A javasla nista törté neti munká szán neki s Ruppin egy évfolyamáb lloggal.

Most, ho vaió öt-me gozgatom, csolatosan, javaslatnak ti vitáknak adványaira.

A je Huszonöt humi járás seiőházába főszolgabir közirót. Sz hihedt ant vérvéd fél szemitizmus szikár, igaz diült a mag szeméyes élete lendit liuma esze megállapita szivóssággá időtartama foglalkozott velt is volt hasson és n áltudomány a zsidókról mita irodal burjanzott. tóriák, kutt alsóbbrendi egyaránt is doctor Istó zsidó irodazott. Ó forvius mindk a Zsidó Há kiadásait m buzgón hiro ként érdeki ve sem fog alatt.

A berlin Európa, ah terének elő kellett meg dolata ellen

Parlamenti javaslat a palesztinai zsidó állam visszaállítására az 1878-as magyar országgyűlés előtt

írta: Dr. MÁRTON LAJOS

ehetség
ta. De
Komo-
század

ésének
y német
st ren-
a nem-
A kis
elhe-
feinrich

seiben:
lításón.
ősebben
zivükbe
orris de
ve meg-
ek sok-
dménye
óvá vá-
ontjába
z az ál-
au und
lyben a
el száll
cionista
dul az
Paleszti-

etbe. A
keresz-
a zsidó
ésul ve-
elisme-

en. Ké-
odik —
es telje-
belőie,
lja ma-
jogási
ját
atás ke-
etésben.
hajdani
ven, a
Midrás-

ja után
De in-
r róla:
vallásá-
t, mint
adatosan
rtéktele-
külszín-
nek esz-
bánata
zi keleti
ert még

1864-ben
együtt
51 álmo-
t héber
amadott
javára.
tor meg-
közölt
szót sem
Akinek
r anyni
ember
(B. Y.)

esség

na elő

A zsidó állam Palesztinában való visszaállításának gondolatát a múlt században keresztények, sőt antiszemita is felvetették. Dr. N. M. Gelber, jeruzsálemi zsidó történész, akinek működését nem régebben ismertem az Új Keletben, még 1917-ben megjelent művében foglalkozik ezeknek a terveknek egynémeiükével. Persze ezekből a tervek közül hiányzott többnyire a tényleges tárgyszerűség, egyik-másik alig volt több fellengős utópiánál, de sokat mégis a zsidók európai helyzetének helyes felismerése határozott meg. Ha biblikus szellemű áthatott angolkok voltak a tervek megalkotói, úgy éppen a zsidók iránti emberbaráti szeretet, az elnyomottak sorsán kesergő féltő gond jellemzi a ködös utópiákat. Az európai zsidóellenes mozgalmak teoretikusai, sőt maguk a tömegek is, nem egyszer hangoztatták: Ki a zsidókkal Európából, vissza velük Palesztinába. A kor hangulata, valamint az ötlet felvetőjének műveltsége szabta meg ezeknek a desiderátumoknak a kifejezési formáját és a megnyilatkozási módját.

A hetvenes évek magyar országgyűlése elé is került egy ilyen tervezet s ez a maga pontos megfogalmazásában, határozott ságával és keménységével jó nagy utat tett a közvélemény, a világ közvéleménye előtt. Magyarországi és külföldi lapok egyaránt foglalkoztak vele s mint az alábbiakban látni fogjuk, maga a szerző, — a múlt századi magyar antiszemitizmus hírhedt vezére, — életének szenilizmusba hanyatló utolsó korszakában nem kevesebbet állított, mint hogy az ő javaslatának alapján indult meg a cionista mozgalom...

A javaslat híre különben bejutott a cionista történelembe is. Böhm nagy történelmi munkájában egy hatsoros jegyzetet szán neki s elmondja, hogy a „Der Jude“, Ruppin egykori szép bécsi folyóirata VIII. évfolyamában szintén foglalkozott a dologgal.

Most, hogy a cionizmusnak a vidékeken való ós-megnyilvánulásainak szálait bogozgatom, rábukkantam, e kérdéssel kapcsolatosan, magára az eredeti anyagra, a javaslatnak, a vele kapcsolatos parlamenti vitáknak ma már elég ritka eredeti kiadványaira.

A javaslat tevő Istóczy Győző

Huszonötéven át küldte a vas megyei humi járás a magyar országgyűlés képviselőházába Istóczy Győzőt, az egykori főszolgabíró, későbbi ügyvéd, majd közíró. Szemtanutól hallottam, hogy ez a hírhedt antiszemita vezér, a Tisza-Eszlár-i vérvád felidézője, a magyarországi antiszemitizmus „apja” jelentéktelen külsejű, szikár, izgága emberke volt. Hogyan lendült a magyar antiszemita élére, milyen személyes élmény, vélt bántalom tette élete lendítő kerekévé a gyűlölet evangéliuma eszeveszett hirdetését, — azt már megállapítani nem igen lehet. Hallatlan szívóssággal, közéleti működésének teljes időtartama aiat csak a zsidókérdéssel foglalkozott. Elég akaraterős és elég művelt is volt ahhoz, hogy mindent elolvasson és magába szívasson, ami rosszat, áltudományos mezben a kor antiszemitái a zsidókról írtak. Pedig a német antiszemita irodalom ebben a korban már vigan burjánzott. Rohling-teóriák, vérvád törtérik, kutmérgezésről szóló mesék, zsidók alsóbbrendűségének biológiai indokolása egyaránt ismertek voltak juris utriusque doctor Istóczy Győző előtt. De magával a zsidó irodalommal is behatóan foglalkozott. Ő fordította magyarra Josefus Flavius mindkét művét, a Régiségeket, meg a Zsidó Háborút, latin-magyar szövegű kiadásait még élete utolsó napjaiban is buzgón hirdette, mert még ez a két, egyéb ként érdeklődésre számot tartható könyve sem fogyott az ő szignójának terhe alatt.

A berlini kongresszusra készülődött Európa, ahol a monarchia külügyminiszterének előre láthatóan jelentős szereppel kellett megbirkóznia. A monarchia gondolata ellen egykoron sokat vétő András-

sy gróf, ez a „beau pendu”, akit aig néhány évvel azelőtt még távollétében halálra ítélték, most a monarchia gondolatának nagy megszemélyesítője. A keleti kérdés rendezését várták a berlini nagygyűléstől s az erre való feikészülés adta meg Istóczynek az időszereget, hogy javaslattal álljon a „T. Ház” elé.

1878 június 2-án terjeszti be javaslatát, melyet a képviselőház megfelelő évi iromány gyűjteményének XXVI. kötete őriz a 132. lapon. Az indítvány így szól:

A Palesztina-javaslat

„Jelentse ki a Ház, hogy az esetben, ha a keleti kérdés megoldásának és a Kelet jövője végleges megállapításának valamely fázisában az európai zsidóság vezérekörei, vagy valamely európai állam kormánya részéről megpendítették az az eszme, hogy ne csak a keleti keresztény népek szabadság igényei nyerjenek az európai igényeknek megfelelő kielégítést, hanem a 18 száz évvel ezelőtt feldult, hazájából kiűzött zsidó népek is végre valahára igazság szolgálatáért az által, hogy annak hön szeretett eredeti hazája: Palesztina, kellőleg megnagyobbítva autonóm tartományként, akár pedig önálló zsidó államként visszaállítsák s eképp a jelenlegi elszéledettségében az európai nemzetek haladását gátló és a keresztény civilizációt veszélyeztető zsidó nép önmagának visszadva, saját nemzeti kormány és nemzeti intézmények jótéteménye mellett, rokon semita törzsek közepette az erőbe elhanyagolt és visszaradott Keleten, mint egy életerős, hatalmas új elem, a civilizációnak hathatós tényezőjévé válhassék: — ez esetben a Ház óhajtsa az, miképp a magyar kormány odahasson, hogy a monarchia külügyi kormánya az ily célú esetleges indítványt ne csak ne ellenesse, de sőt azt úgy európai érdekből, mint a monarchia s nevezetesen Magyarország érdekében saját részéről is támogassa.”

Istóczy megindokolja a javaslatot

Két hét múlva került sor a nagy feltűnést keltett javaslat indoklására. Sokan gyűltek össze, hogy azt meghallgassák, de inkább csak a gaudium kedvéért. Istóczy ekkor még csak afféle parlamenti-paprika jancsinak, bogaras embernek számított s hosszú lélekzetű indoklása alatt a parlamenti gyorsíró gyakran használta a „derülttség, általános derültség” jelét.

A javaslat meglepően civilizált hangjára az indoklás alaposan rácafol. Itt-ott a paroxizmusig fajul a düh, amivel az országban lábrakapott „zsidó veszedelmet” jellemzi. Az indoklásnak azonban érdekességei is vannak.

„Távolról sem vindikálom magamnak az eszme eredetiségét”, — mondja Istóczy az állandóan derülő Tisztelt Háznak. Meg említi az eszme egyik-másik „előfutárát”, többek között Luthert, Fichtet is. Érvei között elősorolja, hogy a Mohácsnál elvesztett függetlenségét is sikerült visszanyerni 1867-ben, meg hogy a nemzetiségi éiv győzedelmeskedéseknél Görögország s más délkelet európai keresztény államok is visszanyerték függetlenségüket, miért ne lehetne ezen az alapon Palesztinában is visszaállítani a rég letűnt államiséget.

Javaslatának indoklása során Istóczy olyat is mondott azonban, amit utóbb talán maga is megbánt. „Azok pedig, — így hangzik ez a rész, — aki bármely okból szívesebben maradnak közöttünk Európában, fogadják el minden tartalék gondolat nélkül szokásainkat... asszimilálódnak velünk, olvadjanak belénk s legyenek velünk egy test egy lélek... Ilyen alakban öszinte örömmel fogjuk őket látni.”

Istóczy gunyos-gondossággal boncolgatja eredeti javaslatának esélyeit a berlini kongresszus előtt. Elmondja, hogy a kongresszuson anyni zsidó államférfi vesz részt, hogy „csak egy szavukba kerül, hogy az ige testté váljék”.

Az elnök, aki mostanig csendben hallgatta Istóczyt, furcsa közbeszólással

akasztja most meg.

„T. képviselő ur, — mondja az elnök, — a Háznak akusztikája oly rossz, hogy ide csak szaggatva jönnek a hangok a t. képviselő ur előadásából s csak most értesülök felszólalása egyik részletéről.”

E furcsa bejelentés után, az elnök enyhén rendreutasítja Istóczyt, valamelyik túl erős kijelentése miatt. A jegyzőkönyv csak ezt a furcsa, alig érthető képet örökíti meg erről a jelenetről. Mi lehetett az igazi ok, hogy az elnök késve utasítsa rendre a képviselőt s hogy a késés okaként a Ház akusztikáját hozza indokul, aligha lehetne megállapítani. A kor és a körülmények adottságai arra engednek következtetni, valahonnan, talán éppen zsidó részről, odajött valaki az elnökhöz s figyelmeztette a túl erős kitélre.

Trefort Agost válaszbeszéde

Amikor aztán a javaslat indoklása véget ért, a Ház nem kis meglepetésére, Trefort Agost, vallás és közoktatásügyi miniszter szólal fel először.

Ez a filozemita hirben álló államférfi, röviden intézi el az egész dolgot a következőkkel:

„Nagyon sajnálom, hogy e Házban oly doktrínák fejtgettek, melyek a kor humanitárius elveivel, e Ház nemes szellemével és nagy részben a tényekkel is ellentétben állanak. (Helyeslés.) És amellett tán hamis és káros interpretációkra szolgáltathatnának alkalmat. Egyébiránt én az egész irodalmi esszéknek tekintem, mely elmaradhatott volna, valamint az indítvány tárgyalása is elfog maradni. És én azt remélem és nem is kételkedem rajta, hogy ezen felszólalás mintegy irodalmi essz minden nyom és minden utóhang nélkül a Házban örökre el fog hangzani. (Tetszés.)

A kedvezőtlen miniszteri fogadtatás után Istóczy bejelenti, hogy javaslatát visszavonja és szavainak helyességére nézve a jövőt hívja tanuul.

1905-ös kiadásában Istóczy büszkén jegyzi meg e jövőt idéző mellankólikus mondathoz tett csillag alatt, hogy azóta már évente „zionista világtkongresszusra gyűlnek össze a zsidók” s hogy éppen Magyarországon az értekezlet folyamán hang sulyozva lett, „hogy a zsidóság nem pusztán felekezett, mert közös multját, történetét, kulturáját tekintve, bírja az egész nép minden jellemvonását és kellékét.” Istóczy itt abba a tévedésbe esett, hogy a mizráchi magyarországi világtkongresszusát, a cionista mozgalom világtkongresszusának vélte.

A söröskanecó és a négy halálatos német

Évek multán, az aggkor végső napjait élő Istóczy, utolsó irodalmi alkotásában, amelyet ő maga „Emlékiratfélnék” mond, érdekes dolgok derülnek ki még a javaslat sorsáról.

Megállapítja, hogy az egész cionista mozgalom az említett javaslat nyomán indult. E rész fejtegetése azonban teljesen zavaros és magán viseli a szenilitás kétségtelen jeleit.

Az egész művecskét átlengi a megnemértett nagyság szomorúságának panasza. Rosszul mennek a könyvek, nem veszik az újságot, amelyet ő szerkesztett, panaszkolja Istóczy. Persze, mindennek a zsidók az okai.

Külföldön azonban komolyan megbecsülték, mert a német antiszemita évi nagygyűléséről kedves ajándékok küldtek neki. Szép mivű söröskanecó, ciradás kupakkal s a kupakban a következő beégetett szöveggel: „a nagy antiszemita, a halálatos németek.” Nosza elegendő is volt ez a bátorítás Istóczynek, kinyomatta azonnal 400 példányban a saját maga által készített német fordítását „Palesztina javaslatának” s megküldte 300 tiszteletpéldányban a német lapoknak, amelyek aztán megrendelőket is hozott, — foglalkoztak is vele. A hirlappropaganda kerekén négyet... Ugylátszik csak ennyi

„Dankbar” német akadt, állapítja meg bánatosan Istóczy. De nem kis büszkeséggel említi, hogy utóbb még egy ötödik példányt is kértek tőle, Berlin számára, az ottani Zionistische Zentral-Bureau vezetői...

Keresztényi szeretet

Erdély egyik városából hozták hozzám a hírt. A szász evangélikus egyház abban az ismeretlen, vagy ismert városban új papot választott. Mint már ilyenkor szokás, a beiktatás napján az egyházközség bankettet rendezett. A banketten megjelent a városka színe-java. Ott volt többek között a Dalárda elnöke, a Tüzoltó Egyesület fő- és alparancsnoka, a Tanonciskola helyettesigazgatója és a különböző felekezetek, egyházak képviselői. A felekezetek képviselői közül csupán egyetlenegy hiányzott. Hogy melyik, azt hiszem, fölösleges megmondani, azt is, hogy elnézésből, avagy szándékosan történt-e a mellőzés. A banketten beszédek hangzottak el. Beszétek a különböző vezetők, vagy ahogy ott legujabban nevezik őket: „Leiter”-ek és beszétek az egyházak képviselői is. A motto természetesen a szeretet volt, a keresztényi szeretet, ahogy már ez ilyen alkalmakkor illik. A szónokok sorában a katolikus egyház képviselője volt az utolsó. Papi ember, barát, ferencendi. Ez a ferencendi barát is természetesen a szeretetről beszélt, a keresztényi szeretetről. Azt mondta röviden, szinte katonásan, hogy meg volna hatva attól a szeretettől, ami ezen az estén elhangzott, ha az valóban szívből fakadna, keresztényi lélekből, ha ezt a szeretetet az életbe, a valóságba is igyekeznének átültetni. De bíró nem így történik, mert ha így volna, — hiányoznának ezen a banketten az egyházak sorából a zsidó hitközségek a képviselője sem — fejezte be a ferencendi páter rövid, de sokatmondó pohárköszöntőjét.

A lakoma rendezői először lehorgasztották fejüket, majd szikrázó tekintetű lőveltek a páter felé. A történelmi hűség kedvéért fel kell még jegyezni, hogy a pátert csak röviddel azelőtt helyezték oda és nem ismerte sem a zsidó hitközség vezetőjét, sem annak lelkipásztortát.

Nem tudom, hol történt. A páter-kollega nevét sem ismerem. Lehet — mondjuk, — hogy Fogarason történt, de az is lehet, hogy mástul. De ez nem fontos. A szeretet a fontos. Jelen esetben a keresztényi szeretet. És még valami. Az, hogy az Ur 1940 esztendejében valóban megtörtént...

A következő feljegyzésem szintén a szeretetről szól, keresztényi szeretetről, jobban mondva: hűségéről. Ez Bécsben történt és történik. Ittélő, szavahihető rokonok szeretettől megható hangon adták nekem tovább.

A történet hőse egy árja háztartásbeli alkalmazott, aki 21 esztendőn keresztül szolgált hűségesen gazdáját, egy zsidó textilgyárost. A barnaveselelem terjedése idején a gazdát a gyárából, a cselédet gazdája házából parancsolták ki. A gyáros családjával együtt rábízta magát a tenger hullámainra és ezek a hullámok Dél-Amerika egyik országában vetették partra. Csak az anyja maradt otthon, egy 80 éves világtalan, magával tehetetlen anyóka. Az árja cseléd napszámosorsóra került került s déli és estéli pihenőjét arra használja, hogy az öreg zsidó asszonyt gondozza és a maga sovány keresetéből etesse. Már három ízben dobták a háziurak a vak asszonyt az uccára és az árja cseléd a saját hátán költöztette az asszonyt is, a holmiját is az egyik uccából a másikba. A cseléd lány egyébként csak addig maradt Bécsben, amíg a vak zsidó asszony az életet bírja. Azután ő is a tengerre bizza magát, hogy a közelükbe ehessen azoknak, akikkel 21 esztendőn keresztül volt együtt. Az egyik katolikus missziós társaság a tengeri ut költségeit is kilátásba helyezte számára, merthogy a napszámoskodásból a mindennapi kenyérre sem igen telik.

Fel kellett jegyezni ezt a két esetet, hogy ha majd száz esztendő múlva a történész a mostani idöket kutatja, ezt is megtalálja.

Löwenkopf Kálmán

A pusztuló zsidó kisváros

Sámuel Jószeif Agnon regénye: Oréach náta lálun. — A jeruzsálemi Schochen kiadása

Az orosz-lengyel kisváros, melyben csupa zsidó lakik, vagy majdnem kizárólag csak zsidó lakik, azaz a stédlt sokat szerepel a zsidó irodalomban.

Memoárok emlékeznek róla, költők rajzolgatják.

Ha a nagymamává öregedett Pauline Wengeroffban felkísért a múlt: a stédlt-t sirja vissza. Ha a cionista vezér Smarja Levin elmeséli egy orosz zsidó fejlődésének útját, a stédltlen kezd. Ha a varsói kávéház „süllyedt” Jecheszkel Kotik a maga durvaságig egyszerű jiddisén felvázolja sokféle elkanyarodó életútját. Kamenec a kiindulási pontja. Egyre a „stédlt”.

Mendale regényei a stédltben játszanak. Nem is az egyes zsidó, hanem egy-egy stédlt a hőse. Egyszer Glupszk, a zsidó Rátót, másszor Kábcánszk, a koldusok városa, egy harmadik alkalommal Tunadajevka, a hivatásos semmivétők, a bálánim rezidenciája. És ki nem ismerné a Solem-Alechem Kaszrilivkejt, ahol híres alakjai élnek: a héber újság egyetlen előfizetője, a teljes-ember, Tevje, a fantaszta Menáchem-Mendel és ahol még sohasem halt meg gazdag ember. Rotschiidnek erősen is ajánlgatják, hogy ideköltözzék, ha az életét menteni akarja...

Perec chaszidjai itt stédltben élnek, álmóznak. Asch első műve „Költemény prózában” és ...a stédltől szól. Bialik Matmidja egy eldugott, istenhátamögötti városkában fujja: Teno rabbanan!...

A tünet, a stédlt-nek ez az állandó szereplése, könnyen érthető.

Az orosz meg a lengyel zsidók jobbra efféle kisvárosokban verődtek össze. Benük élték a maguk jajjal-bajjal teli, kinosan nyomoruságos életét, amely azonban mégis temérdek szépséggel volt megáldva, kulturális és erkölcsi kincsekkel, kivételes szellemi és lelki készségekkel vált fel. Régi vágásu, patriarchális élet volt ez és csodamódra, gyökertelensége ellenére is gyökeres valami. Föld helyett a híres „portativ Vaterlandban”, a Tanban gyökerezett. A Tan minden eshetőségre tud kádenciát. Csak olvasni kell benne. Az ember ne keresse az események utvesztőjéből tépett lélekkel a kivezető utat. Hiszen a Tan már régesrég kijelölte. Az ember ne lázozzék a Sors ellen. Minden eseménynek értelme van, — a Tan feltárja. És egyik alapvető tétele így szól: Lefum cáará ágrá. Mennél több a szenvedés, annál nagyobb a jutalom! Ha nem itt, akkor egy jobb világban. Túi az emberek komisszággal teli világán.

A rendületlen hit, erőt ad ezeknek a gyenge embereknek. Hősökké acélozza őket. A csapások nem tudják felőrölni a stédlt. Valami sajátos nyugalom árad minden üzőttség ellenére belőle. Az élete csodamódra idillisztikus élet.

És még van egy oka a stédlt állandó szereplésének. A héber meg a jiddis írók jobbra efféle kisvárosokból kerültek ki. Itt születtek és itt élték a gyermekkorukat, amely letörölhetetlen bélyegeket nyom a lélekre. Mísem természetesebb tehát, hogy a gondolataik egyre hazaszállnak, hogy a szívükkel és az emlékezetükkel jókora részben a stédltben élnek még. És hogy a távolság kódén keresztül sebbnek, jobbnak, tisztábbnak látják a stédlt, néha annál is, amilyen a valóságban volt. A szeretetűk, a nosztalgiájuk aranyugárba vonja.

De jött az 1914-es világháború és végigvihartott a zsidó kisváros. Alaposan megtépázta lakóinak testét-lelkét. Fegyvert adott a kezükbe, katonákat faragott belőlük és földönfutókká tette őket. Elsdorta őket a nagyvárosba, el a messi idegenbe. Házaik, templomaik összeomlottak a tájfunjától. És lelkükben összeomlott az évezredek rend, amit eddig olyan hűségesen, áldozatosan követtek.

Agnon, aki maga is anyai szépet, kedvre derítőt, lélekemelőt tudott mesélni a

stédltől, elképed, amikor nagydó után hazatér a zsidóvárosába, „Sebus”-ba. A város és az emberei egyképpen átalakultak. A város haldoklik, házait szétrombolták a gránátok és emberei ütődöttek, testrellekre egyképpen rongyosak, meghasonlottak.

Az idillisztikus élet, a patriarchális melegség, a kedves naivság végérvényesen eltűnt belőle. A lelküket háborús és pogrom-élmények feküdték meg. Harapós a nyelvük, keserű a szívük, tele vannak kétségbeeséssel. Az idegzütem tépett, az életük végérvényesen kisiklott a rendes kerékvágásból.

A templomok kiürültek. Hívő, hitében erős, régi vágásu ember alig akad már itten. Agnon, a „Vendég, aki betért aiudni” csupa feldúlt családöt és feldúlt lelket lát. Egy elhagyott bethamidrásba menekül előlük, aminek kulcsát kíváncsiorlók gunyos, csufondáros ötiete nyomta a kezébe. A genius loci megszállja. Valamikor, gyermekifjú korában itt tanult, itt álmodozott. Nekifekszik tehát újra a foliánsoknak, akik csodamódra megmaradtak a pusztá templomban. Rágyujt a tanulás ősi dallamára és meg-megkísérli feltámaszta-

ni a régi idöket. Az örökmécs újra fellángol, a jó öreg vaskályha újra izzik és melegelet áraszt a jóvöltából. És ime köréje gyűlnek néhányan a hívek maradékából. Ujra imádkoznak, újra tanulnak az elhagyott, öreg Istenházában, amíg ki nem tavaszodik és az élet sodra, a külvilág csatlóka fénye-melege nem csábítja el őket. A templom újra üres!

Az egyedül maradt „vendég” máshol keres társaságot. Járja az utcát, ahol a háboru ocsmánya torzult rokkantja kolduja körül. Ellátogat a házakba, ahol bogaras félbolondokat, akadékoskodó tudáskodást, sirba hajló véneket, üzletes „szenteket”, beteget, rokkantakat talál csak. Néhány asszony akad mindössze, aki a megváltozott idökben is keményen megállja a helyét és munkájával kenyeret-ott-hont biztosít a hozzátartozóinak. A férfiakban kivétel nélkül meglazult egy-egy csavár; főrejár a testük, meg a lelkük.

Elnéz persze a cionista otthonokba is, ahol a palesztinai vendéget előadások tartására szuttynogtatják. De ő inkább a bethamidrásban szónokolgat, ha ugyan akad, aki meghallgassa és régimódi Tan-magyarázatokkal áll elő. Az elméleti Palesztinai hívek nincsenek kedvére és csak akkor teleg meg a lelke, amikor ráakad a chalucok előkészítő telepére, a hachsarára. Itt megint derűsebben lát! Mert megleli a kap-

csolatot a pusztuló stédlt és a feltámadó-ígéretes palesztinai zsidó élet között.

A regény nyolcvan fejezetben, közel 600 oldalon át siratja el a stédlt. Hatalmas oratio funebris tehát. Az a megdöbbentő rajta, hogy nem igen kísért fel benne a feltámadás gondolata. A dantei lasciate ogni speranza jajong belőle szakadatlanul felénk.

Költővel nehéz vitakozni. Minden igaz költőnek meg van a maga sajátos szemszöge, amelyből a világot látja. Szemlélete ellen, amelyben végeredményében az intuitív munkái, képtelenség statisztikai adatokkal, nemzetgazdasági és történelmi érvekkel szembeszállni. Ebben a mi esztünkben fokozottan nehéz. Mert amióta Agnon ezt a pesszimizisztikus, ezt a minden humor ellenére is végtelenül sötét könyvét megírta, újabb vihar támadta meg a stédlt. Ujabb háboru tört rá, amely az elsőnél is erősebben megtépázta.

A stédlt a második „churban” kinjaiban vonaglik. És újabb pusztulásának láttára, nehéz derülést követelni.

A szomorú, a lesújtó végkövetkeztetés ellenére is élvezetes olvasmány az Agnon könyve. Mert temérdek hajszálpontos megfigyelés, megkapó életközelség van benne és az emberek és az események végtelen filmjét pergeti le előttünk. És mert az a sajátos agnoni hangon van tartva, amely akkor is élvezetes, hogyha... a saját halálós ítéletét olvassa is benne történetesen az ember. (B. P.)

Közelkelet petróleumának szerepe a háboru további alakulásában

Ebben a nagyméretű háboruban a Skandináv államok vasa, a Közelkelet olaja játsza a vezető szerepet. A hadműveletek is e gazdasági súlypontok felé toldódtak el. Angliának elszigetelt helyzete nem éppen szerencsés. Háborús gazdasági kérdései súlyos gondokat jelentenek, mert majdnem minden elsőrendű nyersanyagát — a szén kivételével — behozatal útján kell biztosítani. Előtérben az olaj áll. A brit impérium alá tartozó területek közül olajat csak Trinidadból, Burmából, Észak-Borneóból kaphat. A világ valamennyi jelentős olajforrása idegen területen van.

Anglia áll vagy bukik azzal, hogy kézben tudja-e tartani a világ olajterületei fölötti gazdasági hatalmát.

Pillantsunk erre a mérlegre, hogy is nézett ki a békés Anglia olajmérélege 1936-ban:

Szükséglete (tonnában)

(a brit hajózás által elhasznált olajjal együtt):	
Kanada	11.995.000
Ausztrália	5.597.000
India (Burmával)	1.730.000
India (Burmával)	953.000
Délafrikai unió	808.000
Ujzéländ	448.000
Összesen	21.531.000

Termelése (tonnában):

Trinidad	2.125.000
India (Burmával)	1.866.000
Bahrein (Perzsa öböl angol szigete)	639.000
Kanada	201.000
Összesen:	4.831.000
Hiány	16.700.000

A brit flottának átállítása szénfűtésről olajfűtésre nem volt Angliára előnyös megoldás, mert az olaj túlnyomó része keletről érkezik a szigetpirodalomba. Az olajszállításához hatalmas tartályhajó flotta szükséges.

Anglia hadiszükségele olajban Stadel tengernagy becslése szerint évi 30-50 millió tonna. Az angol tartályhajó flotta nem tudott lépést tartani a növekvő szükséglettel. 1936-ban a tartályhajók úrtartalma 2.86 millió tonnát tett ki.

Anglia kiméltelen harcot folytat világhatalmi helyzetéért. Olaszországot nem sikerült ugyan kiszorítani a Vörös-tenger területéből, de az arab olajért folyó mérkőzés mégis angol győzelemmel végződött úgy Olaszország, mint az USA ellen.

Itália megkísérelte, hogy az élet joga alapján az előázsiai olajterületeken lábát megvesse, miután Abessziniánál kedvezőbb fekvésű területekről kívánt e fontos nyersanyaghoz hozzájárulni, nem ért el eredményt. Ibn Szauddal hiába folytak beható és hosszas tárgyalások a nyugat-arabiai partvidék kutatási koncessziójáért. A diplomácia és gazdasági harcot Anglia nyerte meg, mert az egész Vörös-tenger menti partvidék kiaknázási jogát az Irak Petroleum Co.-nak szerezte meg. Így Olaszország a közelkelet olajából nem részesedhetett. A Perzsa-öböl a Bahrein-kutakig (angol szigetbirtok a Perzsa öbölben) a parttól a szárazföld belseje felé kikutatott vidék kiaknázási joga részben az Irak Petroleum Co., részben az Angol Iranian Oil Co. gazdasági befolyása alatt áll.

Az irani és iraki olaj irányt szab a brit hadipolitikára és az előázsiai hadműveletek célkitűzéseire rávilágít. Távolkeleten Anglia nem rendelkezik olyan olajmezőkkel, melyeknek termelése komoly szükségletekre elégséges lenne, ebben a közelkelet olajának kell kisegíteni, hiszen ez esik úgy az anyaországhoz, Egyiptomhoz, Szíriához, a suezai fűtvonalhoz legközelebb. Ha a Földközi tenger el lenne zárva, akkor a Haifáig csöveken vezetett Irak olajat Suez-en át a Fokföld megkerülésével kellene irányítani Angliába.

Anglia óriási olajszükségeletének kielégítésénél még a hozzá közelálló olajtársaságokra támaszkodhat, melyek Közép és Délamerikából (Trinidad, Venezuela, Mexikó) nagy mennyiségben szállíthat, de

persze nem zavartalanul, hiszen a tengeren komoly háboru folyik. A legnagyobb szállító maga az USA, melyhez Angliát szoros gazdasági kapcsolatok fűzik.

Olajkikötők és szénállomások a Földközi-tenger keleti részén és a Vörös-tengerben.

1. Földközi-tenger keleti részében:

Olajállomás:

Konstantinápoly
Ismir (Szmirna)
Beyrut
Haifa
Port Szaid
Alexandria

Szénállomás:

Konstantinápoly
Gallipoli
Ismir
Port Szaid

2. Vörös-tengerben:

Olajállomás:

Szuez
Port Szudan
Peirm
Aden

Szénállomás:

Szuez
Port Szudan
Dzsibuti (francia)
Massa (olasz)
Perim
Aden

A svéd vasércért a kiméltelen harc már megkezdődött. Hogy hasonlóra lesz-e kilitás a petróleummal kapcsolatban, azt a közeljövő eseményei fogják megmutatni.

En szállodája
BUDAPESTEN
CONTINENTAL
SZÁLLO
MINDEN ÁRKATEGÓRIÁBAN
ÉLÉRTÉK-GARANCE

Könyvhegyeken keresztül...

A népmesék hőse kásahegyeken rága keresztül magát. Velem hasonló eset történt: Könyvhegyeken hatoltam át. A jeruzsálemi nemzeti könyvtár negyedévenként megjelenő folyóirata, a híres Kirjat Széfer volt az idegenvezetőm.

Zsidónyelvű vagy idegennyelvű, de zsidótárgyú könyv és újság a világ minden részében megjelenik. Mindenütt, ahol zsidók laknak, akad tollforgató ember, akinek van mondani-valója, (vagy legalább is azt hiszi magáról, hogy van) és igénybe veszi a Gutenberg találmányát.

A Kirjat Széfernek az a feladata, hogy jegyzékbe szedje ezeket a könyveket és ezeket az újságokat. Tájékoztasson róluk és kritikai szelvényekkel kísérje a fontossabbakat közlülük. Ezenkívül bibliográfiai problémákról közöl tanulmányokat és hozza a nemzeti könyvtár híreit. (Nota bene: A nemzeti könyvtár az egyetem könyvtára is egyben. Felőleli továbbá az autográfiai gyűjteményt. Vele együtt a Wolfsohn-házban, a cionista szervezet hajdan való elnökének hagyatékából emelt palotában van elhelyezve.)

Ezuttal a Kirjat Széfer részletesen bírálja a dr. Gelber új könyvét, amely tudvaleg a Balfour-deklaráció történetéről szól. Elismeri az értékét: Az első és alapos összefoglaló kép a zsidók e sok vihart megért, alaposan megterpázott magna chartájáról. Viszont felhívja a figyelmet, hogy a sok jegyzet benne és hogy a könyvnek mintegy egyharmadát a dokumentumok, s az iró indoklásai teszik ki. Ez a besztás persze megnehezíti a folyamatos olvasását. Hiányosnak találja továbbá az orosz-zsidók és egyáltalában Oroszország szerepének ismertetését. De világosan látja ennek a sajnálatos hiányságnak okát okát: Az orosz zsidóság kiszakadt az összzsidóságból és nehéz hozzáférközni a hajdani, központi szerepű cionista tevékenységének okmányaihoz.

Szerepel persze a Kirjat Széferben a tavaly elhunyt Móse Glücksohnnak utolsó könyve, esszéinek két-kötetes gyűjteménye, Im chilufo mismarot, ami magyarul annyit jelent: Örösváltások. A recenzió leszögezi, hogy a könyv jelentős adatgyűjtemény a cionizmus történetéhez és forrásműve a klacionista ideológiának. Fajlálja, hogy a gyűjtemény nem teljes, mert csak egy csekély töredékét öleli fel a Glücksohn több ezer cikkének, amelyek évtizedeken át kísérték nyomon a cionizmus és a zsidó irodalom menetét. Várja a folytatást.

Erősen aktuális Dov Weinryb könyve, amely közgazdasági és szociológiai tanulmányokat foglal össze a lengyel zsidóság múltjából. Érdekes a Judelowicz próbálkozása, amely az amorák idejében nagyszerepű Pumbedita városának gazdasági, kulturális és társadalmi életét igyekszik halottaiából feltámasztani.

Abraham Kahane, aki jó néhány évtizeddel ezelőtt modern magyarázatokkal kísért Szentírás-kiadással kísérletezett, most az apokrifákat adja ki, héber nyelven. A Kirjat Széfer bírálója sok kivételt talált benne: Nem készült kellő tudományos pontossággal, — alapítja meg róla.

Smarja Levin memoárjait, (első három kötete jiddisül íródott, de angolul és németül is megjelent), most héber kiadásban is közreadják. A negyedik kötettel kezdve már maga Levin is héberül írta. A mű nagyjértékű kulturdokumentum és ráadásul élvezetes olvasmány. Levin, aki szuggesztív erejű szónok volt, a háboru előtti idők legpompásabb cionista népszónoka, írónak is kiváló. Elvezetesen, érdekesen ismert meg a régi orosz-zsidó élettel és a cionizmus történetével.

Jelentős könyv a Széfer hácijonut, melynek Dünaburg professzor a szerkesztője és amelyből eddig csak az első kötet jelent meg. Az egész mű öt kötetre van tervezve. Történelmi, ideológiai és irodalmi dokumentumokat gyűjt halomba. Az első kötet a cionizmus uttörőivel foglalkozik. A Sabbatizmus bukásán kezd és a chovev cionizmus kezdetéig terjed. Rabbi Jonátán Eibenschützről, s ellenfeléről r. Jáákob Emdentől, továbbá az Or hachajim legendás szerzőjétől, r. Chajjim ben Atartól és Salomó Molchótól, a Dubnói Maggidtől, a Tanja-tól, azaz r. Snur Zálimán Lediretől és r. Nachman Braclavtől halmoz fel citátumokat. Majd Spinozát idézi és a Mendelssohn körül csoportosult „aufklärerista” iskolát. De helyet kerit az enciklopédistáknak is és a kor költőinek hangja is felcsendül benne. Terjedelmes monográfia szól a könyvben a zsidók világhelyzetéről a 18. század végén és a 19. század elején.

Érdekesek a Strauss-alapítvány füzetel, amelyek a munkás egészségügyével foglalkoznak.

Klausner professzor irodalomtörténete elérkezett a 3. kötethez, amely az orosz-héber irodalom kezdeteit és az u. n. vilnai korszakot ismerteti.

Perlmutter héber-német fogorvosi szótárt állított össze. A Hlsztadtrat kulturális bizottságának kiadásában megjelent a társadalom-

tudományok első hébernyelvű bibliográfiája. Getzel Kressel szerkesztette.

Pontos nemesek szépirodalmi és tudományos szempontból, hanem politikai szempontból is az amerikai zsidók évkönyve, amelyben egész cikksorozat ismerteti meg az amerikai zsidóság helyzetével, politikai, kulturális és szervezeti problémáival.

Torczyner professzor a lachisi levelek — az arab merénylet áldozatául esett angol archeologus, Starkey, fedezte fel őket — nyelvi problémáit igyekszik megoldani. Az egész tudományos világ felfigyel erre a kísérletre. Először történt, hogy az első Szentély idejéből származó nyelvméltre bukkantak és a cserepek — a levelek cserepekre vannak írva — sok kérdésre fognak fényt deríteni, ha sikerül a megoldásukhoz férközni.

Széles körben fog érdeklődést kelteni, hogy ugyszólván Achád Háám végrendeletére, öreg barátja, Rawnitzky egy Achád Háám-breváriumot állított össze. A klasszikussá emelkedett Al pórását derachimból és Achád Háám leveleiből szedegette össze az anyagát.

Gulak professzor a talmudi jog ismertetésébe kezdett bele. Művének első kötete az ingatlan-vagyon magánjogi felelősségének kérdé-

selt tárgyalja. Megérdemelten nagy jelentőséget tulajdonít a Kirjat Széfer Samuel Klein professzor művének, a Széfer hajsuvnak, amelyből az első kötet jelent meg eddig és amely földrajzi és történelmi szempontból ismerteti Palesztinát. M. Narkiss a chanukkai lámpásokról, a menora-ról írt művészettörténeti munkát.

Arról is beszámol a Kirjat Széfer, hogy most jelent meg az első részletes életrajz Weizmann professzorról. Különösképpen egy nemcionista szempontból publicista írta, Mark Visniák a neve, s pedig orosz nyelven. Könyve Párizsban látott napvilágot. Főleg Weizmann életének döntő korszakával, az 1914—20-as évekkkel foglalkozik. Részletesen megrajzolja a politikai hátteret, ismerteti az okokat, amelyek Angliát arra késztették, hogy foglalkozzék a közeli Kelet problémáival és a harcot, amely a szervezeten belül Weizmann el-el irányult. Tehát a Weizmann—Jabotinsky, a Weizmann—Brandes és a Weizmann—Nordau ellentétet. De nyomon kíséri a Weizmann gyermekkorát és ifjúságát is. Megkísérli, hogy egészen mélyen behatoljon a lelkébe és kijelölje a helyét a zsidó történelemben, amelynek a Balfour deklaráció kiharcolása ál-

tal jelentős szereplőjévé emelkedett. Visniák nagy politikust lát Weizmannban. Viszont odavetett megjegyzéseiből úgy látszik, hogy Herzl nem tartja igazi diplomatának. Szerinte a cionista szervezet megteremtője volt „csak” és személyiségének erejével jelentősen hozzájárult a cionista ideológia kifejlődéséhez. Politikai készségeket azonban nem igen lát benne.

Rávall a Kirjat Széfer pontosságára, hogy több kolozsvári könyvet is regisztrál. Például Leitner Mihály bibliai tárgyú művét, Florenthal Ávrámnak a Hanoar Hacioni kiadásában megjelent Szervezeti szabályzatát és munkarendszerét és Barzilay István novelláskötetét: „Még mindig”, amely 1937-ben jelent meg a Fraternitas kiadásában.

A Kirjat Széfer megérdemli, hogy a zsidó irodalom és a zsidó tudomány erdélyi barátjai nagyobb számban érdeklődjenek iránta, mint ahogyan eddig cselekedtek. Nehéz, éppenséggel lehetetlen a segítségével nélkül a zsidóság problémáinak végére járni, a szükséges könyveket megszerezni.

Sok erdélyi előfizetőt és olvasót kívánunk tehát a Kirjat Széfernek. POB 503, Jerusalemben a címe! (G. S.)

CVI LIEBERMANN:

A ROMOK FÜLÖTT

Héberül fordította: Gaertner Móse

(22.)

(Ifjúsági regény)

Mondani sem kell, hogy lakásukban most több fény és levegő volt, mint az előbbi házakban. Ezenkívül most mind egyetlen házban gyűltek össze, amely elég befogadónak bizonyult olyan emberek részére, akiknek egy volt az életük és a céljuk. Egyedül a ház képe, munkájuk gyümölcsének látása elegendő volt arra, hogy mindegyikük szívébe lelkesedést és hitet öntsön.

Az ünnep előestéjén a leányok feldiszipelték a házat, a nagy ebédlőterem falait zöld mohával, pálmalevelekkel, ágakkal, rózsákkal és mezei virágokkal aggatták tele. A mezezetten sokszor tíz kis olajlámpást helyeztek el, úgyhogy az egész terem nappali fényben tündöklött. Az asztalokat azokkal a terítővel és kendőkkel borították be, amelyek megmaradtak a pusztulás után is, az asztalokon pedig rózsákkal és virágokkal telt kőedények díszeltek. Két birkát vágtak az ünnep tiszteletére, bor bőségesen volt, az asztalokon pedig sütöttek és rengeteg gyümölcsöt szolgáltak fel. A nagy öröm közepette sem felejtették el az aznban népiük és a saját szerencsétlenségüket, szüleik sorsát. Beszélgetések során fogságban sínylő szülőkire terelődött a szó és bizony keserűséggel telt meg a lelkük. Nem egyikükkel történt meg, hogy könyboroljon a szeme, hogy hangját a sírás fojtogassa, de azért az életérő és a boldogság keritette hatalmába lelkeiket ezen a tavaszi estén.

Néhány órával napnyugta előtt a gyermekek a forráshoz siettek mosdani, tiszta ruhát öltöttek, aztán hazatértek. A ház mindannyiuk szemében drága és csodálatos fényben tündöklött. Ezen az estén mind megtámaszkodva ültek az asztal körül és Absalom kellemes, szívhévszólag hangjával mesélte az egyiptomi kivonulás történetét. És az egyik történet és a másik történet elbeszélése közben, bort ittak és ettek és így köszöntöttek:

— Ahogy kiszabadultunk az egyiptomi száműzetésből és a babiloni gálutból, úgy váltunk ki az Ur bennünket az istentelen Róma igájából, Amen, Amen!

A vacsora után, mint mindig, Eszter, aki már tizenkettedik életévét is betöltötte, most is énekelni kezdett. A többiek csatlakoztak hozzá. Eszter népdala, amelyet mind kísérték, magasan szárnyalt a környék szikláit felett és betöltötte az egész völgyet.

A Szentély pusztulása óta nem hallottak a környező hegyek és völgyek ilyen erőteljes örömdalt, mint mostan. Végül azonban szomorúság is vegyült a dalba — a szemeket lesütötték mindannyian, mintha szűgyélték volna magukat a féktelen jókedvért. Könyvek csordultak ki és a sziv megett szomorúság. Absalom felállt és így szólt:

— Örülünk, vidámak és boldogok vagyunk, ünnepelünk és énekelünk, nemsokára talán táncra perdülünk, de miközben mi így vigadunk és jókedvünk van, ki tudja milyen szeretettelnek sorsa? Vajjon élnek-e még? És ha igen — mennyit szenvednek? Ki tudja hol van apám és anyám? Vajjon ők is ünnepelnek-e és örülnek a felszabadulás emlékének? Mélyet sóhajtott, szemét a könyvek elhomályosították. Fojtott sírás tört fel a gyermekek szájából, amidőn Absalom folytatta:

— És Jehuda ben Zákáj, a hős Sibol, vele vajjon mi történt? Miután a hitetlen ellenség ellen harcolt, meghalt-e vajjon, avagy láncokra verten, valamelyik veremben tengődik? A kis Gideon apjának nevét hallotta Absalom szájából és keserves sírásban tört ki, amelyhez a többiek jajongása csatlakozott.

— És vajjon mi történt Menachemmel, Mirjám apjával, Simsivel, Jochánán apjával, Ne-

chámával, Eszter feleségével? És veled Mirjám, vajjon mi történt? Hiszen velünk lehetnél mostan? Miért is küldött az Ur, hogy fenevadak körmei közé kerülj?

Jajongás szakadt fel torkából, elhallgatott és leült. Boldogan és vidáman ünnepeltek és az estét dallal és táncsal fejezték be.

Hirtelen, a lekes tánc közben, valaki kopogtatott az ajtón.

26.

A tánc azonnal megszakadt. Szempillantás alatt elillant a jókedv és tompa félelem lett urrá a szíveken. Mindannyian tekintete az ajtóra szegeződött. Az ajtóban pedig rongyos ruhába öltözött, sovány, beestt szemű öregember jelent meg. Fáraóknak és meggyötörtnek látszott. Ruhát az ut pora fedte, arcát hosszú szakáll. Mintha sértette volna szemét a terem fénye, beárnyékolta szemét, aztán halkán sutogta maga elé:

— Aldott légy Ur. Testvérek, zsidók, nem bálványok imádói.

Elchánán, aki az ajtó mellett állott, felkiáltott:

— Isten hozott otthonunk küszöbére, öreg! Az öreg elérékenyülten és csodálkozva szólt:

— Kik vagytok, hol vagytok?

A gyerekek őt, ő a gyerekeket nézte: Mirjám szemei a jövevényre szegeződtek, zavartan. Kutatóan nézett, aztán kitört belőle:

— Apám!

Az öreg megrepedett:

— Mirjám, leányom!

Egymás nyakába borultak, megrészegettlen a megindultágtól. Mind körükül gyűltek. Egyesek gyorsan vizet hoztak, azután egy serleg bort nyújtottak eléje. Alig tért magához az öreg, kábultan, hallgatagon nézett körül és így sutogott:

— Aldott legyen az Örökkévaló... Mirjám... leányom éli...

Aztán nyelt keveset a borból.

— És ti a barlang gyermekei vagytok?

— Igen.

— Mind életben maradtatok?

— Majdnem mind.

— És ki építette ezt a palotát?

— Mi.

— És én megvoltam győződve, hogy a rómaiak műve ez. Örsg a katonaságuk részére.

A gyermekek látták az öreg arcán a fáradtságot, elfojtották kíváncsiságukat és nem ostromolták többé kérdésekkel. Az öreg átölelte Mirjám leányát, megcsókolta haját, homlokát és a nagy örömtől sírásban csuklott fel. Hirtelen mellette termett a kis Gideon, Jehuda fia, megrántotta kabátját és remegő hangon kérdezte:

— És az én édesapám hol van?

Az öreg szeretettel hajtotta meg fejét és kérdezett:

— Kinek a fia vagy Te, kedves gyermek?

— Juda Sibol fia.

Az öreg bólintott:

— Te vagy Juda Sibol, a hős fia? Oh, sok nyomorúság szakadt rá, megsebesült a vadállatokkal vívott harcban, a cirkszi előadásokban, amiket Titusz rendezett utban Róma felé. Már halottnak gondolták, de ő életben maradt. Eladták rabszolgának és Athénba vitték, de innen készen megszökött. Elfogták és súlyosan megbüntették. Két évvel ezelőtt egy damaszkuszi környéki faluban láttam. Láncokban görnyedt és teve helyett, vízhor-dásnál dolgozott.

Sóhajtott, mielőtt folytatta volna:

— Megöregedett. A vadállatokkal folytatott

viadal óta tagjai fájnak, de még mindig nem mondott le arról az álmáról, hogy megszököjék.

Gideon égő szemekkel, fájó szívvel fordult el. Absalom közeledett és kérdezett:

— Talán tudsz valamit szüleim sorsáról is? Abrahám Háázati apám neve.

— Oh, Te vagy fia, Absalom?! Hogy megnőttél és milyen szép lettél! Dölcög ifju vált belőled. Szüleidet is eladták rabszolgáknak. Egyik helyről a másikra vándoroltak gazdájukkal — egy római adószedő hivatalnokkal. Egy évvel ezelőtt a hivatalnok elhagyta Szariát, visszatért Rómába, ám előbb megkönyörült rajtuk és felszabadította őket.

— És hol vannak most? — kérdezte Absalom örvendve és aggodva egyszerre.

— Kertet művelnek, de ha tudnák, hogy életben maradtatok...

Közeledett Dina és aggodva kérdezte:

— És az én apám és anyám?

— Kik ők?

Mirjám felett helyette:

— Reubén, Móse fia.

— Igen, Reubén? Amióta láncokra verve hurcoltak bennünket, nem láttam őt. Valószínűleg a menettel Rómába vitték.

Dina keserves sírásban tört ki. Hosszu, mély csend következett, azután az összes gyerekek vigasztalni kezdték, de ő nem nyugodott meg. kifutott a csűrbe, fejét betemette a szénába és keservesen sírt.

Jochánán következett:

— És Simsivel, apámmal, mi történt?

— Simsi? Aldott legyen emléke. Magas szép férfi volt. Elküldték a cirkszi játékokba és az állatok szétmarcangolták. Felesége két évvel ezelőtt halt meg. Így hallottam.

Jochánán kezelt remegni kezdtek, arca elborult, azután krétafahérré változott. A körülötte állók megrémültek. Beruria mellé lépett, sajnálkozva ölelte meg és bevezette a szobák egyikébe. Miután leültette az egyik ágyra, haját simogatva, vigasztalta:

— Ne busulj Jochánán. Hiszen a nép sorsa ez... — közben Jochánán kétségbeesetten, ránkódva sírt.

A többiek is kérdéseket tettek fel az öregnek szüleikre vonatkozólag, de nem tudott mindenkinek határozott választ adni. Mirjám kérdezett újból:

— És Te, öreg, sok szenvedésen mentél keresztül?

— Ez az idő nem alkalmas arra, hogy elmeséljem szenvedéseimet addig, amíg az Ur visszavezetett engem közéték.

Absalom nyugtalanul várt, mert már a nyelvén volt egyszer a kérdés kis barátnőjének, Ráchélnak a sorsáról. Mirjám azonban elébe vágott. Megkérdezte apjától:

— Apám, mit tudsz kedves barátnőmről, Ráchélről?

— Ráchélről, Tovim leányáról?

— Igen, róla...

— Keserves és nehéz az ő élete. Damaszkuszban dolgozik a szőnyegkészítésnél. Eladták cselédleányának. Vele együtt sok nő és gyermek dolgozik. Vannak közöttük főnőcsik, egyiptomiak, somroniták, szíriaiak és zsidók. Fél évvel ezelőtt láttam. Olyan szép, mint a nap, de keserű az élete.

Absalom elsápadt, mind figyelték őt és ismerték fájdalomának okát. Mirjám közeledett hozzá, megfogta kezét, az egyik sarokba vonta és sutogta:

— Légy erős, Absalom.

Absalom szemei hirtelen kinyúltak, arca kitűzesedett, előre lépett és hangos szóval mondotta:

(Folyt. köv.)

Rejtvények

50. SZAMU LEPCSORREJTVENY:

× × × × × = Palesztina egyik neve.
 × × × × = Egy betű a héber abc-ből.
 × × × = Gyertya (héberül).
 × × = Orr (héberül).
 × = Mássalhangzó.

Beküldte: Kv. „Lámákor“ sel Hanoár Hácioni (Cluj).

51. SZAMU SZAMREJTVENY:

	2	9 12 20
17 20 16	9	
1 3 8	1	4 8 1 1 13
8 5 17 22	12	
2 5 14 7 20 17	9	15 14
3 8 1 14	11	9 14

Beküldte Hacker Miklós (Arad).

52. SZAMU LEPCSORREJTVENY:

× × × × × = Egyik ósapa felesége.
 × × × × = Egyike az első embereknek.
 × × × = Hitehagyott (héberül).
 × × = Héber helyhatározó.
 × = Mássalhangzó.

Beküldte: Nussbaum Jákov (Simleul-Silv.).

LEGUTÓBBI REJTVENYEINK MEGFEJTÉSE:

45. SZAMU SAKKREJTVENY: BUBER — ANSKI — PEREC

Beküldte: Billitzer Dobi (Beclean).

46. SZAMU LEPCSORREJTVENY:

**JAKOB
ASER
KEN
OR
B**

Beküldték: Kaufmann Judith és Oszkár.

47. SZAMU SZOTAGREJTVENY:

Sokolow, Ussiskin, Nordau.

Beküldte: Erczmann Judith (Torda).

48. SZAMU REJTVENY:

Salamon és Rász.

Beküldte: Rotschild Babi (Crasna).

49. SZAMU LEPCSORREJTVENY:

**B
BO
BOB
BORE**

Beküldték: Salamon Sári és Dezső (Palatca).

LEGUTÓBBI KÉRDESEINKET HELYESEN VALASZOLTAK MEG:

Kv. „Atid“ sel Hábónim (Ludus), Kv. „Lámákor“ sel Hanoár Hácioni (Cluj), Kv. „Sznáj“ sel Hanoár Hácioni (Tg.-Mures), Kv. „Herzlia“ sel Hanoár Hácioni (Oradea), Wieszel Hilda és Bessie (Sighet), Schönberg Rifku és Mirjám (Sovata), Schönberg Juda (Crasna), Goldberger Emil (Jibou), Abraham Hermann és József (Sintereag), Billitzer Dobi (Beclean), Hámler Eszti (Hida), Weiss Kármella (Cluj), Keller Féga és Hersi (Ludus), Piri és Sabszi Nissel (Arad), S. Wohlberg (Iclod), Deitel Ernő (Timisoara), Friedmann Peri és Mirjám (Satu-Mare), Szmuk Livia (Sighet), Goldberger Imre (Jibou), Kirschenbaum Erna (Turda), Hirsch Andor (Cuci-Tg.-Mures), Hász Babi (Oradea), Weimann Bandi (Cluj), Nussbaum Jákov (Simleul-Silvaniei), Weiss Miráh és Mendi (Sintereag), Hirsch Eva (Jojib), Szabó Judith (Reghin), Wertheimer Mati (Socaci).

SÁLOM ÁSCH:

A KATONA

Héberből fordította: KESZTENBAUM MIKLÓS

I.

Élt egyszer egy szegény szabó, egy kis városkában, akinek nem voltak gyermekei.

A szabó és felesége elérték már az öreg ség korát és elkészültek már a haláira. Csak amidőn arra gondoltak, hogy nem lesz, aki „kádíst“ mondjon utánuk, szomorodtak el nagyon. Talán nem is fájt volna nekik annyira a dolog, ha egyáltalán nem lett volna gyermekük. Azonban másképpen történt a dolog; volt egy gyermekük valamikor, aki nem halt meg, de nem is él.

Egy nyolcesztendő fiuk volt, Ábrahámnak nevezték. Chéderben tanult, szorgalmagasságával kitűnt tanuló társai közül, tanítója megdicsérte — de jött a szerencsétlenség egy nap...

Egyszer, amidőn egy délben a gyermek éppen befejezte a déli étkezést és kis lámpását kezébe véve a chéderbe akart indulni, — nyílt az ajtó és bejött rajta feltűnő magas termetű két zsidó. Hátuk mögött egy katona jött, hatalmas alakú ember, fegyverrel a kezében. A zsidók megfogták a gyermeket, aki ijedtében anyja szoknyájába kapaszkodott. Az anya teljes erejéből dulakodott a hatalmas férfiakkal, tiszta szívből meg akarván menteni gyermekét. Azonban félelmetes alakú zsidók erősebbek voltak nálánál. Félre tolták az anyát, elvették tőle gyermekét. Ő, a gyermek, segítségkérően nyújtotta kis kezecskéit, könyörgött. Az anya is nyújtotta kezeit, ő is könyörgött. De hiába, nem telt belé sok idő, és az ajtó bezáródott mögöttük — a gyerek eltűnt.

Hogy a gyermekkel mi történt azután, azt nem tudja senki, se apja, sem anyja, sem anyja, sem más emberfia.

Ha meghalnak a szülők — gyermekük nem fogja tudni, hogy melyik nap mondjon utánuk „kádíst“; mert elragadták a szabótól és feleségétől egyetlen fiukat és elvitték. szolgálni a katonasághoz.

És azóta a szülők halottnak hiszik gyermeküket, megsiratták és hosszúideig meggyászolták.

II.

És történt egyszer, a hét hatodik napján Erev Sábbatkor, felkelt a szabó felesége korán reggel, úgy, mint rendszeren és fogta a két fonott kalács tészáját, amit az előző este dagasztott és a pékhez indult velük. Ahogy kiért az uccára, ime látja, hogy az ucca tele van egyformán ö'tözött emberekkel és az ucca kellős közepén, tűz piroslik, a füst pedig felfelé szállott az egékbe, eifeketítve egészen a világosságot és szétterjengve az egész uccára, megtölti a levegőt. Kaszárnyák nem voltak a városban, és csakhamar megkezdte a városi bíró a katonák beosztását a város házaiba elszállásolás végett. És, amint a szabó felesége hazatért, látta, hogy a városi bíró jön a háza felé és vele van egy katona.

— Itt a szállásod — mondotta a bíró a katonának és elhagyta a házat.

A szabó csodálkozva nézett feleségére, az pedig vissza férjére. Nézték a katonára és ő — rájuk. A szabó felesége nem akarta, hogy idegen jöjjön házukba, hogy megzavarja a Szombatot, de nem merte mondani ezt.

Azonban hamar megszokták egymást. A katona fát vágott neki szombatra, vizet hordott neki és ő egy darabka fehér kalácsot adott neki és békésen megvoltak.

A szabó elment a „mikvebe“, felesége pedig hozzáfogott elkészíteni mindent a Szombat tiszteltetére. Elküldte az ételeket a pékhez és kiséperte a lakást. Aztán fehér abroszt terített, az asztalra állította a két gyertyatartót és reátette a kalácsokat. Közben megjött a szabó is is, felöltötte szombati ruháját és szemüvegét orrára téve, elment a templomba. Akkor meggyújtotta az asszony a gyertyákat.

Közben a katonára nézett, aki a sarokban ült és halkán sirni kezdett: Idegenhitű, a szombatot nem érti és nem tudja!

A katona pedig ült a sarokban cökmökjén. Látta az asszonyt, amint a gyertyák mellett áll, háromszor felemeli kezeit és áldást mormog. Ő elfedte arcát kezeivel. Felködlenek agyában emlékek és elmélyül gondolataiban.

Ugy tűnt neki, hogy hasonló élményben volt része valaha régen — és próbált visszaemlékezni, lehet, hogy volt már életében egy más városban, egy másik zsidó házában — és ott látta mindezeket.

És a katona nézve a falon lévő órát, hosszú rézláncával és emlékszik, hogy ezt az órát is látta már valahol, de hol — erre már nem emlékezett, de hátha nem is látta egyáltalán, hátha csak képzelődik.

És rögtön eszébe jutott, hogy ez csak egy álmom lehet, álmában látta mindezeket, valamikor régen.

III.

Közben visszatért a szabó a templomból és házába érve hangosan „git sábeszt“ köszönt, aztán fel alá járkalva a szobában, „sálom áléchemt“ énekelte.

A katona ül a sarokban és nézi mindezeket jól tudja, hogy mindezeket látta már valaha, kétségen kívül látta, de milyen körülmények között és hol, arra nem emlékszik.

A szabó ül az asztalnál és „zemireszt“ énekel. A dallam ismerős neki — és minden ismerős neki: a szoba, a négy fa, az óra, a hosszú szakállas zsidó, a gyertyatartók, amelyek az asztalon állnak. De hogy hol látta mindezeket, arra már nem emlékszik és nem tudja.

És ime bevégezte a zsidó az esti vacsorát és imádkozik. Azután az öregasszony kivett egy fiókból piritott tökmagot és az asztalra tette. A suszterné szomszéd asszony beállított akkor hozzájuk, hóna alatt egy meséskönyvvel, amit felolvasott, mind nyájuknak. Elhelyezkedtek az asztal körül. Helyet csináltak a katonának is, megkínálták tökmaggal és a szabó beszélgetésbe ereszkedett vele:

— Nekem is volt egy fiam — kezdte a szabó mesélni a katonának, de ki tudja, hol van ő most? — És hány éves volt fiatalok? — Nyolc éves — felelte a szabó. És a felesége, helyeselte szavait. — Már régen volt? — kérdezte a katona. — Már régen! Kétségen kívül, hogy nincs már életben — mondotta a katona. — Ki tudja? Aztán kérdezősködni kezdett a szabó, hogy hova való, vannak-e szülei és hogy hogy hívják őket? — Isten tudja — felelte a katona — én nem emlékszem és nem tudom. A katonaságnál nevelkedtem és ott nőttem fel. De a cökmökjaim között hánykolódik egy kis zacskóféle, amey velem volt az összes harcokban és én úgy vigyázok rá, mint a szemem világára. Biztosan az apám adta azt nekem — ki tudja? Én nem emlékszem és nem tudom, hogy nézett ki apám, anyám, de úgy tesz, mintha az én apám házában is lógott a falon egy ilyen óra, amilyen ez — de az már régen, régen volt.

Mindnyájan látni akarták a csodálatos kis zacskót. A katona előszedett cökmökjái közül egy „tfilin“ zacskót. Ahogy meglátta, a szabó, elsápadt. Ő megismerte és ez az a „tfilin“, „bájtli“, amit ő adott fiának, elszakadásuk idejében.

A katona pedig kikotorászik a zacskóból egy pár apró „tfilin“ és egy kis ima-könyvet és így szól:

— Ezeket adta nekem apám, amidőn elvitte házából és a katonasághoz mentem szolgálni, de én nem emlékszem, úgy éljek, nem emlékszem.

— Ábrahám, fiam, Ábrahám — vetette magát a szabó sirva, a katona nyakába. — Mi ez? Ki? — kérdezte a szabó felesége csodálkozva és megrettenve.

Aztán némán álltak egymással szemben és nagy szemekkel bámultak egymásra.

Ki tudja megmondani?

1. Ki a „Löcho Dodi“ szerzője?
2. Hol ünnepelték a zsidók először a Peszáchot?
3. Hányadik században élt Száádja gáon?
4. Ki az amerikai cionista szervező elnöke?
5. Melyik héber író irt könyvet „Spinosa uzmánó“ címmel?
6. A Holttenger hány méterrel fekszik a tenger színe alatt?
7. Hol született Jozsef Klausner professzor?
8. Mi a címe Arthur Schnitzler zsidó tárgyú regényének?
9. Mikor jelent meg a Herzl: „Ösuj-ország“ című műve?
10. Ki a Keren Kayemet elnöke?

Beküldték: Hász Babi (Oradea), Schindler Ezekiel (Arad), Sommer Béla (Cluj), Freund József (Brasov).

VALASZ A LEGUTÓBBI KÉRDESEKRE:

1. Sisák, Egyiptom királya Rechabeam uralkodása alatt támadta meg Jeruzsálemet.
2. A Kovno melletti Kaidanban született M. L. Liliembium.
3. Pinsker a Choveve Cion első elnöke volt.
4. Ábrahám ósapa atyját Teráchnak hívták.
5. Jozsua 110 évet élt.
6. Ábsáalom a neve annak a zsidó királyinak, aki fellázadt atyja ellen.
7. A Jordán a Libanon hegységéből ered.
8. Az Aszefát Hanivcharim a palesztinai zsidóság képviselőtestülete.
9. Jozsef Bussel a chaluci mozgalom egyik neves alakja volt.
10. Salomo ibn Gabirol írta a „Mekor Cháim“ című filozófiai művet.

Beküldték: Kesztenbaum Miklós (Oradea), Stern Joél (Arad), Braun Eliezer (Tg.-Mures).

LEGUTÓBBI REJTVENYEINKET HELYESEN FEJTETÉK MEG:

Kv. „Atid“ sel Hábónim (Ludus), Kv. „Lámákor“ sel Hanoár Hácioni (Cluj), Kv. „Sznáj“ sel Hanoár Hácioni (Tg.-Mures), Kv. „Herzlia“ sel Hanoár Hácioni (Oradea), József S. (Tg.-Mures), Billitzer Dobi (Beclean), Hámler Eszti (Hida), Weiss Kármella (Cluj), Keller Féga és Hersi (Ludus), Nissel Piri és Sabszi (Arad), Wohlberg S. (Iclod), Deitel Ernő (Timisoara), Friedmann Peri és Mirjám (Satu-Mare), Szmuk Livia (Sighet), Goldberger Emil és Imre (Jibou), Kirschenbaum Erna (Turda), Hirsch Andor (Cuci-Tg.-Mures), Hász Babi (Oradea), Weimann Bandi (Cluj), Nussbaum Jákov (Simleul-Silvaniei), Weiss Miráh és Mendi (Sintereag), Hirsch Eva (Jojib), Szabó Judith (Reghin), Grosz Edit és Frédi (Oradea), Wertheimer Mati (Socaci).

Az IFJU KELET postája

Beregi Sári (Reghin): A beküldött történet igen ügyesen van megírva, de a témája annyira ismert, hogy nem közölhetjük. Szívesen vennénk, ha újabb dolgozatokkal keressétek fel bennünket, mert az az érzésünk, hogy a jövőben eleget tehetünk majd közlési kérésednek.

Hirsch Andor (Tg.-Mures): Köszönjük a beküldött rejtvényeket, jönni fognak.

Kesztenbaum Miklós (Oradea): Várjuk új küldeményeidet, főleg fordításokra van szükségünk. Az eredeti irásoknál kerülni kell a kihansúlyozott tendenciát.

Grosz Edit és Frédi (Oradea): A rejtvényt közölni fogjuk.

Szabó Judit (Reghin): Valószínűleg elmézés volt az oka. Legközelebb helyrehozzuk, várjuk új küldeményeidet.

Klein Eva és Itus (Potáu): Így sem közölhetjük a téma természeté miatt. Igyekezzetek kell kevésbé reklámszerű témát választanotok.

Weimann Bandi (Cluj): Legközelebb jönni fog.

Weisz Miráh és Piri: A novellára még nem kerülhetett sor. Jövő héten választ kaptok a közlésre vonatkozólag.

Salamon Maier (Turji), H. H. H. (Tg.-Mures), Wertheimer Mati (Socaci), Grete Lővi (Seini), Pál Tiberiu (Timisoara): Jönni fog.

A többi levelekre — helyszüke miatt — legközelebb válaszolunk.

PENTE

Sokféle gyű...
 Az egyik em...
 gyűj... Az egy...
 rakra vadász...
 persze csak ke...
 Nekem is van...
 lyem — mesél...
 cionista lapnak...
 ban, a magyar...
 mestere, Aga...
 Rengeteg vaito...
 legkülönböző...
 nev. Valaki egy...
 d'Adrest. Es e...
 sik von Blow...
 dan így hírom...
 Rengeteg for...
 a Kohn nevet...
 Spanyolul, ma...
 áultja, hogy a...
 kagant. A leg...
 trom így hang...
 terheli, ha csak...
 vici — Héber...
 Az egyetlen...
 — mesél Ágal...
 hitő körülme...
 héberül.
 Ha hűm le...
 berger, ez a...
 Kohnok áldoz...
 tált története...
 között lapozga...
 ületés és szót...
 hogy mely filoz...
 kor távozik, K...
 tustól, hogy m...
 felel ez és ho...
 tak... Mst eg...
 a zenák nek k...
 gyermek — ké...
 hardenig kis...
 Enekesnek k...
 nevét. A tudá...
 Kohnnak úvtál...
 forgalom az ed...
 tohat a zsvók...
 Kohn van közt...
 a Kohnok vég...
 világozotta:
 Jomagan is E...
 és ugy tartom...
 Kohn volt az ő...
 Az egyébként...
 — fűzi tovább...
 megrendítette...
 teneimi hipoté...
 abba a régesz...
 Kohnnak hívják...
 Portugália t...
 szott dom Dia...
 zik, hogy vo...
 hívták. A 15...
 got körülhájó...
 ban egy orszá...
 róla. Ez a ma...
 A zsidók ok...
 vltaza Ágal, E...
 veinek néme...
 nevéik. És nem...
 a bécsi újság...
 Concordia.
 A Kohn nag...
 olyan hajlott...
 gyermekkoráb...
 gyis középsz...
 hívnak. Ki ke...
 ban úgy vágj...
 Sallay a szap...
 Csülök Danin...
 Petin. Az élet...
 vármegye, va...
 emlőt. A mag...
 talpán. A legs...
 lónban tisztán...
 kell legyen, kü...
 alak. A leg...
 egyébként ráj...
 Ebben a ko...
 di Ágal tréfás...
 „Ök Kohnról...
 az oka, hogy...
 homoly, a hiv...
 Hainis
 A napokban...
 saadri elnöke...
 Áitpresident...
 nek, felesége...
 származásu vo...
 sarja, amely...
 zott a zsidó né...
 Az egyiket...
 Figdornak hiv...
 apját Avigdorn...
 uszagdag poz...
 Sigmund Maye

Böngészés közben

Agai Adolf Kohnokat gyűjt

Sokféle gyűjtőszervezet van a világon. Az egyik ember kepeket, a másik bélyeget gyűjt. Az egyiknek az a bogara, hogy bogarasra vadászik, a másik sajtonbákat tűz — persze csak keletesen! — gombostűhegyre. Némely is van egy különös gyűjtőszervezet — mesélte a Die Welt-nek, a központicionista lapnak egyik Herzl-idejébéli számában, a magyar tarcalrásnak jökevényü aiyamestere, Agai Adolf: Kohnokat gyűjtök. Rengeteg változatban, vedlésben, alarcban, a legkülönbözőbb vékák alá rejtve bujkál ez a nev. Valaki így kanyarítja alá a nevét: Paul d'Adrest. Es en így olvasom: Kohn. A másik von Blowicz-nak nevezi magát. Em röviden így hívom: Kohn.

Rengeteg formában fedezte fel Agai apának a Kohn nevet. Franciául, olaszul és németül. Spanyolul, magyarul és angolul. Sőt vátig aintja, hogy a néger tájszóiban is nyomára bukkant. A legszebb magyar variációját ideom így hangzik — az Agai lelkiismeretét terhelte csak kitalálás, Borsszemjankó-beli vic — Héberváry és Chéderváry Kont.

Az egyetlen Kohn, aki igaz magyar vér — meséli Agai — gróf Kun Géza volt. Enybitő körülmények, hogy pompásan tudott heberül.

Ha hinni lehet Againak, Ferdinand Kürnberger, az az osztrák őstehetség... a Kohnok áldozata. Egy könyvesboltban hospitált történetesen: a karácsonyi ajándékok között lapozgatott. Egy tisztt állított be az üzletbe és szóbaeszkedett vele. Kiderült, hogy mely filozófiai műveltségű ember. Amikor távozik, Kürnberger megtudakolja a boltostól, hogy mi a neve? Holden százados — felelt ez az hozzátesszi: Ezelőtt Kohnnak hívták. Most egy csodaszép ifjú hölgy jön és a zenei műveltségét válogat. Ki ez a kedves gyermek? — kérdezi a kíváncsi Kürnberger. Hárdenberg kisaszony — hangzik a válasz. Enekesnőnek készült, tehát felcsérte a régi nevét. Akadály lenne az új pályán. Ezelőtt Kohnnak hívták... Karácsony táján nagy a forgalom az efféle üzletekben. Jöttek-mentek a babát a nők. Kiderült, hogy egész sereg Kohn van közöttük. Kürnberger ámult-bámult a Kohnok végtelen sokaságán. A boltos felvilágosította: Nincs ebben semmi különös! Magam is Kohn voltam még nemrégiben. Es ugy tartom, hogy mindenkinek valamilyen Kohn volt az őse. Bizonyára az Ön ősei is... Az egyáltalán is nyomott lelkű Kürnbergert — fűzi tovább a szót Agai — valósággal megrendítette ez a legújabb és különös történelmi hipotézis. Buskomor lett tőle és a baba a rögeszmébe pusztult bele, hogy őt is Kohnnak hívták!

Portugália történetében nagy szerepet játszott dom Diago Caon. Agai erősen fogadkozik, hogy voltaképpen... Kohn Jakabnak hívták. A 15. században megpróbálta a világot körülhajózni. Felfedezett Közép-Afrikában egy országot. Caongónak nevezték el a földet. Ez a mai Kongo! helyesebben: Kohnföld. A zsidók olthatatlan tudáshomjára vezető útvisza Agai, hogy a tudományos közikönyveknek németül: Konversations-Lexikon a nevelők. Es nem véletlen szerinte az sem, hogy a bécsi újságírók egyesületét így hívták: Concordia.

nikása, ismételten ír róla. A 18. század divatja szerint öltözködött: térdnadrágot, csatos félcipőt és harisnyát hordott, no meg háromszögletű kalapot. Lamden volt, nagy talmudtudós, aki „Sálmé nedava“ cím alatt talmudikus novellákat, recte: chiddusim-t írt és a talmudtanulást tartotta a tulajdonképeni élethivatásának. Üzletét csak ugy per tangente folytatta és bizonyos arisztokratikus előkelőséggel, ami mágnás üzletfeleiről ragadt talán rá, vagy — az a valószínűbb! — zsidó etikai felfogásának volt a folyománya. Felesége révén a híres Theben „stadlan“-famíliával állott atyafiságban és apósával együtt új kiadásban adta közre rabbénu Tám-nak, a Rasi unokájának híres „Szefer hájasár“-át. Mayer anekdotákkal illusztrálja, mennyire lenézte a tudatlanokat, az amháárect. Csak a tudás arisztokráciája számított nála. A pénzarisztokráciát semmibe sem vette. (Ez is ós-zsidó felfogás!) Testvérei Bécsben laktak. Az egyik Figdor arról híres, hogy nem a kormánytól, hanem

közvetlenül a császári háztól kapott letelepedési engedélyt az osztrák fővárosban. Londonban is van fióktelepe és az Angliában járó Grillparzert — az emlékirataiban meséli — történetesen egy Figdor kalauzolja és vezeti be az angol arisztokrata-társaságba. Egy másik Figdor múkinckgyűjtőméről volt európaszeri híres. Egy harmadik — Wittgensteinnek hívták már — az osztrák nehézipar megalapítója.

Hainisch köztársasági elnök felesége — írja Ujvári Péter lexikonjában az ösposzonyi Bettelheim Samu — sosem lepezgette zsidó származását. Zsidó őseinek olajképei ott függtek a szalonjában.

Kévéssel az Anschluss előtt a bécsi náclujtság, a Neueste Wiener Nachrichten, Hainisch-intervjút közölt. Az Altpraesident állítólag az osztrák iskolatörvényt bírálta. Azt vetette ki rajta, hogy a koráért semita gyermekeknek kedvez. Viszont nehézségeket okoz a lassan, de annál alaposabban beérő „árja“ csemetéknek.

Valószínűtlen volt, hogy a nyilatkozat tényleg így szóljon. Hainisch tólvórlól sem volt zsidófaló. Könnyen lehet, hogy a WNN boszorkánykonyháján kotyvasztották össze az egész intervjút. Acionista Die Stimme

még sem állotta meg, hogy meg ne jegyezze: Hainisch körültekintő volt. Zsidó asszonyt vett el feleségül! Hogy gyermekei ne szenvedjenek a sémitáknak kedvező iskola-törvény miatt...

A Biblia fejezetbeosztása

Kevesen tudják, hogy a Biblia mai, közkeletű fejezetbeosztása meglehetősen későn keletkezett és ráadásul... keresztény eredetű. A mi tradíciónk szedarim-ra és pariszot-ra osztja a Tórárt 154 széder, görög szóval perikope és 54 párosa van az Ötkönyvben, ezenkívül 379 zást és 290 nyílt szakasz — aszerint, hogy csak helyközök következnek-e utána, vagy új sor. (Szetumot és petuchot a héber nevek). A mai fejezetbeosztásnak Stephan Langton, Canterbury érseke a szerzője és 1205 az első alkalmazásának éve. Nem tökéletes munka. Kiáltó példája tökéletlenségének mindjárt az első könyv (Berésit) második fejezete. Első három verséről, tartalma folytán, nyilvánvaló, hogy még az első fejezethez tartozik. Langton azonban a 2. fejezetbe helyezte őket.

Mégis, csodamódra, úgy begyökerezett ez a fejezetbeosztás, hogy — ismétlem — alig van zsidó, aki tudna a nemzsidó származásáról. Öseredetinek tartják.

Ben-Yehosua

KÖZGAZDASÁG

A CFR vezetősége a személyi tarifákat tíz százalékkal, a teher fuvardíjakat tizenöt százalékkal felemelte

Bucuresti, április 11. A Hivatalos Lap április 10-i száma közli azt a minisztertanácsi naplót, amelyben a kormány megengedte, hogy a CFR vezetősége a vasuti tarifákat felemelje. Az engedélyezett emelések a következők:

A teherárak fuvardíja 15 százalékkal emelkedik, akár vasuti kocsikban, akár petróleumvezetékeken történik a szállítás.

A vasuti személyi menetjegyek ára tíz százalékkal emelkedik. Ez az emelés nem vonatkozik a poggyászzállításra, valamint a Rapid vonatok helyjegyeire (ticketjeire).

Az emelések a CFR hivatalos lapjában történő leközléstől számított harminc napon belül, vagyis május 10-én fognak életbelépni.

A nemzetgazdasági miniszter maximálta a bórárakat

Bucuresti, április 11. A nemzetgazdasági miniszter — a legfőbb árelenőrző bizottság véleményezése alapján — maximálta egyes bórfaajták gyári árait, melyek a következők:

- 6 kilogrammál súlyosabb préselt talpbőr 214.89 lej;
- 6 kilogramnál könnyebb préselt talpbőr 253.37 lej;
- croupon 305.40 lej;
- nyakrész 175.32 lej;
- hasrész 138.02 lej;
- fekete borju boxbőr (original) 79.18 lej
- ugyanaz II-a minőségben 81.44 lej;

ugyanaz II-a minőségben 81.44 lej; ugyanaz III-a minőségben 79.18 lej; ugyanaz IV-a minőségben 74.64 lej marhaboxbőr (Rindbox) original 72.39; ugyanaz I-a minőségben 75.78 lej; „ II-a minőségben 72.39 lej; „ III-a minőségben 70.13 lej.

A fenti árak ab gyár értendők, amelyhez az adók és illetékek hozzá számíthatók. A nagy- és kiskereskedők a fenti árakhoz a szállítási költségeket, valamint a törvényben megengedett nagy- és kiskereskedői hasznot számíthatják hozzá. Az árak azonnal életbeléptek.

Hogyan semmisíthetők meg a váltókra ragasztott bélyegek

Bucuresti, április 11. A pénzügyminisztérium bélyegigazgatósága 512.236—1940. szám alatt körendeletet intézett a pénzügyigazgatóságokhoz a váltóbélyeg alkalmazására vonatkozóan. A körendelet utal a hivatalos lap február 7-i számában megjelent rendelettörvényre, amely módosította a bélyegtörvény 28-ik szakaszát és annak értelmezésével, illetve alkalmazásával kapcsolatban közli, hogy azokat az okmány bélyegeket, amelyeket a váltókra a dombornyomású bélyegek kiegészítéseképpen alkalmaznak, váltó baloldalának felső részébe az ..... in ....19...“ szavak fölé ragasztandók, anélkül azonban, hogy a bélyeg eltakarná a lejárati feltüntetésére fenntartott helyet. A bélyegek visszintenes, vagy pedig függőlegesen ragasztathatók fel. Az utóbbi esetben a bélyeg felső részét be kell hajtani és a váltó másik oldalára ragasztani. Amennyiben a fent megjelölt hely a bélyegek számára nem lenne elegendő, a fenn maradó bélyegeket a váltó baloldalának középső részére ragasztják a domboru s a nyomtatott bélyeg közé. Az így felragasztott bélyegeket

ugy érvénytelenítik, hogy rájuk vezetik a kibocsátás helyét és keltét. Amikor a váltóra csak egy bélyeget ragasztanak, elég, ha csak az első szót, vagyis a kibocsátás helyét írják rá, viszont, ha mindkét említett helyre ragasztanak bélyeget, a kibocsátás helyét és idejét kétszer kell leírni azért, hogy mindkét helyen érvényteleníték a bélyegeket. Tekintettel arra, hogy a váltók kitöltése kibocsátásuk után is történhetik, nem jelent kihágást az, ha a bélyegeket a lejárati előtt nem érvénytelenítik. A minisztérium felhívja az érdekeltek figyelmét arra, hogy külön bélyeget legfeljebb 100 lejes értékig lehet a váltókra ragasztani.

A március 4-iki árrögzítő törvény végrehajtási utasítása e héten megjelenik a Hivatalos Lapban. Megírtuk, hogy a nemzetgazdasági minisztériumban elkészült a március 4-iki árrögzítő törvény végrehajtási utasítása. A végrehajtási utasítást tegnapelőtt hagyta jóvá a Legtöbb Törvényelőkészítő Tanács és így — bucaresti jelentések szerint — a napokban megjelenik a Hivatalos Lapban.

Az olcsóbb cukorkák új forgalmi adója. A pénzügyminisztérium forgalmiadó-igazgatósága 512.925—1940. szám alatt rendeletet intézett a pénzügyigazgatóságokhoz, amelyekkel közölte, hogy az ugynevezett közönséges cukorkák minősítésénél bizonyos kedvezményt engedélyeztek a törvény alkalmazásánál. A rendelet értelmében azentul közönséges cukorkáknak minősítik azon cukorkákat, amelyek eladási ára kilónként nem haladja meg a 200 lejt. Ezek után tehát 6 százalékos forgalmiadó és 3 százalékos nemzetvédelmi illeték fizetendő. Az összes többi cukorkaneműeket, valamint csokoládé-bonbonokot, amelyek kilónkénti ára a 200 lejt meghaladja, finom cukorkáknak minősítik és 12.50 százalékos forgalmiadó és 3 százalékos nemzetvédelmi illeték fizetendő utánuk. Az áruk eladási árát a bruttó súly után számítják, tehát hozzáveszik a dobozok, illetve a csomagolás súlyát is. Az ugynevezett angol cukorkák után, amelyeket cukorból és glükózából gyártanak, 6 százalékos forgalmiadó és 3 százalékos nemzetvédelmi illeték fizetendő.

A kifüggesztett reklámok repülőbélyegilletékével kapcsolatban vita tárgyát képezte, hogy azok repülőbélyegilletékét kinek kell fizetnie, amikor már letelt az az év, amelyre a reklámokat kibocsátó cég az illetéket leróta. A nemzeti légügyi alap pénztára az UGIR kérdésére most ebben az ügyben adott 127.316—1940. szám alatti válaszában hozzáfűlte, hogy az ilyen reklámok esetében a január elsejével újból esedékessé vált illetéket ugyancsak repülőbélyeg formájában röjják le azok, akiknél a reklámok jelenleg ki vannak függesztve.

A ROMAN NEMZETI BANK HIVATALOS DEVIZÁRFOLYAMAI:

107% felárral:	
Dollár	211.66—216.95
font	851.80—873.13
palesztinai font	852.84—874.16
egyiptomi font	873.84—895.38
holland forint	112.40—115.20
svájci frank	47.51—48.75
belgas	35.92—36.84
38% felárral:	
font	567.87—582.08
holland forint	74.93—76.80
svájci frank	31.67—32.50
belgas	23.94—24.56
francia frank	3.24—3.31
márka	49—50
olasz lira	7.17—8.25—9.50
pengő	26.50—27
csehkrona	4.68—4.77
szlovákkrona	4.68—4.77
török lira	92.—
dinár	2.898—3.05

A SZABADFORGALMI DEVIZAHIVATAL ARFOLYAMAI:

(70%-os kvóták)	
Angol font	973.50
palesztinai font	974.50
egyiptomi font	997.80
dollár	241.90
francia frank	5.50
svájci frank	54.25
belgas	41.20
svéd korona	54.80
holland forint	128.45
norvég korona	58
török lira	190
angol font, 40%-os kvóta	1022
angol font, 20%-os kvóta	1078
A B) lista kompenzációs árfolyamai:	
font, angliai árukra	1230
font, angol gyarmatok áruira	1350

UJ KELET Legújabb hírek

„A szövetségesek keményen visszaütnek“

— írja a New-York Times

Newyork, április 11. (Rador.) Az Északi tengeren folyó harcokat kommentálva a Newyork Times a „Szövetségesek válasznak és keményen visszaütnek“ cím alatt a következőket írja: „Az Északi tengeren folyó elkeseredett ütközet azt bizonyítja, hogy Nelson és Beatty harci kedve nem veszett ki az angol flottából.“

A Newyork Herald Tribune szerint a semleges reakciója olyan villám gyors volt, hogy magától adódik a kérdés: vajon tényleg olyan nagy volt-e a semlegesek meglepetése, mint ahogyan kedden mutatkozott?”

Newyork, április 11. (Rador.) Az Északi tengeren folyó ütközetéről érkező híre-

ket milliók hallgatják a rádión keresztül az Egyesült Államokban. A rádióállomások a zárórán túl is folytatták leadásukat.

Washington, április 11. (Rador.) Az Egyesült Államok új rendkívül gyors típusú repülőgépeket szállítanak a szövetségeseknek. A hadügyminisztérium megengedte, hogy a három leggyorsabb típusú amerikai repülőgépből szállításokat eszközöljenek a szövetségesek javára. 40 Curtiss típusú vadászgépről, 49 Sir Cobre és 30 Lockheed típusú repülőgépről van szó. Ezen repülőgépek mindegyike eléri az óránkénti 650 km-es sebességet.

„Ha egyetlen német katona szállna partra Izlandban, az USA azonnal hadat kell üzenjen Németországnak“

Newyork, április 11. (Rador.) Redgeve ezredes a Wilson kabinet egykori államtitkára kijelentette, hogy

az Egyesült Államoknak azonnal hadat kell üzenniök Németországnak, ha akár egyetlen német tengerész, vagy katona szállna partra Grönlandban és Izland szigetén.

Az Izland, vagy Grönland elfoglalására irányuló első német kísérletre az Egyesült Államoknak nyomban el kell foglalniuk a két szigetet és ugyanakkor tengeri és légi haderejüket a Német Birodalom ellen kell küldeniök.

Newyork, április 11. (Rador.) A Newyork Times washingtoni tudósítójának jelentése szerint a Roosevelt elnök és Kaufmann dán követ közötti megbeszélés folyamán Izland és Grönland helyzetéről tárgyaltak. Illetékes körök azon véleményüknek adnak kifejezést, hogy szükség esetén az Egyesült Államok a Monroe elvre fognak hivatkozni.

Washington, április 11. (Rador.) Roosevelt elnök elrendelte azoknak a követeléseknek a zárolását, amelyekkel amerikai bankok a norvég és a dán kormányoknak vagy alattvalóinak tartoznak.

Ottawa, április 11. A Reuter távirati iroda jelenti Torontóból, hogy 10 ezer, kik között számosan katonai szolgálatot telje-

sítettek, készek arra, hogy résztvegyenek a norvégiai harcokban. Másrésztől jelentik, hogy Kanada hadügyminisztere elrendelte 1500 ember azonnali katonai felszerelését.

Kanadában veszélyről tartanak Grönland felől

Kanada, április 11. (Rador.) A kanadai hivatalos körök érdeklődésének homlokterében Grönland megvédésének kérdése áll, mert ez a sziget támaszpontja lehet a német repülőgépek és tengeralattjárók Kanada elleni támadásainak. A kanadai nemzetvédelmi miniszter vonakodott kijelenteni, hogy kész vállalni Grönland ellenőrzését, de a fővárosban az a benyomás uralkodik, hogy

a fentemlített veszély igen komoly és ezért helyes volna megtenni az elővigyázatossági intézkedéseket.

Azt fontolgatják, hogy Anglia vagy Kanada képes-e előnyösebb körülmények között biztosítani Grönland védelmét.

A kanadai légiflotta készletben áll. A kormány pedig el fogja kobozni az összes kanadai vizekben található dán hajókat.

Német offenzívát várnak a nyugati fronton

PARIZS, április 11. (Rador.) A Havas közötti frontszakasz több pontján német támadást sejtetnek.

PARIZS, április 11. (Rador.) A francia lotharingiai fronton az éjszaka nyugodtan leterítették.

A német hadijelentés csak szárazföldi és légi harcokról számol be

Berlin, április 11. (Rador.) A német hadseregparancsnokság jelenti: A nyugati fronton nem történt említésre méltó esemény. Az Észak-Franciaország feletti felderítő repülések egész idő alatt kedvezőtlen időben folytak le. A Dánjában működő német csapatoknak nyugodt napjuk volt. Norvégiában az április 10-én meghódított területeket megszerítették és kihasználják. A Hamartól 25 kilométernyire fekvő Elverumot április 10-én délelőtt elfoglalták. Oslóban nyugalom uralkodik. Az oslói fjordban lévő norvég erődítmények német kézre jutottak és védelmi célokra rendezték be azokat, mint a Norvégia északi partjain lévő többi erődítményeket is. Az oslói norvég katonai hatóságok kijelentették, hogy hajlandóak részt venni a francia és angol légitámadások elleni védekezésben. Mint már jelentettük, az angol tengeri haderő megkísérelte a Narvik kikötőjébe való

behatolást. E harc során azonban az angolokat visszaverték. Norvégiában hamis angol híresztelésekkel ellentétben módszeresen folytak a németek előnyomulása. Bergen és Trondheim teljes egészében a németek kezében vannak. Az angolok nem kíséreltek meg támadást. Április 10-én a német légi haderő fokozta az Északi tenger feletti felderítő repüléseit. Ezek a felderítő utak során értékes adatokat szereztek az ellenséges tengeri haderő állásairól. A kedvezőtlen időjárás következtében a felfegyverzett felderítő repülőeszközök mindössze kétszer csaptak össze az ellenséges repülőgépekkel.

Egy angol torpedórombolót nagy kaliberű bombatalálat ért. A bombázások következtében egy léghajító úteget és egy villágító úteget Scapa Flow környékén harcképtelenné tettek. Angol vadászrepülőgépek többször sikertelen támadást intéztek német felderítő

repülőgépek ellen. A Shetland szigetek közelében leterítették egy Hurricane típusú vadászgépet. Két német repülőgép eltűnt. Vadászrepülőgép-különítmények ellenőrzik Norvégiát, valamint Dánia nyugati partjait, biztosítva a norvég partok nyugalmát az ellenséges repülőgépekkel szemben. Csak Norvégia nyugati partjain tűntek fel ellenséges repülőgépek, míg a Stavanger közelében lévő németek által elfoglalt repülőtér ellen néhány angol harcirepülőgép sikertelen támadást kísérelt meg.

Angol megszállást előztek meg a németek?

Berlin, április 11. (Rador.) A német távirati iroda jelenti, hogy az utóbbi napok eseményei teljes világosságot derítettek Angliának Norvégia elfoglalására irányuló titkos szándékaira. A német távirati iroda szerint

az angol expedíciós hadsereg elsősorban Bergen kikötőjét foglalta volna el. Evégből Anglia már régebben Finnország megsegítésének ürügye alatt nehéz hadianyaggal (ágyú, gépfegyver, stb.) és szükséges lőszerrel megrakott öt szállítóhajót küldött Bergenbe. Hátramaradt volna még, hogy gyors és nagy teherhajókon csapatokat küldjön Bergenbe. A német akció körülbelül 10 órával előzte meg az angolokat. A német légi támadások kezdetlől fogva meghiusították az angolok partraszállási kísérleteit. Az említett öt angol hajót rakományával együtt eldobozták a német csapatok.

Cáfolták a Bremen elsüllyesztését

Berlin, április 11. (Rador.) A német távirati iroda megcáfolja az angol forrásból származó hírt, amely szerint a Bremen utasszállító hajót skandináv vizeken elsüllyesztették.

Belgium nem fogja elfogadni a szövetségesek „védelmi támogatását“

BRÜSSZEL, április 11. (Rador.) A belga király újból kihallgatáson fogadta Denis tábornokot, a belga hadügyminisztert.

BRÜSSZEL, április 11. (Rador.) Reuter: Belga politikai körök kijelentik, hogy a szövetségeseknek azon Belgiumhoz intézendő esetleges kérését, hogy „Belgium védelmi támogatást kérjen“, nem fogják figyelembe venni.

Hangsúlyozzák, hogy a belga kormány többször határozottan leszögezte a belga semlegeséget, amelyet a hadviselő is elismernek. Belgium riadókészültségben tartja csapatait, területének megvédésére.

Szerdán két ülést tartottak a balkáni angol követek

London, április 11. (Rador.) A Londonban tartózkodó balkáni angol követek szerdán két ülést tartottak, amelyek során kü-

lönböző gazdasági és politikai kérdéseket vitattak meg. Az üléseken Cross hadigazdálkodásügyi miniszter elnökölt.

„Arulás segítette elő Narvik megszállását a németek által“

Stockholm, április 11. Hamró, a norvég parlament Svédországban tartózkodó elnöke, nyilatkozatot adott a Norvégiában lezajlott szárazföldi harcokról. Hamró szerint Elserum közelében a norvégok leterítették négy német repülőgépet. Norvég csapatok felrobbantották a goevini hidat és ezzel elvágták a német csapatok élelmiszer-munició utánpótlását. Bergennél a norvégok megállították a németek előnyomulását. Pressemárnál, Feverunnál és más pontokon a norvég csapatok ellentámadásban mentek át és a németeket visszazsorították. Hamró bejelentette, hogy sikerült kapcsolatot teremteni a norvég kormánnyal, amely megerősítette azt a híradást, hogy a norvég csapatok megállították a németek előnyomulását a Narvik felé vezető vasutvonaltól nyugatra. A norvégok váratlanul ütöttek rajta a németeken, akik összeütközés nélkül kénytelenek voltak visszafordulni. Hamró szerint Narvik megszállása a németek által csak Sumblo norvég ezredes árulása folytán volt lehetséges, aki a nemzeti szocialista

Kiszling barátja és akit azzal bíztak meg, hogy megállítsa a németek előnyomulását. Amikor az árulásra rájöttek, Ondal őrnagyra ruházták a parancsnokságot, azzal a megbízással, hogy támadja meg a német csapatokat. Ondal a németeket meglepette és visszazsorította. A németek később újabb támadást intéztek a norvég erők ellen.

Berlin, április 11. A DNB jelentése szerint a németek újabb csapatokat tettek partra Tavangernél, Bergennél és Oslónál. Stockholm, április 11. (Rador.) Az elverumi fronton a norvég erők visszaverték a németeket és most ezen a szakaszon csend honol. Visszavonulásuk közben a norvégok felrobbantották az összes hidakat és ezáltal elvágták a kapcsolatot a német utánpótlások számára.

A norvég távirati iroda jelentése szerint a norvég csapatok visszafoglalták a németek által megszállt Hamar-t.

A norvég kormány Elverumból Nibersundba költözött. Ez a helység körülbelül 15 kilométerre fekszik a svéd határtól.

Május 1-én megszűnik a napraforgómagvak szabadforgalma

Bucuresti, április 11. A minisztertanács elhatározta, hogy 1. május elsejei kezdettel zárolja az összes jelentősebb mennyiségű napraforgó magkészleteket, amelyek mások birtokában vannak, mint a termelők.

2. A nemzetgazdasági minisztérium előzetes jóváhagyása nélkül a napraforgó magkészletek semmilyen módon és semmilyen mennyiségben nem használhatók fel.

3. A zárolt magvak összegyűjtése a nemzetgazdasági minisztérium rendelkezései szerint történik és értik a minisztérium által megállapított árat fizetik.

4. A magvak feldolgozását a nemzetgazdasági minisztérium által kijelölt malmok végzik. Ugyancsak a nemzetgazdasági minisztérium állapítja meg, a feldolgozásért fizetendő árat.

Daladier Weygand és Gamelin tábornokokkal tárgyalt

Párizs, április 11. (Rador.) Daladier hadügyminiszter ma Weygand tábornokkal, a közkeleti francia haderők parancsnokával és Gamelin tábornok vezérkari főnökkel tárgyalt.

Belga diáklüntetés Németország ellen

Brüsszel, április 11. (Rador.) Több száz főnyi belga diák tüntetett ma délelőtt előbb a német, majd az angol és francia követség előtt. A diákok francia és flamand nyelvű táblákat vittek, a következőkkel:

„Le a támadóval! Eljen Anglia és Franciaország!“

FRATERNITAS Könyv- és Lapkiadó R. T.

33. RAMASE
Taxa posta
plătita în nu
No. 36523/19
10. Taina
ROMANI
1 LEUP
Ber
nyo
A pat
Nagy
GÖTE
erősítik a
STOC
met repül
és Ostere
fél oldal
el. Több,
Eiswaldna
nak egym
LON
bombavet
Kattegáth
nagy szám
valószínűl
Az ar
STOC
maró érte
keznek és
ház elnök
és akciób
azon nor
lében fel
N
Brüsszel,
távirati ügy
vég katonai
jelentést ad
geni és Tro
tüik.
Stockholm
távirati iro
híradása sze
tegnap este
dött az ang
vött. Trond
pek megtán
norvég kato
tek több va
vasutvonal
között és ez
landi tartos
megállítottá
A norvég
a
Stockholm
ter iroda je
ideérkezett
tok visszaf
kikötő bejá
kézben van
Stockholm
érkezett leg
csapatok ké
egy a néme
lthatak pa
norvég terü
tek.
A néme
fogni
és
Stockholm
vég Távirat
erő mozgós
rendszerese
erők főpara